

8773

మన మతములు

శ్రీ శ్రీవిక్రమదేవవర్మ

నమోదు

కెడి...

పూర్వకాలమునందు భారతదేశమున నేది 'ధర్మ'నామముతో వ్యవహరింపబడుచుండెనో, అదియే యిప్పుడు 'మత' మను పేరుతో వాడబడుచున్నది. ధర్మ మనఁగా ఆచరణీయకార్యము. మత మనఁగా నభిప్రాయము.

భారతీయధర్మమునకుఁగాని, మతమునకుఁగాని శ్రుతిస్మృతులే యాధారములు. శ్రుతియొక్క యిహనామములే వేదము, నామ్నాయమును. దానినుండి ధర్మాధర్మములు శ్రుతము లగుచుండుటవలన అది శ్రుతి యనఁబడుచున్నది. మఱియు నే మంత్రముయొక్క ఋషి యోగవిష్టావగుఁడై యుగినపు డతనికి నా మంత్రము విన నగుటవలన దానికి శ్రుతినామము గలిగెను. ఋషి మంత్రద్రష్టయై; కాని తద్రచయత గాఁడు. కనుక శ్రుతి యపౌరుషేయము. దాని నుండి ధర్మాధర్మములు వెలియింబడుచుండుటవలన నది 'వేద' మనఁబడెను. అది పారంపర్యముగా నభ్యసింపబడుచుండుటవలన అది 'ఆమ్నాయ' మనఁబడెను. మహర్షులు వేదార్థమును స్మరించి రచించిన గ్రంథములు 'స్మృతులు'. శ్రుతి స్మృతి ప్రోక్తమతములే ఋషులవి. ఋషులు ఆర్యులు. వారి మతము 'ఆర్యమతము'. ఆగమశాస్త్రోక్తమతము ఆగమమతము. అది శాకాగమ, వైవాగమ, ఇంద్రణము

సాధారణముగా నిష్ఠు డవలంబించియుండు మతములను గూర్చియే ముచ్చటించును.

దైవ్యమతము, అదైవ్యమతము, విశిష్టాదైవ్యమతము, అచింత్య భేదాభేదమతము అను నాలుగు మతములే ఈ దేశమునఁ బ్రబలియున్నవి. దైవ్యమతము జీవేశ్వరభేదము, జడేశ్వరభేదము, జీవజీవభేదము, జడజీవభేదము, జడభేదము అను నైదు భేదములు గలది. అదైవ్యమతమునందు బ్రహ్మముమాత్రమే సత్యము. తదస్య మసత్య మనియు, జీవుఁడు ఈశ్వరుని ప్రతిబింబ మనియుఁ జెప్పఁబడియున్నది. అది శుద్ధాదైవ్య మనియు, శాక్తాదైవ్య మనియు ద్వివిధము. శుద్ధాదైవ్యమతమునందు బ్రహ్మ మొకటియే నిత్యము. శాక్తాదైవ్యమతమునందు శక్తితోఁ గూడిన బ్రహ్మమే నిత్యము. అందు బ్రహ్మశక్తులకు భేదము లేదు. విశిష్టాదైవ్యమతమునందుఁ బ్రకృతి జీవేశ్వరుల కభేదము చెప్పఁబడుటయే కాక, ఈశ్వరుఁడు ప్రకృతిజీవుల అంతర్గతుఁడనియుఁ జెప్పఁబడెను. అది నిష్ఠువిశిష్టాదైవ్య మనియు, శివవిశిష్టాదైవ్య మనియు ద్వివిధము. అచింత్య భేదాభేదమతమునందుఁ బ్రకృతిభేదము గలదియైనది ఈశ్వరశక్తివిశేష మనియు, జీవేశ్వరులకు వస్తుతః భేదము గలదనియుఁ గూడఁ అభేద మనియుఁ జెప్పఁబడెను.

పైని శ్రోక్కునఁ బడిన నాలుగు మతముల వారికి ముక్తిసాధనములు జ్ఞాన, భక్తి, కర్మ

సత్యము

యనుకొంటిని. నాడు బ్రదికియున్నచో నీ యనాథ
గతుడు మఱియొక యనతార మెత్తవలయును.

భాను—అట్లని మేనల్లుని జంపుకొనునా?

దుర్యో—మేనమామను జంపినవాడు మేనల్లుని
జంపలేదా! లోకములో బాధలను నెగ్గకూడదు.
దైవము, తదాభాసయను తాను నెగ్గవలయును.

భాను—అయిన సర్వనియంత కదా!

దుర్యో—కానియు; తాను స్వయముగా
నిశంకృత్యము సాగింపు మనుము. అనాథులద్యోం
తన సర్వాధికార్యమును జూపుట యంగులకు? నిన్న
చూడలేదా? ప్రాద్దుశ్రుంకకమున్న పైంగవుని తల
బడసేయుచున్న యనాథకు గోడై ప్రాద్దుశ్రుంకిన
దన్న బ్రాంతికల్పనయన మదగ్ధవము నుపయోగించెను.
ఇట్టివాని నాశ్రయించుట అన యనాథుల పగువు
కూడ బోవునున్నది. ఆ పసివాడు చచ్చివాడుగాని
వీడు చచ్చిన బాగుగ నుండియుండును.

భాను—ఇతడు నగుడు. సర నారాయణుని
లాక్కరే లేజము.

దుర్యో—ఆ యాదియును కీ శ్రీకృత్యము, నీ పడి
తనము వ్రాసిపెట్టిన దేమి?

భాను—అది వారి నీల.

దుర్యో—అన్నియు వారి నీలలే. 'నేను' అను
పదార్థమునందలి మహిమను విట్టియుచ్చు నికృష్టతేవుల
సృష్టి మితిమీరిపోవుచున్నది.

భాను—స్వామీ! మన పురుషకార మెంత
తఱుముకొన్నను పాదమాత్రమేకదా! తక్కిన మాడు
పాదములు పురుషుడే వ్యాపించి యుండును.

దుర్యో—పురుషత్వ మెప్పుడును బూర్ణస్వరూ
పముతోడనే యుండును. దాని యాభాసమే పాదమా
త్రమై యుండును.

సేవకుడు—(ప్రవేశించి) దుర్యోధనుమహారాజు
లకు జయము జయము. ఘటోత్కచుడు మరణించి
నాడు. ఈ శుభవార్త మీకు దెల్పుమని కర్ణమహారాజు
లుంగా రాజ్యాపింపగా వచ్చితిని.

దుర్యో—ఘటోత్కచకుమారు డెట్లు మృతి
కెంచెనరా?

సేవ—కర్ణమహారాజులుంగారు
యంద్రదత్తకీర్తివలన.

భాను—స్వామీ! అది యిన్నాకు
ప్రయోగించుటకు దాచియుంచిరికదా!

దుర్యో—పాండవసేనాశివరముల
లేమి?

సేవ—ఘటోత్కచుడు పడిపోవగనే శ్రీకృష్ణుడు
పాంచజన్యమును బూరించి, చేతికొల నైచిపోయి
యగ్గునుని కాగలింపికొని సంతసించెనట.

భాను—పరశేష్యుని కగుణాశీల మెంత ప్రశం
సీయుము!

దుర్యో!—(సేవకునితో) సరే, నీవు పోయి
మిగిలిన రాక్షసస్వభవమును జెల్లించెదను సేయుమని నా
మాటలుగా గగ్గనితో జెప్పము.

(సేవకుడు నిష్క్రమించును)

భాను—పాపము, పొడింటి కంత పాటల వచ్చి
నది!

దుర్యో—నీకంటెనా? ఉత్తరానుభవప్రసంగం
తెనా?

భాను—దేనికి దానికి - ఆ కుష్టువా డెచ్చుముగా
కుగువంశకేతవమువలె నుండెడివాడు.

దుర్యో—వాని చావునకు శ్రీకృష్ణుడు సం
సిం చెనట వింటివా?

భాను—ఆ సంతోషము తన భక్తుని రక్షిం
గలిగిమిగదా యని.

దుర్యో—అవును. ఇన్నాళ్లును గగ్గదాశక్తి
నగ్గునునిపై ప్రయోగింప మఱిచిపోవుచుండెను.

భాను—అది శ్రీకృష్ణదేవుని మాయయే.

దుర్యో—కాదని సేవకుడు లేడు. మోసముల
వంటినారిని జూచి యెరుచున్నాడు. ఈ భూమిని
కుడు కా పుం స్వస్థివీమానుల కీడువలయునని సంకల్పము.

భాను—ఘటోత్కచుడు పాండవక్షీయుడి
కదా!

దుర్యో—నెట్టిదానా! అభిమన్యుడు కాదా?
వానికొకరు సేవకులగుచుండుచితితో వినికొను
సేవకులకే దుఃఖించుచున్నాము.

భాను—అక్కడు రాక్షసిసంజాతుడు.

దుర్యోధను—అందుచేత హంతవృత్తిదా? మగటివి
కల విడ్డకావున హంతవృత్తిదా? ఆ యింద్రదత్తశక్తికి
నర్జునుని బలిసేత యిష్టములేనివాడు దానిని మిత్రయొక
మాదిరిగా బరిహరింపలేదా? ఆ కృష్ణుని ప్రాణమే
కావలసినదా?

భాను—ఎవ్వరు పోయినను నాయొడుగు రాయవకు
బంధప్రాణములు, పంచేంద్రియములు, పంచభూతములు.

దుర్యోధను—నే నా పంచభూతములను సంహరించి
యాయన నొక్కనినే మిగిల్పెదను.

3

[భానుమతి : దుర్యోధనుడు]

దుర్యోధను—అశ్రవ్యమైనదానిని వినినంతమాత్ర
మున బ్రాయోపవేశమున బ్రాణపరిత్యాగము చేయవల
యునా?

భాను—ఆ మహనీయుని మనోమార్దవ మట్టి.

దుర్యోధను—కాదు, ఆ మనస్సున కున్న సంసార
కాసిన మట్టిది.

భాను—ఆ తల కోయటకు వాని చేతు లెట్లా
డెనో!

దుర్యోధను—శకహంతకులతో నాకు భోరు - నా
యదృష్ట మెట్టిదో చూడుము.

భాను—గురువుత్రుని నారాయణము విఫల
మయ్యెనుగదా!

దుర్యోధను—విఫలము గాక యేమగును? మొల
త్రాడుగట్టిన మగవా డెదురులేనప్పు డాయస్త్ర మేమి
యును జేయదు. వైగా వారెల్లరు ననుస్కారము చేసిరి.

భాను—విష్ణుదేవుడు ననుస్కారప్రియుడు.

దుర్యోధను—సర్వసర్వపరిత్యాగము చేసి నీ వాడు
స్వయంభువే యగును. అప్పు డొకనికి శరణవలసిన
యగత్య మేమున్నది?

భాను—ఉపాధి భేద ముండునుగదా?

దుర్యోధను—ఉపాధి కల్పితము. పరిత్యాగము

చేసిన వాడు శరణన్నచో రెంటిలో నేదియో యొకటి
మిథ్య కావలయును.

భాను—అందఱును ననుస్కరించిరా?

దుర్యోధను—ఒక్క భీముడుమాత్రము చేయనని
తిరుగబడినాడు. వా డొక్కడే నాకు సరిజోడు.

భాను—పాశుపతధారియు ననుస్కరించెనా?

దుర్యోధను—వాని మొగము! అహంప్రత్యయును
వానిలో జివికి జీర్ణమైపోయినది. తాత శిఖండిమొగ
మును జూడ ననెనుగాని వీని మొగము నసలు చూడ
గూడదు.

భాను—అశ్వత్థామయు గొప్ప పాశుపతవ్రతియే.
ఆయనయస్త్ర మిట్లుగుటకు హేతువేమో?

దుర్యోధను—ఆయన పాశుపతుడుగాని నైష్ఠవుడు
కాదుగదా! కుబ్జమొదలు కుంతికొడుకులవఱకు గల
యనాగుల రక్షించుట కెత్తిన యవతారమాయెను.

భాను—స్వామీ! ఆ దేవదేవునితో మీ కం
దుకు? అహంకారుల నాయన తుమింపడు. భక్తులను
బరిత్యజింపడు.

దుర్యోధను—ఆయనతో నా కెందుకు? అహం
ప్రత్యయమే తానై దానికే మూలచ్ఛేదము చేయు
చున్నాడన్న జిజ్ఞాసయే నాకు బట్టినది.

భాను—అది యావరణవిశిష్టమైనప్పు డాయన
యేమిచేయగలడు?

దుర్యోధను—అనరణవిశిష్ట మగుట స్వభావజన్యము.

భాను—స్వభావము జడము. ఆయన ప్రకాశస్వ
రూపుడు.

దుర్యోధను—ప్రకాశమున కావరణలేక స్థితి లేదు.

భాను—ఇక మీ కేమి చేయుదురు?

దుర్యోధను—ఏమి చేయుదునా? అశ్వత్థామరూప
మైన యహంకారము సుద్దీపింపజేయుదును. అది పాండ
వేయదారగర్భములవఱకు వ్యాపించునట్లు చేసెదను.

భాను—గురువుత్రుడు బ్రహ్మశిరమును సుదర్శన
మున కుద్దిపెట్టెనుగదా!

దుర్యోధను—అప్పుడు మాయచేసి యతనిని బంపి
నై చెను.

భాను—గురువుత్రు డప్పడు సుదర్శనము
నెత్తినేలేకపోయెను.

దుర్యో—ఎందుచేత?

భాను—అది సాత్వికశక్తి. ఇతడు తమోగూ
ప్రధానుడు.

దుర్యో—గుణభేదము కల్పితము. మిథ్యయైన
దానిని విభాగించి యింకను మిథ్యచేయుట.

భాను—గురువుగ్రు డెట్లును గృతార్థుడు కా
జాలడు.

దుర్యో—సత్త్వము తమస్సును బూర్తిగా
నశింపజేయును. తమస్సు సత్త్వమును బూర్తిగా నశింప
జేయును.

భాను—అప్పుడు మిగులనది యేమి?

దుర్యో—నీవు, నేను.

భాను—శ్రీమన్నారాయణుడు.

దుర్యో—సుయోధనపత్నీ! నే నెవ్వరు?

భాను—మీరు సుయోధనమహారాజులు.

దుర్యో—కాదు. అవును, నేను సుయో
ధనడనే.

భాను—స్వామి! వా కిది యంతయు నగమ్య
ముగా నున్నది.

[తెరలో]

“అశ్వత్థామ కోల్లల కాగలేక కిరీటి సమరంగ
మున మఱొకయొక కేగినాడు.”

దుర్యో—భానుమతీ! వింటివా? పురుష
కారముమందు దైవ మెట్లు తూగాడుచున్నదో?

భాను—స్వామి! ఆ తూగాడుచున్నది
దైవము కాదుగదా!

దుర్యో—దైవము కా దందువేమి? పురుష
కారాభావమే దైవము. తాత నెట్టిభక్తి, ఆచార్యుని
మనోమార్దవము, అశ్వత్థామయతివిశ్వాసము దైవముగా
కూరినది. అట్లుగాక పొలుపొచ్చె మింతయేని లేని
పురుషకారము బ్రహ్మత్వము. అశ్వత్థామ యిప్పుడు
ప్రమాదరహితమైన సితిలో నున్నాడు. అందుచేత
నితనిమందు దైవసాధనభూతు డల్లుడుచున్నాడు.

భాను—స్వామి! కేవలపురుషకార మనునది
సాధ్యమా?

దుర్యో—సాధ్యము. దానిని సాపించుటకే నా
జీవితము శాస్త్రార్పణము జేయుచున్నాను.

భాను—పురుషకార మహంకారాత్మకము
కదా!

దుర్యో—నేను సర్వప్రపంచము, సర్వప్రపంచ
మును నేనను నహంకారము పరతిత్వరూపము.

భాను—ఆ పరతిత్వసిద్ధి భౌతికములైన యువ
కరణములతో సమకూడునా?

దుర్యో—ఈ పరణములలో నే మున్నది? సాధ
కుని మెలకువలో నున్నదిగాని.

౪

[దుర్యోధనుడు—రాధేయుడు]

దుర్యో—రాధేమా! కృష్ణుడు దైవమా?

రాధే—నిప్పటినుండి?

దుర్యో—నీవు మీ తల్లిని గంగానీలమున దర్శిం
చినది మొదలు.

రాధే—మిత్రమా! రాధేయదుర్యోధనుల
మైత్రినిగూడ శంకించుచుంటివా?

దుర్యో—మఱి నిన్న నీవు చేతిజక్కిన పాండ
వుల నేల వదలిపెట్టితివి?

రాధే—దీనికిని గృష్ణుడు దైవమా యనటకు
నేమి సంబంధము?

దుర్యో—ఏమియు సంబంధము లేదు. చేతి
జక్కినవారి నెల్ల వదలి నీమైత్రి నెల్లు పాలించెదవు?

రాధే—దుర్యోధనమహారాజా! పాండవముధ్య
ముడైన యర్జునుని హరిహరాదు లడ్డినను వధించి
తీరెదను.

దుర్యో—అప్పుడు నీ తల్లి జ్ఞాపకమురాదా?

రాధే—మిత్రమా! ఈ నిష్ఠురము లెందులకు?

దుర్యో—యాగార్థ్యము నిష్ఠురముగనే యుం
డును. నీయొద్ద భార్గవాదిమహావ్రాతము ఉన్నది. అట్లును

మీది పగతో నాగాస్త్రము ని న్నాక్రయించియున్నది. నీవు నీయంతరు బెలుంగక యిట్లు మనసుమెత్తవడినచో దుర్యోధనుకార్యము నేల గలసిపోవును.

రాధే—సుయోధనమహారాజా! దైవము, కాలము వీని సంయోగ మదృష్టమని చెప్పబడును. అది చాలనప్పుడు పురుషుడు వ్యర్థుడగును.

దుర్యో—ఇది రాధేయునివంటి పౌరుషకావీరి దగిన మాటయేనా ?

రాధే—రాధేయుడైనను దుర్యోధను డైనను దుశ్శాసనుని బ్రదికించుకొనేలేకపోయిరిగా !

దుర్యో—దుశ్శాసనుని చావు నేను సమాధిలో నుండగా జరిగినది.

రాధే—గ్రోణుడుగూడ సమాధియం దుండగనే దుస్ససేనుడు తల నలుకెను. ఆ సమాధియే యదృష్టము.

దుర్యో—ఇక మనము యుద్ధమునేయు డెందులకు? కానలకు బోయి తపస్సు చేసికొనవచ్చును.

రాధే—మనము తపస్సు చేయుచునే యున్నాము. శస్త్రధారాతీర్థవిజ్ఞులము చేయుచు నిత్యము దైవాదృష్టముల పరిణామామును శస్త్రాస్త్రములచే గొలతవేసికొనుచున్నాము.

దుర్యో—ఎందులకయ్యా! నిక్కమైన కర్మ వీరునివలె నభినయించెదవు. నీమనస్సులో, నీయాత్మలో శ్రీకృష్ణునిమీద భక్తి యున్నదా లేదా? నిజము చెప్పుము.

రాధే—ఉన్నది.

దుర్యో—అయినచో యుద్ధ మెందులకు ?

రాధే—ఎందులకా? దుర్యోధనుని! నేను బదియున్న ఋణము తీర్చుకొనుటకు.

దుర్యో—నీవు నా కప్పవడిలేవు. ఒకవేళ నున్నను నది యీనాటితో విముక్తి యైనది. నీవు పోయి పాండవపక్షమున జేరము.

రాధే—నాయప్ప ప్రాణములతో దీరువది కాని మాటలతో దీరువది కాదు.

దుర్యో—నీ వొకండవు, రుక్మి యొకడు— మీ రిద్దరును విచిత్రవ్యక్తులు.

రాధే—రుక్మితో నన్ను జేర్చుము. నాకు వట్టి యహంకారి. నేను ఫలాభిలాష లేకుండ గర్భ యోగసిద్ధిపొందుటకై తంటాలుపడుచున్నవాడను.

దుర్యో—నీ కర్మఫలమంతయు శ్రీకృష్ణునకు దారవోసెదవు కాబోలు.

రాధే—అవును. (సుక్ష్మ)వాదికములన్నియు హావీరూపము నొందును.

దుర్యో—ఇది కర్మమార్గమా? భక్తిమార్గమా ?

రాధే—దండింటి సుమిట్టి.

దుర్యో—ఎందులకయ్యా మీగెల్లరు నిట్లు భక్తి నభినయించెదరు? ఇది మీపాదమునకు ఆత్మసర్వ సూక్తి—మీ యపాధిముందున్న పరంశ్రోతి— మచ్చయగునా కాదా ?

రాధే—సుయోధనమహారాజా! నీవు కేవల ద్వైతివి. నీమార్గము సర్వజనసులభమైనది కాదు— ఉపాధిబద్ధులకు భక్తిరహితమైన కశ్యపమార్గ మగమ్యము. ఉపాధివిహీనమైన పరంశ్రోతి యస్మాదృకుల కను భూతివిని యవైనది కాదు.

దుర్యో—అయినచో బాండ్లవుల నెందులకు వదిలి పెట్టితివి ?

రాధే—నన్ను నీ వగ్గుమన కుద్దిపెట్టితివి. ఆగ్గుమనిచేత నేనో, నాచేత నతిడో యంత మొంద వలయును.

దుర్యో—నీ వగ్గుమని జంపలేవు.

రాధే—లేనని నాకు జిన్ననాజే తెలియును. వానిని జలపలేక యసమర్థులైన వాని యన్నదమ్ముల జంపుట హింసయగును. నే నది చేయ దలపెట్టలేదు.

దుర్యో—నీవు పూనిన దహింసావ్రతమా? మాతృవాక్యపరిపాలనవ్రతమా ?

రాధే—చెట్టివాడా! నాకు మాతృసోదరప్రేమ యున్నచో నభిమన్యు ఘటోత్కచుల నెందులకు జంపింతును? వృషసేను నెందులకు జంపుకొందును ?

దుర్యో—భక్తి, భక్తి యనుచు నుపాధులమీద నున్న మమకారమును, మీయాత్మలలో నావరణ

రూపమున నున్న ప్రకృతివైకల్యమును బోషించు కొనుచున్నారు.

రాధే—కావచ్చును. ప్రకృతి సాయము లేనిది ప్రకృతిని జయించుట కష్టము.

దుర్యో—అంగవతీ ! నీవు ప్రకృతి కఠీనుడైన పౌరుషపరంజ్యోతిని నమ్మి మోసపోయితిని.

రాధే—మిత్రమా ! నిన్ను నేను నూడిమొన మోపినంతయు మోసగింపలేదు. నా తనవు, నా యనువులు, నా పుత్రిమిత్రుల యనువులు నీవి.

దుర్యో—నీ యాత్మ నాది కాదు. తక్కిన వానితో నాకు బనిలేదు.

రాధే—ఆర్తతపక్రందరీ ! నా యాత్మ నీది కాదనుటలో యాధార్థ్యము కలదా?

దుర్యో—నీ నా సాధర్మ్య ముపాధిబద్ధమైనది అది నాకు ద్రోణాదులతోగూడ నున్నది. మాయశ్చిత్రామవలె నీవును నాకు సదర్శుడవనుకొంటిని.

అశ్వతామ—(ప్రవేశించి) మహారాజా ! జయము జయము. నేడు కర్ణాదుల ద్వంద్వయుద్ధము జరుగును. కర్ణుడు పార్థుని నోడింపలేదు. నే నతనికి సాయమయ్యెదను.

రాధే—(నవ్వి) బ్రాహ్మణుల సాయము నా కక్కరలేదు.

అశ్వ—ఓయీ ! బ్రహ్మవేత్తా ! భిష్మాచార్యులవలె శ్రీకృష్ణుని చక్రమున కెఱి గానుంటిని కాబోలు. అంత యదృష్టము నీకు బట్టదు. నీవు పార్థుని వాడికోలల జావలసినదే.

రాధే—గురుపుత్రుడా ! అట్లే యగుగాక ! నర నారాయణు లేకమూర్తియే !

అశ్వ—అబ్బో ! ఏమి పురాణజ్ఞానము ! తమ్ముని జంపలేని సిఠికిపంద యిట్లనక యే మనుచు?

రాధే—విఠికిపందనై తిండి నొకడు తలగోయ విన్నకుంటినా ?

దుర్యో—మిత్రమా !

అశ్వ—మఱిల జెప్పుచున్నాను. దుర్యోధన

ప్రీతికరముగ నీకు బ్రహ్మశిర మిచ్చెదను. దానితో బాండ్లవేయుల పిల్లలెల్లతరమున జంపుము.

రాధే—ఓయీ బ్రాహ్మణులవంశసంజాతుడా ! అపని నీవు చేసి మాడువేలేండ్లు కుష్ణవ్యాధిగ్రస్తుడవై ధూలోకమున బడియుండుము. నే నస్త్రబ్రాహ్మణముల మన నాధర్మ్యలోకములు చూడగొందును.

శల్యుడు—(ప్రవేశించి) రాధేయా ! రథము సజ్జతిమైనది. నీ పూర్వలోకమున కేగుటకు సర్వమును సిద్ధపఱచితిని.

రాధే—ఛీ ! ధర్మమూరుడవగు నీ మొగము చూడరాదు.

శల్యు—నా మొగము మానకపోయినను బాధుని మొగము నేడు మానక తప్పదు.

రాధే—కర్మయోగివై కైవల్యము నొందగోరు నా కెట్లులెననుబాధలేదు. తేపు విల్లు బట్టసేరిని ధర్మ జానిచేత బడనన్న నీ సంగతి చూచుకొమ్ము.

శల్యు—భావన యెట్టిదైనను మృతిమాత్రము తప్పదు.

దుర్యో—ఓయీ ! అనాత్మవేదీ-మృతి యెవ్వరికి ?

శల్యు—కర్ణభావనకు, దుర్యోధనమిత్ర భావనకు, కురువంశ రక్షణభావనకు, పాండవనాశభావనకు.

దుర్యో—ఈ సంగరము జడచైతన్యములకా, చైతన్యయుగ్మమునకా జరుగుచున్నది ?

శల్యు—అది యధికారి భేదమునుబట్టి నిర్ణయింపబడును.

దుర్యో—రాధేయా ! నీవు పోయిరమ్ము. నీకు జయమగుగాక ! శివోఽహం.

౫

[భానుమతి : దుర్యోధనుడు]

భాను—నాథా ! నేను మొదటనే చెప్పితిని గదా !

దుర్యో—ఏమని ?

భాను—ఈ యుద్ధములో మీకు జయము లేదని.

దుర్యో—వెళ్ళిదానా! ఈ యుద్ధములో జయించినది నేనే. శ్రీకృష్ణుడు మాయలు పన్ని పాండవులు జయించినట్లు లోకమునకు జూపించెను.

భాను—ఎత్తైనను వారు నేనలలో, విష్ణుపాప లలో సుఖముగ నున్నారు. మీ గొంటరియై జలస్తంభనవిద్యచేత నిందు దాగియున్నారు.

దుర్యో—నే నిందు దాగియున్నది భయము చేత గాదు. స్వామియొక్క ప్రత్యక్షరూపమును నా మహాప్రస్థానమును దొక్కమాటు ప్రత్యక్షమైనభయము లోనికి దెచ్చుకొనుటకై యిం దుంటిని.

భాను—లోక మట్లనకొనవలదా?

దుర్యో—లోకముతో నా కేమి పని?

భాను—స్వామీ! నాకుగూడ నుజ్జయిండు.

దుర్యో—దేనికి?

భాను—మీతో ననుగమనమునకు.

దుర్యో—నీ లోకమువఱకు?

భాను—పతి ననుగమించు సతి కే లోకమువఱకు సెలవున్నదో యా లోకమువఱకు.

దుర్యో—సతీ! తక్కిన యందఱును నన్ను వదిలిపోయినారు. నీ వొక్కరుకవు నన్ను బట్టుకొని ప్రేమాడుచున్నావు.

భాను—స్వామీ! మీరు, నేనేగదా కార్యతము.

దుర్యో—అవును.

భాను—ఇప్పుడు పాండవులు వచ్చినవో మీ కేమి చేయుదురు?

దుర్యో—గదాయుద్ధము.

భాను—శ్రీకృష్ణ దేవుడు కామోదకి వచ్చి నించునేమో?

దుర్యో—అంతకంటె గావలసిన కేమిన్నది? నా గదారూపమైన పౌరుషమునకు గూడ వైఫల్య ముపొందింపగలదేమో చూచెదను.

భాను—ఇంకను సందియ మున్నదా స్వామీ!

దుర్యో—అప్పుడు నే నీ కేమంతపంచకమునందే జీవతైక్యవల్యము నొందెదను.

భాను—మీకు శ్రీకృష్ణదేవునిపై భక్తి పొంగి వచ్చుచున్నది.

దుర్యో—ఇది భక్తి కాదు, ఎఱుక.

భాను—భక్తియు నెఱుకయు నొకటి యనియే గదా గీతాపురుషుని మా దేశము.

దుర్యో—హీన! స్వృతికి దచ్చితివి.

“కాలాస్మి లోకకన్యాయాప్రప్రస్థా” అని యాయన చెప్పినది. కామోదకు వచ్చియించు పౌరుషశోభి నాలో ఎలయున్నది? ముందుముక్కు.

౬

[భానుమతి : దుర్యోధనుడు]

దుర్యో—అది సరే, ఆ దొంగపోతులన మెందుకు? ఆ కామోదకిని కలిచి నన్ను మగ్దింప రాదా! ఎంతయో సంతసించియుండునే—తాత కొఱకు జక్రమును బట్టెనుగదా! సైంధవనధ నాడవ సరముననేమో యని దారుకునిచేత దన రథమును దెప్పించెనుగదా! నన్నుమాత్ర మా లద్దెపురుగుచేత నధ ర్యముగా జంపించెను.

భాను—స్వామీ! ఎత్తైన నేమి? కావలసిన కార్యము జరిగినదికదా!

దుర్యో—నేను నేనని, నేను దాను నొకటి యని యిన్నాళ్లు గూర్చొనియుంటిగదా! నేను దాను వేఱని నికృష్టనినలె దన్ను నేనింపలేదనియే కదా యీద్రోహము. ఇప్పుడు మాత్ర మేమైతి? నేను నేను గాకుండు నితడు చేయగలదా!

భాను—ఆయనకరుణ లేనిదే మన మేమి చేయ గలము?

దుర్యో—కర్మఫల ప్రదాతయైనవానికి గాదు? నా కీయనకరుణతోడి పనియేమి?

భాను—నచ్చిన సర్వకర్మమునకు దగిన ఫల మిచ్చుటలో నింత పక్షపాత మెందుల కంటిని. వాని రథము మహాస్త్రవహ్నులపాలు గాకుండు వానిని ముందు దించి తాను దరువాత దిగనట. ఈ పదునెన్నిది నాళ్లలో దాను లేనిచో వాడు ప్రతిక్షణమున నొంది యుండును. అట్టి యనదకు దన ప్రాపు దేనికి?

భాను—ఈ గాలికొరములకు దల్లిప్రాపు వికే మముకదా!

దుర్యోధ—తన్నెటుగనివా డంగుడు. సత్త్వమును వీడి దిగివచ్చి గూఢచరివిశ్వాసైన వాడు పండువు. పండుని బుజులుపై నంగు డధిరోహించగా నా న్యనహార పెంత చక్కగా వైన నండును. నాకేమి? ఈనికృష్టప్రపంచమునకు అహంపదార్థ విశిష్టత బ్రకటిండుటకు బాటపడితిని. నా శాఖలనే సంహరింపగల్గెనుగాని నన్ను సంహరింపలేడుగదా! 'నై నం ఛిందంతి శస్త్రాణి' యని తానే చెప్పెను. ఇదిగో, గురువుత్రుడు వచ్చుచున్నాడు.

అశ్వత్థామ—(ప్రవేశించి) దుర్యోధన మహారాజా! బ్రదికియుంటివా? పాండవసేనావారము నంతను సంహరించితిని. గృష్టద్యుష్టుని, ఉపపాండవులను సంహరించితిని. పాండవు లేవురును, శ్రీకృష్ణుడును మాత్రము కానరాలేదు.

దుర్యోధ—మిత్రమా! నేను బ్రదికియేయుంటిని. ఇంక శాశ్వతముగా జీవింపగల్గునునాగూడ. పౌరుష మూర్తిని, నీవంటివానిని మిత్రునిగా బడసి నిక్కముగ బ్రహ్మానందము నొందితిని.

అశ్వ—నీకు బరలోకమున పేలు గలుగుగాక!

దుర్యోధ—పిచ్చివాడా! పరలోక పెక్కడ నయ్యా! నేను సదాకృతి నై సర్వలోకాతిశాయియైన బ్రహ్మత్వము నొందితిని. అహంపదార్థలక్షితమైన పర వస్తువు నేనే యైతిని. నా మిత్రకోటిలోని కెల్ల నీచే పరమార్థ నేదిని.

అశ్వ—ఏమియైనను సమయమునకు నీ కక్కరకు రాకపోయినదా!

దుర్యోధ—ప్రాపంచిక పెల్ల తుచ్చము. అది

కాలయు ననుకొన్నచో నాడే శ్రీకృష్ణుని ప్రాప్త నొందియుందును.

అశ్వ—అతని ప్రాప్తు గన్నవా రిట్లైరిగదా!

దుర్యోధ—ఆ యసమర్థగర్జనులతో మన కేమి పని? కాని నీవు జాగ్రత గలిగియుండవలయును. శత్రు వారు నీమీదికి దండెత్తినట్లురు.

అశ్వ—రానియ్యు. బ్రహ్మాగిరము లేదా? పాండవేయదారగర్భపర్యంత మహంధవముగా దానిని బ్రయోగించెదను.

భాను—పాండవేయదార గర్భములలో నొకటి మాత్రము మిగులును.

దుర్యోధ—ఉత్తరాగర్భముకాబోలు. సరే మిగుల నియ్యు. ఆ యస్త్ర ముర్జుగుడు నెఱుగును. అందుచేత నపాండవము కాదు. భానుమతీ! ఇప్పుటికి గోచర మైనదా? తన యతీతమాయావిలాసముచే న న్నెట్లు చేసెనో, నా యకుంతితపౌరుషప్రభావముచే దాను నట్లయ్యెను. ఇక మిగిలినది మే మిగువురమే. నీకు సహగమనముని కనజ్ఞునిచ్చితిని. అదిగో దేవతలు పూలసోనలు గురియించుచున్నారు. పంచభూతిములో, పంచేంద్రియములో, పంచతన్మాత్రలో, య యైదు గురితోడనే యూరేగనియ్యు. ఆయనయే శాశ్వతుడు. తనతో పాటయైదింటిని శాశ్వతముగ నిలువవలయు నని యాయన యిచ్చు. కాని యవి కాలవశంగతములై యూరుపేరు లేని చావు చచ్చును. నా కేమి? ప్రకృతి స్వరూపిణిని, నీ ప్రేమభారముతో, పౌరుషప్రభ మవతారమూర్తి గురువుత్రుని మైత్రీసంపదతో నేను సచ్చిదానందమయడనై ప్రకాశించెదను. అహం బ్రహ్మస్మి-బ్రహ్మైవాహం. (తెర)

ఆరంభవాదము

శ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రి

అందరకును జగదూపమగు కార్యము కనిపించుచున్నది. దీనిని నృజించిన వాడెవడు? లేక దేనివలన నిది యగుచున్నది? అనగా, ఈ కార్యమునకు కారణమేమి? ఆ కారణముతో ఈ కార్యమునకు గల సంబంధమేమి?

ఈ సంబంధము ప్రాయశఃకముగా మనకు కానరానిది. మానవుడు కార్యకారణ సంబంధమును కనుగొనక ఒక అడుగేని ముందుల కిడజాలడు. ఈ సంబంధము నాలోచించి యాలోచించి అనాదికాలమునుండియు మానవు డెన్ని తత్త్వములను మనస్సముద్రమునుండి ఎగబోసెనో దాని కెవరేని లెక్క వేయగలరా? వైద్య పదార్థ రసాయన ఖగోళగణితాదు లగు మహాశాస్త్రముల యెరుక యెటులు కలిగెను? ఈ యెరుక మానవసభ్యత కెంతగౌరవము! భూతకాల

భావనయే యీ విజ్ఞానమునకు దూరవీక్షణ యంత్రము కాదా? అది యటుండగా భవిష్యత్కాలపు నూతులలోనికి దృష్టి సారించెము. అదియు ఈ కార్యకారణభావనా రూపమగు జ్ఞానసాహాయ్యముచేత నేకదా కనబడును! భవిష్యద్భావన లేని మానవులకు అభ్యుదయమార్గము కానబడదు, అడుగు సాగదు.

కార్యము భవిష్యత్తు. కారణము భూతము. తిరిగి కార్యము వర్తమానము. కారణము భూతము. కావున కార్యకారణములే మనకు భూతభవిష్యద్వర్తమానములు.

ఈ కార్యకారణముల పరామర్శమే దర్శనము. ఈరీతిగా దర్శనమే మానవుని నకలవిజ్ఞానమునకు పునాది. ఉపనిషత్తు, అవెస్తా, జైలిల్, కొరాన్ మొదలగు వేదాంతము లన్నియు అచలమగు ఈ భిత్తిపైనే నిలిచియున్నవి. కార్యకారణసంబంధమును సమగ్రముగా నెరుగజెప్పటయే దర్శనముల యుద్దేశము. దర్శనము లన్నియు ముత్తైర్గుల సిద్ధాంతముల నవలంబించి యున్నవని అనవచ్చును. అవి ఆరంభవాదము¹, పరిణామవాదము², మాయావాదము, లేక వివర్తవాదము.³

ఆరంభవాదము

కణాదుదును, గౌతముదును ఈ

*ఆరంభవాదమునకు ప్రవర్తకులు. ఉత్ప

1. సమవాచ్యసమవాయి నిమిత్తకారణములు తమకంటె తేరకు కార్యమును పుట్టించువను ఆరంభవాదులు వైశాఖ్యులు వైశేషికులు మొదలగువారిది.

2. ఉపాదానకారణమే మరి కార్యమును ననుపరిణామవాదము సాంఖ్యికుల పాఠంజలీలురామానుజీయులు మొదలగువారిది.

3. శేకరాచార్యులు లగు అద్వైతులు వివర్తవాదము. అతాత్త్వికముగు కారణాన్యథాభావము వివర్తము.

*ఆరంభవాదః కణభక్షపక్షః

సంఘాతవాదస్తు భద్రవృక్షః

సాంఖ్యాదిపక్షః పరిణామవాదో

తేదాన్తపక్షస్తు వివర్తవాదః."

త్రికి పూర్వము కార్యము లేదు. కారణ సామగ్రి యెల్లయు కలిసిన ఉత్తరక్షణముననే కార్య ముత్పన్నమగును. కారణముకంటె కార్యము పూర్తిగా నే రని ఏ రందురు.

సమవాయి కారణము

కుమ్మరి ఒక కుండ చేయబోవుచున్నాడనుకొందము. అతడు మొదట నేమి చేయును? మన్ను సీరు బూడిద సారెకోల మొదలగువానిని చేతికింద ఊచుకొనును. కుండ కివి యన్నియు కారణములే. ఆరంభ వాడు లీ కారణములలో మట్టినిమాత్రము సమవాయికారణ మని అందురు. ఏదేని కార్యము దేని యవలంబమున పుట్టి దేని యవలంబమున మెట్టి మట్టి దేని గిట్టునో ఆ కారణము సమవాయికారణము. లేక ఉపాదానకారణము. కుండ మట్టివలననే అగును. ఉన్నంతవట్టు ఆ మట్టి చిదురలనే ఆశ్రయించుకొని యుండును. వినాశకాలమున ఈ మట్టి మట్టిలోనే కలిసిపోవును. కావున కుండకు మట్టి సమవాయికారణము. లేక ఉపాదానకారణము.

నిమిత్తకారణము

కుండ కి సమవాయికారణమే కాక సారెకోల మరెన్ని కారణములు కానబడుచున్నవి. కార్యముత్పన్నమగు పూర్వక్షణము వరకు ఇవి యన్నియు నుండవలయును. ఉత్పత్తియగు పిదప కార్యమునకు వీనితో పని లేదు. ఇట్టికారణము లన్నియు నిమిత్త కారణములు. కుమ్మరి సారె కోల మొదలగున వన్నియు నిమిత్తకారణములు. కుండ

యగు పూర్వక్షణమువరకు వీని యపేక్ష యుండునుగాని ఉత్పన్నమయినతరువాత నివి యేవియు లేకున్నను కుండకు ధోకా లేదు. కావున కుమ్మరి మొదలగు కారణములు నిమిత్తకారణములు.

అసమవాయి కారణము

ఇది సమవాయికారణము నాశ్రయించు కొనియుండును. ఈ అసమవాయికారణము నశించునేని కార్యముగూడ నశించును. ఇట్టి కారణమును ఆరంభవాదులు అసమవాయి కారణ మని యందురు. కుండకు ఈవలి యావలి రెండు పెంకుల కలయికయు, కోకకు నూలుపోగుల కలయికయు అసమవాయి కారణము.

ఒక కార్యమునకు సమవాయికారణము లనేకము లుండవలయును. ఒక కుండ చేయుటకు దానికి తగినన్ని మట్టియణువు లుండవలయునుగదా! ఈ సమవాయికారణము లన్నియు నొండ్రిక కలిసికొననిచో కుండ కాదు. కాన పుట్టబోవుముందు సమ వాయికారణము లుండవలసిన చందముగనే ఆ సమవాయికారణముల కలయికయు నుండ వలయును. ఆ కలయిక లేనిచో కార్య ముత్పన్నము కాదు. కావున ఏదేని కార్య మగుటకు సమవాయికారణములతోపాటు వాని కలయికగూడ కారణమని అంగీకరింప వలయును.

ఈ కలయికను నిమిత్తకారణములలో నొకటిగా ఏల చేర్పరాదు?

నిమిత్తకారణములు నశించుచో కార్యము నశింపదు. అసమవాయికారణము అనగా

సమవాయికారణముల కలయిక. విడివడుచో దానితోపాటు కార్యముగూడ విడివడును. అనగా నశించును. కావున నిమిత్తకారణముల స్వభావము వేరు; అసమవాయికారణముల స్వభావము వేరు. ఉదాహరణమున కొక కుండను చేకొండము. కుండకు నిమిత్త కారణములుగు కుమ్మరి సారె కోల మొదలగువానిలో కుమ్మరి చచ్చినను సారె పగిలినను కోల విరిగినను కుండ పగిలి చెక్కలయి పోదు. రెండుపెంకుల కలయిక అసమవాయికారణము. కుండ కావలి యీవలి కపాలముల కలయిక విచ్చుచో కుండయు విచ్చి పోవును. కావున నిమిత్తకారణములకంటె భిన్నముగా అసమవాయికారణమును అంగీకరింపవలయును.

ఓయీ! మట్టిచిదురలు నశించుచో కుండయు నశించును. కాన సమవాయికారణనాశమే కార్యనాశమునకు కారణము. ఇటు లయియుండగా మరల నొక కొత్త కారణమును ఏల నెత్తికెత్తుకొనవలెను? ఇది బరువు కాదా?

అగును. ఇది తప్పని బరువు. కార్యపు సమవాయికారణము లనిత్యము లయిన యెడల కార్యనాశమునకు కారణమగుట నిక్కమే. కాని కార్యద్రవ్యము లన్నిటియు సమవాయికారణములు అనిత్యములు కావు. ఎటులనిన రెండు పరమాణువులు కలిసి ద్వ్యణుక మనుకార్యము కలిగె ననుకొందము. ఆరంభపాదుల మతమున పరమాణువులు నిత్యములు. కాబట్టి ద్వ్యణుకరూపమగు ఈ కార్యము నశించుటకు కారణ మేమి యని యాలోచింపవలసియున్నది. రెండు పరమాణువులును నశించిననే ద్వ్యణుకరూప

మగు కార్యము నశించునని యనరాదు. ఏలన, పరమాణువులు నిత్యములు. వానికి నాశములేదు. కాన ఈ రెండువులయు కలయిక చీలిపోవుటవలననే యీ ద్వ్యణుక రూపమగు కార్యము నశించు నని అనవలయును. ఏలన ఈ పరమాణువుల కలయికయే అసమవాయికారణము. ఆ కలయిక స్వస్థమగుటజేసియే ద్వ్యణుకరూపమగు కార్యము ధ్వస్తమాయెను. కావున అసమవాయికారణము వేరుగా సిద్ధించుచున్నది.

కార్యము వేరు, కారణము వేరు

ఏ మట్టి యణువులు కలిసి కుండ యాయెనో ఆ మట్టియణువులే కుండ యని మనకు తోచునుగాని ఆ యణువులే కుండ కాదు. మృత్పరమాణువులు కుండకు కారణము. కుండ మృత్ పరమాణువులు కార్యము. కారణము కంటె కార్యము వేరు. మట్టిచిదురల ప్రోవే కదా కుండ యని యన జెల్లదు. కారణమే కార్య మగు నెడల శిల్పులు కార్యము నిర్మింప బ్రయాసపడవలసిన పని లేదు. కారణము కంటె కార్యము వేరుకానియెడల కారణముతోపాటు కార్యముగూడ పూర్వసిద్ధమయి యుండవలయును. ఈరీతిగా పూర్వమే కార్యము సిద్ధించుచో దానికి వేర ప్రయత్న మెవరు చేయుదురు?

ఇంతియకాక కారణముచే ననుకూల పడు పనులు కార్యముచే సానుకూలములు కావు. అటులే కార్యముచే కాదగిన పనులన్నియు కారణముచే కావు. మట్టితో ఇల్లు మేగుకొననగునుగాని కుండతో నెవరును మేగజాలరుకదా! కుండతో నీరు తెచ్చుకొనవచ్చునుగాని కోట్లకొలది మృత్

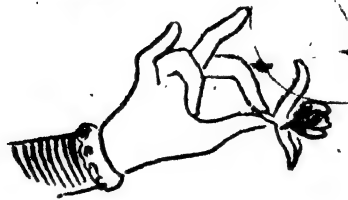
పరమాణువులతో నయినను నీరు తెచ్చుటకు వలను పడదుగదా. మట్టియు కుండయు నొకటియే యగునెడల మట్టిపని కుండవలనను కుండపని మట్టివలనను జరగవలయును. అటులు జరగుటలేదు. కావున 'మట్టి వేరు, కుండ వేరు' అని అనితీరవలయును. ఈరీతిగా పెక్కు ఉదాహరణములు చూపి ఆరంభ వాదులు కారణముకంటె కార్యము నిక్కచ్చిగా వేరని నిరూపించిరి.

విశ్మయము

ఒక పరమాణువు మరియొక పరమాణువుతో కలిసి రెండువస్తువులు కల ఒక ద్రవ్యమగును. అది ఇంకొకదానితో గలిసి మూడవవస్తువులు కల ఒక ద్రవ్యమగును. ఇటులు క్రమక్రమముగా అనేకపరమాణువులు కలిసి యీ విశ్వమంతయు నగుచున్నదని ఆరంభ వాదు లందురు. మరణ సమయమున ఈ ప్రపంచమునకు కారణమేమి? అని కణాదు నడుగగా 'పీలవః పీలవః పీలవః' అని చెప్పె

నని ఒక ఆధాణకముగలదు. పీలువనగా పరమాణువు. సృష్టి కవ్యవహితపూర్వము రెండువస్తువుతో పరమాణువులతో ఆరంభించి అనేకపరమాణువులతో కలిసి క్రమముగా స్థూలమును స్థూలతరమును స్థూలతమమును అయి యీ భూమి ఆయెను. ఆచందము గనే అతిసూక్ష్మములగు జలీయపరమాణువులును ఒండొండ కలిసి స్థూలమును స్థూలతరమును స్థూలతమము నగు రూపొంది సముద్రముగా నాయెను. ఇటులే అగ్నిపరమాణువులును వాయుపరమాణువులును కలిసి స్థూలాగ్నిగను స్థూలవాయువుగను ఆయెను. ఈరీతిగా ఈ విశ్వ మెల్లయు నలు తెరగులగు పరమాణువుల సమిష్టిస్వరూపము.

ఈ సృష్టికి పూర్వము ప్రత్యక్షముగా కానిపించు వస్తు వేదియు లేదు. నిత్యములగు గాలి నిప్పు నీరు మన్నుల పరమాణువులును దిక్కాలాకాశములును ఈశ్వరుడును లెక్కలేని జీవాత్మలును ఈసృష్టికి పూర్వమున్నవి.

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ

కథ :

గ్రంథ సంఖ్య 51053

నమోదు సంఖ్య.....

తేది 21.2.94

పెంపకపు

మమకారము

శ్రీ కాళీహర్ష రామరావు

(గతిసంచిక తరువాయి)

సుదర్శనం మళ్లా సాయంకాలం అయిదింటికి ఇంటికి వచ్చాడు. నూతివద్ద కాళ్ళుచేతులూ కడుక్కొని ఇంట్లోకి పోతుంటే సుబ్బులు ఎదురై అడిగింది.

“మధ్యాహ్నం భోజనానికి రాలేదేం అన్నయ్యా!”

ప్రక్కనే తల్లిఉండడం చూచి సుదర్శనం ఓవిధమైన తత్తరపాటుతోనే ప్రక్కగదిలోనికి వెళ్లిపోయాడు. కాని సుబ్బు లిది గ్రహించకుండా వెంటాడింది.

“ఎందుచేతంటే మాటాడేమి?”

ఈసారి తల్లి కాస్త కనుచూటవంతో సుదర్శనం చెల్లి యింటలోకి తీక్షణంగా చూశాడు. సరిగ్గా అదేసమయంలో నట్టింటిలోంచి ఒక ఉచ్చస్వరంతో జవాబొచ్చింది.

“ఎందుచేత? ఇవారే మీయమ్మకాదపురినం. అందుచేతే తండ్రికొడుకులిద్దరూ రోజల్లా భోజనం మానుకు కూర్చున్నారు.”

సుదర్శనం ఒక్కసారి ఉగ్రుడైపోయాడు. అమంటంతా చెల్లెలిమీద రాలుస్తూ హుంకరించి తలకోరుగా విసురుతూ అన్నాడు—

“హుం, విను. కడుపునింపిందా?” తీక్షణంగా నే అయినా మందస్వరంలోనే అడిగాడు.

సుబ్బులుకు తల్లి పెట్టినవాటితో కడుపు నిండినా నిండకపోయినా అన్న పెట్టినవాటితో పూర్తిగా నిండిపోయి ఉంటుంది. అందుచేతే వెక్కసంగా కదిలితేటికి వెళ్లిపోయింది.

తర్వాత రాత్రి మళ్లా వడ్డన వేళవరకూ సుబ్బులు పెదవి కదిపితే బిల్లు, బడ్డెనూ బడ్డెనూ తండ్రికి అన్నం వేసేటప్పుడు అంది :

“మరికొంచెం వేయించుకోండి, మధ్యాహ్నం భోజనం చెయ్యలేదు కూడా.”

దానికి తండ్రి నవ్వుతూ జవాబిచ్చాడు:

“అదా సంగతి? నేను మధ్యాహ్నం భోజనం చెయ్యలేదనుకుంటున్నారా? నాకు అలాటి ఆలకలూ అవీ చాలకావు. అలాటివన్నీ మీ అమృతంకు. నేను హాయిగా అక్కయ్యగారి ఇంట భోజనం చేశాను. ఇవారే నేను వాల్లింట మొదటి చట్టాన్ని.”

దానిమీద సుబ్బులు అంది :

“ఏమో మరి! మా కేం తెలుసు?”

“అదే! మీకు చెప్పలేదుమరి! వెళ్లిపోవుడు చెపుదామనుకుంటూనే మరిచిపోయాను.”

తర్వాత ఎవరూ మాటాడలేదు. కాని సుదర్శనం ఈ లగ్నసంవాదనకు అడిగి భయపడ్డాడు. తర్వాత ఆశ్చర్యపోయాడు. తల్లి ఈ సందర్భంలో మానంగా ఊరుకోవడం అతనికి ఆశ్చర్యాన్నే కలిగిస్తూంది మరి.

౬

ఈ ఆకస్మిక అప్రియసంఘటన ఆ శిశిలసంసారంలోని తక్కిన వ్యక్తులకు బాధించవలసినంతగా బాధించిందో లేదో తెలియదుకాని సుదర్శనాన్ని మాత్రం పెట్టవలసిన యాతనకన్నా ఎక్కువయారనే పెట్టింది.

ఎందుచేతంటే ఆ విద్యార్థికుడైన నవయవ్వన నకు కుదురుగా కూర్చుని ఆలోచించి భవిష్యత్పరిణామాల ఊహించి భయపడి బాధపడడానికి కావలసిన చురుకైన మెదదూ చాలా తీరికా ఎక్కువగా ఉన్నాయి.

అతడు తీరుబడిగా పుస్తకాలు ముందు వేసుకొని, లేక పడకకుర్చీలో నిమిలితనేత్రుడుగా పండుకొని ఈ గృహవిచ్ఛిత్తిని గురించి, దీన్ననుసరించే మృదయపరివర్తన గురించి ఆలోచిస్తుండేవాడు.

అత డూహించుకునే భవిష్యచ్ఛిత్రం ఒక్కోసారి ఆలోచించేటప్పుడు ఒక్కోరూపు మార్పుకుంటూడినా ప్రధానాంశం మాత్రం ఒక్కటే.

పెత్తలిని గై లెక్కించటానికి తోడ వెళ్ళినప్పుడు అత నా ఆలోచనల సారాంశాన్నే వెల్లబుచ్చాడు.

రైలు కింకా 'రైక్లయిక్' కాలేదు. ప్లాటు ఫారంనిండా మనుష్యులూ, మనుష్యులకు రెండుమాడు రెట్లు సామానులూ చెదురుగా సవ్యాపనవ్యంగా పడి ఉన్నాయి. ఒక చివరగా కుంకుడుపెట్టుక్రింద నల్లని పెద్ద బ్రంకుపెట్టెమీద పెదతల్లి ఒక గోసెసంచిమూట మీద సుదర్శనం మాట్లాడుకుంటూ కూర్చున్నారు. సుదర్శనం ఉండి ఉండి అన్నాడు—

“నాకు ఒక్కదానికి కష్టమనిస్తుంది దొడ్డమ్మా! యింతా చేసి చివరకు ఆమెకు మాట దక్కకుండా పోయింది. విడిపోవటంలా పెద్ద అసంగత మేమీ లేదు. కాని అదే మంచి పరిస్థితుల్లో విడిపోయి వుంటే నాకు కష్టమనిపించకపోను. చివరకు కాల్లాడు కొని విడిపోయారని నలుగురూ అనుకోటానికి వచ్చింది. మళ్లా ముఖాలు చూసుకోకుండా చేశారు. అదే కష్టమనిపిస్తూంది.”

సుదర్శనం ఆగిపోయాడు. విషాదం అతని మాటల్లోనేకాక ముఖంలో కూడ స్పష్టంగా చూస్తోంది పెత్తలి.

నిజమే; సుదర్శనం అన్నట్లు మనుష్యులు విడిపోవటంలా పెద్ద అసంగత మేమీ లేదనటం సత్యమే. కాని ఆ మంచిపరిస్థితుల విషయమే ఒక సందేహం.

మంచిపరిస్థితులే ఏర్పడితే అసలు విడిపోవలసిన అవసరమే ముందీ? లేక మంచిపరిస్థితులు కలిగినదాకా కామకొని ఉండి అప్పుడు విడిపోవటం అనే గత్యంతరం తీసుకొన్నా రెండుపాటైళ్లు మధ్య ఘర్షణ అంటూ ప్రారంభించాక ఆ ఘర్షణ ఆగటం అంటూ ఎప్పుడు సమకూరుతుందీ? ఇంతకూ అసలు జరిగినది కూడా కాస్త రూపం మార్చుకున్నా—సుదర్శనం ఎలా జరిగితే బాగుంటుందనుకున్నాడో అలానే జరిగిందేమో?

అయితే బేమల్ ఆఫ్ ఆర్ట్స్ విద్యార్థికి ఇలాటి ప్రశ్నలు తట్టకపోవటంలా అతని లోప మేమీ లేదనుకుంటాను.

సుదర్శనం విషాదపూరితస్వరంతో అన్నాడు:

“అమృతత్వం నీకు తెలుసు! బహు పట్టుదల మనిషి! మళ్లా వాళ్ల ముఖం చూస్తుం దనుకోను. యింక మేమైనా ఆమెను కష్టపెట్టలేం కదా!.....”

సుదర్శనం ఈవిధంగా మాడు ముక్కలతో తమ చిరకాలసంబంధం తెగగొట్టేశాడు. కాని నిజంగా అత వెన్నట్లు ఈ సంబంధమే తెగిపోలే, అత డూహించలేదుకాని, సరస్వతి ఎక్కడ వెళ్లి పడుతుందీ? ఆమె జీవనరంగంలో ఏకింట అయిదుపాళ్లూ ఈ మాడుమాటలతో ప్రశ్నపడారిగా మారిపోయిందన్నమాట.

ఈ చిత్రమే పెత్తలిని భయపెట్టి మాట్లాడించింది. ఆమె అంది—

“పోనిద్దబ్బాయ్! చిన్న పిల్ల ఏదో తెలివి తక్కువగా ప్రవర్తిస్తే పెద్దవాళ్లు గడుపుకోవాలి! చదువుకున్నవాడివి—మవ్వా అలా అంటే ఎలా?

“కాని, అమృతమాట దొడ్డమ్మా అమ్మ మనమో కష్టపెనెత్తాం?”

దానికి తుదికాలంవరకూ పెత్తలి జవాబివ్వలేదు. తర్వాత సందేహంగా అంది :

“ప్రతిదీ అమృతమే తెలుస్తుందా ఏమిటి? ఏదో విధంగా చెయ్యాలి. అసలే మీరుతప్ప దానికి నా అనే వాళ్లవరూ లేరు. ఇప్పుడు మీరు కూడా ఎడపైపైస్తే ఏమాతుందీ?”

సుదర్శనం జవాబుకోసరం ఇదనుకుంటే లయిక్లయిర్ గంట కొట్టారు. దృష్టి అటుతిరిగేసరికి రెండేళ్లయి కలుసుకొనని దగ్గరన్నీహితు డొకడు అయిదారుగజాలమారంలో తనవంకే చూస్తూ నిలుచుని ఉన్నాడు. త్వరలోనే వస్తానని పెత్తల్లితో చెప్పి స్నేహితుణ్ణి కలుసుకొని బాతాఖాసీలో పడ్డాడు.

2

ఒకనాడు సాయంకాలం కళాశాల విడువగానే సుదర్శనం ఒక స్నేహితునితో మాట్లాడుతూ వస్తున్నాడు. మెయిక్ గోడ్డు జంక్షన్లో ఆకస్మాత్తుగా చిరపరిచితమైన స్వరం వినిపించింది. ఎవరో కాదు శ్రీపతి.

శ్రీపతి తన చిన్న గొంతుతో అరుస్తున్నాడు.

“నూనుయోయ్ మానుయ్యో!”

సుదర్శనం ఒకసారి వెనతికిగిరి చూశాడు. తండ్రి కొడుకులు!

ఒకసారి వెనక్కు తిరిగి చూచాక చూడనట్లు ముఖం తిప్పేసుకొని వెళ్లిపోవటం సుదర్శనానికి చాతనయిందికాదు. స్నేహితునివద్ద కలవుతీసుకొని చిరునవ్వుతో మేనల్లుని ఎదుర్కొన్నదానికి వెళ్లాడు.

ఒకరినొకరు సమీపించగానే శ్రీపతి మామ రెండుకామూ పట్టుకొని కావలించేసుకున్నాడు. సుదర్శనంలో కూడా వాత్సల్యతకు కొరత లేదు. కాని అతడికి పిల్లల్ని ఎత్తుకోవడం అలవాటు లేదు. వైగా వేసుకున్న నూటూ, నడిబజారూ అందుకు చాలా అననుకూలంగా ఉన్నాయి. అందుచేత అలానే ఓసారి అల్లుని లేతతనువును కాళ్లకు అడుముకొని తర్వాత పట్టు విడిపించుకుంటూ అడిగాడు.

“ఎక్కణ్ణించిరా మామా?”

“బదారుకీ—బదారుకీ—బిసకత్తులు కొనుక్కోలాంకీ వచ్చాం.”

ఆ నాలుగుమాటలూ త్రోయగా త్రోయగా చివరకు ఊడి బయటపడ్డాయి.

అల్లునిచేత ఇటువంటి ఫీట్సు చేయించి

సంతోషించడం మామకు అలవాటు. అందుచేత మరొక ఫీటు పురమాయించే ఉద్దేశంతో అన్నాడు:

“మరై లే కొన్నావా?”

శ్రీపతి అంగీకారమాచకంగా తలతోపాటు శరీరమంతా ఊపుతూ జవాబిచ్చాడు.

“ఊ...ఊ...కొన్నాను. యి యిగో.....”

అంటూ జేబునుంచి చెయ్యివేశాడు.

సుదర్శనానికి యింకా తృప్తి కలగలేదు. అందుచేత అన్నాడు.

“మరి నాలో!”

శ్రీపతి భద్రంగా ఓ బిస్కత్తుముక్క పైకితీసి యివ్వబోయాడు.

కాని సుదర్శనం చిన్నపిల్లల మారాంతు అనుకరిస్తూ అన్నాడు—

ఊ...ఊ...నాకది వద్దు. ఇంకకన్నా మం...చిది కావాలి.”

శ్రీపతి స్నిగ్ధస్వాదయంలో ద్వంద్వభేద కోగం ప్రవేశించలేదు—కనీసం ఇలాటి పదార్థాల విషయంలో. కారణం యింట్లో వాడికి యింకో పోటీ లేకపోవడం. అందుచేత వాడికి మామమాట బోధపడలేదు. వాడలా తెల్లబోయి మామస్తంభే తండ్రి చూసి కర్తవ్యం ఉపదేశించాడు.

“అయితే మంచిని కొని యిమ్మనరా..... అను! ‘మామా, ఆ మంచివేవో ఒకసారి కొని చూపించు. ఈసారి అలాటివే పెడుతుంటాను’ అను.”

తండ్రి బోధింపవచ్చిన కర్తవ్యం కూడా మమారనితల కెక్కలేదు. చివరకు సుదర్శనం తెల్లబోయి మామన్న అల్లుణ్ణి కాళ్లకు అడుముకుంటూ నవ్వాడు.

తర్వాత ఆకస్మాత్తుగా సంభాషణ స్తంభించి పోయింది. ఘర్షణలకు వెనుకంజవేసే సుదర్శనమే కదిలాడు.

“యిలా యెక్కణ్ణించి?”

యెందుచేతో మూర్తి సరిగా జవాబివ్వలేదు. ‘యెక్కణ్ణించే’ అంటూ నసిగోళాడు. ఈ పరాజుభుత

సుదర్శనానికి చుర్రు మనిపించింది. కాని నూర్తే సర్దుకున్నాడు.

“యెక్కడా అగపడ్డం లేదే?”

దాని కేం జవాబు చెప్పాలి? సుదర్శనం ఏదో చెప్పాడు.

“సరే, రేపు కేనివారం కలవు కదూ! అలా ఓసారి రా!”

సుదర్శనం మంత్రికుడిలా జవాబిచ్చాడు:

“అలానే”

“ఇల్లు తెలుసు కదూ—కలెక్టర్ కేవలం పవమటి రోడ్డున. పక్కాబిల్డింగ్స్ చాలాక ఆ ములుపులో మొదటి యిల్లే.”

యింతలో శ్రీపతి అందుకున్నాడు.

“మామయ్య, యిప్పుడే లా మామయ్యా!”

“కాదులే మామా! రేపు వస్తాను.”

“కాదు ఇప్పుడే”

“కాదు—రేపు”

శ్రీపతి బిక్కమొహం వేసేశాడు.

“అది కాదురా నాన్నా! రేపు వస్తాడు; ఇప్పుడు మామయ్య కారేజీకి వెళ్తున్నాడు. రేపు వస్తాడు.”

మామ కూడా యీ అబద్ధానికి సాక్ష్యం యిచ్చాడు. చివరి కాలాగ్ ఆ పెద్దమహర్షులిద్దరూ జోడై పోవాణ్ణి మోసం చెయ్యగలిగారు.

సుదర్శనం దారికడాకూ ఆలోచిస్తూనే ఉన్నాడు. ‘మర్నాడు వెళ్లటమా మానటమా’ అని, తర్వాత రాత్రి నిద్రపోయేముందుకూడా మళ్లీ యీ విషయమే జ్ఞాపకం తెచ్చుకున్నాడు. వెళ్లకూడదనే ప్రాతిపదికతో ఆలోచిస్తూ ఉండే అతని అంతరంగంలో వెళ్లటమే ధర్మమనే వ్యతిరేకప్రాతిపదికను బలపరిచే యుక్తులు ఒకదానివెంబడి ఒకటి స్ఫురించసాగాయి.

చిన్నప్పుడు చదువుకున్న ‘ఉపకారికి సుపకారము’ అనే పద్యంలోని సుమతినితీ, మహాత్మునిబోధనలూ ఒకటేమిటి—చాలాచాలా యుక్తులు అగ

పడ్డాయి. అందులో ముఖ్యంగా రెండు—తండ్రి తనకు చాలాసార్లు చెబుతూవచ్చిన పాతాలూ, పోతూపోతూ పెత్తల్లి అన్న మాటలూ. ఈ రెండు మాసాలయి సరస్వతి ఒంటరితీవితం ఎలా గడిపి ఉంటుందో ఊహించుకుంటుంటే ఎప్పుడు పట్టేసిందో నిద్ర పట్టేసింది.

౮

అనుకున్నాడు ఇల్లలేదు కాని—చివరకు ఒక నాడు బయలుదేరాడు. ముహూర్తా మిడిసరిలగ్నం అవడంచేత కలెక్టర్ రాఫీసురోడ్డు కూడా నిర్మాణవ్యయం గానే ఉంది.

సుదర్శనం యిల్లు సుఖపు గానే గుర్తుపట్టగలిగాడు. కాని మెల్లెక్కుతుంటే ఆ ఆరవశత్రువును మరొకసారి ఎదుర్కోవలసివచ్చింది. ఎలానో శత్రువును ప్రక్కకు నెట్టి తెలుపు తట్టగలిగాడు. లోనుండి ‘ఎవరూ?’ అంటూ కేక వినివచ్చింది. కాని సుదర్శనం జవాబివ్వకుండానే మళ్లీ తెలుపు తట్టాడు. తెలుపు తెరువబడింది. మడిచెయ్యి వెనక్కు దాచుకొని సరస్వతి ఎదురుపడింది.

సరస్వతి తనను చూడగానే కాస్త క్రుల్లి పడడం సుదర్శనం గుర్తించాడు. క్షణకాలం యిద్దరూ అలానే నిలుచున్నాక ఆమె లోనికి తప్పుకుంటూ శ్రీపతిని పిలిచి మామరాకను తెలియజేసింది. శ్రీపతి గజేంద్రుణ్ణి రక్షింపనే సంగంభంతో నగ్నరూపంలో మూలినండా మెతుకులూ, చేతిలో కొబ్బరికాయ ముక్కలతో దర్శనమిచ్చాడు అల్లుడూ మామా ఇద్దరూ నవ్వుచిరునవ్వులతో పలకరించుకున్నారు. తర్వాత ముగ్గురూ ఎవరిసానాలో వారే మానంగా ఊరుకున్నారు. సుదర్శనం లోనికి వెళ్లటమా మానటమా అనే సందేహంతో అలానే నిలిచిపోయాడు. కొద్ది సేపట్లోనే తన పొరపాటు గుర్తించిన సరస్వతి కొట్టుకునే గుండెలతో అంది—

“లోపలికి రా అన్నయ్యా! అవతల ఉండి పోయావేం?”

సుదర్శనం లోనికి వెళ్లాడు. కాని మళ్లీ

అతణ్ణి సంకోచించికుణ్ణి చేస్తూ సరస్వతి లోనికి వెళ్లి పోయింది. సుదర్శనం 'చిడీ చప్పడూ లేకుండా వెళ్లి పోదామా? అనుకున్నాడు. కాని యేలా?

సరిగా ఈసమయంలోనే సరస్వతి చేయి మీద చెరసతో తుడుచుకుంటూ ప్రవేశించి మూల నన్న చాప తెచ్చింది. సుదర్శనం కూర్చుంటూ తన తప్పు గుర్తించాడు. తరవాత సరస్వతి కొడుకువంక తిరిగి అంది—

“సత్య భోంచేసి రారా నాన్నా! మామ యిక్కడే వుంటాడు. వెళ్లు!”

క్రిపతి ప్రశ్నార్థకంగా బుర్ర తిప్పతూ మామ ఉద్దేశించి అడిగాడు:

“ఉంతావా మరి?”

మామవాదానం గ్రహించాక వంటయింట్లోకి వెళ్లిపోయాడు.

క్రిపతివెళ్లగానే సుదర్శనం తైలీంక తిరిగి అడిగాడు—

“సత్య కూడా సగంభోజనంలో లేచిపోయినట్టుంది?”

“లేదు. నా భోజనం అయిపోయింది.”

“కాదు. నీ భోజనం కాకపోతే వెళ్లి భోజనం చేసి రా!”

ఈ బహుసా గ్రహించి కాస్తనేపు పోయాక జవాబిచ్చింది:

“సరే అల్లుకురానీ, వెళ్తాను.”

సుదర్శనానికి ఎవర్నీ బ్రతికూలం అలవాటు లేదు. మరికొంతసేపు గడిచాక సరస్వతే అడిగింది—

“దొడ్డమ్మ యిక్కడే ఉందా?”

సుదర్శనం జవాబిచ్చాడు. మళ్లా కొంతసేపు నిశ్శబ్దం. సరస్వతే మాట్లాడుతూ మళ్లా అడిగింది—

“నాన్న గారూ, నుబ్బులూ అంత కలసాగా ఉన్నారా?”

జవాబిస్తూ, ప్రశ్న అలోచనాపూర్వకంగా తేగిన దివ్యుర కాదా అని అలోచించసాగాడు.

తర్వాత సరస్వతి వెళ్లడించిన విషయం అలోచనా విషయాన్ని మార్చేసింది.

“నాన్న గారు ఆమధ్య పనిచేసుకోవాలిందట ఒకసారి వచ్చారు. మళ్లా రాలేదు.”

ఈవిషయం సుదర్శనానికి పెద్ద ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించలేదు. అలోచనకుమాత్రం ప్రేరేపించింది.

ఇంతలో అల్లుడు పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి మామమీద వ్రాబోయాడు. తల్లి తుల్లిపడి ఒక్క అంగలో పట్టుకుని కసుగునూ వారించింది. క్రిపతి నివ్వరపోయాడు. మామ కూడా అలాటిముఖమే వేశాడు. సరస్వతి సామ్యస్వరూపంతో కొడుకుతడి ఒళ్లు తుడుస్తూ అంది—

“అలా వెళ్లి మీదపడితే మామయ్యబట్టలు పాడవు—”

అంటూ ఒళ్లంతా తుడిచి మామకు అప్పు తెప్పింది. అల్లుడూమామలిద్దరూ ఒకర్నొకరు కాగలించు కొని ముచ్చట్లుపడ్డారు. సరస్వతి భోజనం ముగించు కొనిడానికి వెళ్లింది.

కొంతసేపాక సుదర్శనం అల్లుణ్ణి ఒళ్లొంచి లేవ నెత్తి నిలబెడుతూ మంచీళ్లు తెమ్మని పురమాయించాడు.

క్రిపతి అక్కణ్ణుంచే కేకలువేస్తూ వెళ్లి కొద్ది సేపట్లోనే అతిద్రవ్యత్వంవూద నీళ్లు తొంగనీకండా తెచ్చి మామ కందిస్తూ అన్నాడు—

“అమ్మ! ఎప్పుడూ ఏలవలమే మామయ్యా! ఎప్పుడూమా!”

క్రిపతి ఈ మాటలు అభినయపూర్వకంగా చెప్పాడు కాని మామకు ఆ అభినయం ఆగ్నించలేదు. అతడు పెదవులముందు పెట్టుకున్న గ్లాసును అలానే ఉంచేశాడు. పావునిముషం, అరనిముషం, నిముషం గడిచినా గ్లాసు అలానే ఉండిపోయింది. క్రిపతిబుర్రలో ఏం మెదిలిందో ఏమో, అన్నాడు—

“నీళ్లు మంచితే మామయ్యా, అమ్మ బింతలోంచి తీచియిచ్చింది.”

సుదర్శనం యీ హెచ్చరికతో నీళ్లు తాగేశాడు.

తర్వాత గ్లాసు ఎవం గా పెట్టి అల్లుణ్ణి దగ్గరకి లాక్కుంటూ రహస్యంగా అడిగాడు—

“ఇప్పుడేడుస్తోందా ఏమిరా?”

“ఆఁ, నన్ను చూలగానే కళ్లు తులచిసుకుంది”

తర్వాత సుదర్శనం మల్లా ఏప్రక్కా వెళ్ళి లేచి, కొంతసేపయ్యాక సరస్వతి వచ్చింది. సుదర్శనం ఆమెముఖంలోకి చూడగానే అల్లుని మాటల్లోని సత్యం గోఢరించింది.

సుదర్శనం అలానే విషవకండా చెల్లెలిముఖం లోకి చూడసాగాడు. సరస్వతి ఆ మాటలను ఎరుక్కోలేక ముఖం కంపించింది. తర్వాత ఏదోపని జ్ఞాపకంవచ్చినదానిలా అక్కణ్ణుంచి కదిలిపోయింది.

ఈసారి ఆమె తిరిగివచ్చేసరికి సుదర్శనం లేచి నిల్చునివున్నాడు. ఆమె రాగానే వెల్లివస్తానమ్మా అన్నాడు నెమ్మదిగా. సరస్వతి తిత్తరపాటుతో మరి కొంతసేపు ఉండుమని బలకంతం చేయబోయింది. చివరికి సుదర్శనం ఏదో అబద్ధాలు చెప్పి తప్పించుకో గలిగాడు. కాని ఎటుతూ ఎటుతూ ఓచిన్న సరదాకు పోయాడు.

వాళ్ళ సంసారం సాగరంగా మారకముందు— ఆ అన్నా-రెళ్లమధ్య అటువంటి హాస్యాలు అప్పుడప్పుడూ ఉండేవి. మల్లా నేటికి సుదర్శనానికి ధైర్యం కలిగింది. సరస్వతిముఖంలోకి పరిశీలనాదృష్టి నటిస్తూ చూసి అడిగాడు—

“అదేమమ్మా, కళ్లు యర్రగా ఉన్నాయ్?”

సరస్వతి గతక్కుమంది. కాని కాస్త అలస్యమైనా జవాబిచ్చింది.

“అచ్చే! ఊరికే! ఏదో పడిందేమో ఇందాకా పోయ్యి ఊరుకుంటే...”

సుదర్శనం చిరునవ్వుతో మధ్యలోనే అటకా యింకాడు:

“బాబ్బల పోయ్యి!”

సరస్వతి చిరునవ్వునుసుగులో నీగ్గును దాచబోతూ తల వంచేసింది.

సుదర్శనం వెల్లివస్తానంటూ బయటకు నడిచాడు. అల్లునిదగ్గర కలవు తీసుకొని అల్లంకదూరం వెళ్ళాక సరస్వతి గుమ్మంలోంచి కాస్త ఉచ్చస్వరంలో అడిగింది:

“మల్లా వస్తావుకమా?”

సుదర్శనం ఓసారి వెనుతిరిగి, తల అంగీకార నూచకంగా అడిగ్తూ కదిలిపోయాడు.

సుదర్శనానికి దారిపాడుగునా ఆ తల్లికొడుకుల మాటలు జ్ఞాపకం వస్తూనే ఉన్నాయి.

౯

మరి ఒక నెలదినాలు కాలగర్భంలో కలిసి పోయాయి. ఒకనాడు తండ్రి ఊర్లో లేచి, ఎక్కడికో కాంతుకు వెళ్ళారు. నాడు సుదర్శనం ఆశ్చర్యకరంగా ప్రసరించసాగాడు.

సుదర్శనం ఆశవాళ్ళను వెంటబెట్టుకొని ఎక్కడికైతే వాళ్ళపనుంటే అర్ధనగ్నంగా వీధిలోకి వెళ్ళవలసిస్తే కష్టపడేబట్టు కష్టపడతాడు. అటువంటిది ఆవార తానై సినీమాకు వెళ్ళామంటూ ఆరంభించాడు.

పోనీ సిరీమా మంచిదేమో అంటే అరవసినీమా. నాలోజలక్రిందటే “అచ్చే, బాగులేదట” అని తన నోటితో తానే అన్నాడు.

సుబ్బులు యీ అయాచితకారుణ్యం గుర్తించి కొంతసేపు కారణంగురించి చర్చించింది. ‘కాని తెగిందాకా నాడు లాగకూడదు’ అనే పెద్దలవాక్కును జ్ఞాపకంచేసుకొని ఆ చర్చను అట్టే పాడిగించలేదు.

అయితే తీరా బయలుదేరేవేళకు ఒక అవాం తరం వచ్చిపడింది. తమ కొంప యేదో మురిగిపో నున్నట్టు అకస్మాత్తుగా నాలుగువాలలనుంచి మేఘాలు కమ్ముకవచ్చి ఆకాశమంతా అలముకున్నాయి. సుబ్బులుగుండెల్లో రాయి పడింది. కుంగుకొని! పెరిటివాకిలిలోకి పోయి ఆకాశంవంక

చూడసాగింది. ఆకాశంనుండి మేఘాలకూడా సుబ్బులువంక చూస్తుండేవి. సుబ్బులు వాటిచూపులను సుగువుగానే చదువుకోగలిగింది.

“మేం సిద్ధం! మీరు బయటకు అడుగుపెట్టడమే తరవాయి” అన్నట్టున్నాయవి.

అయితే సుగుణమేమంటే అన్నీ కూడా తనలానే ఆత్మతపడుతున్నట్టుంది. ఈ తృప్తి అయినా ఆమె కంతోనేపు దక్కలేదు. తల్లి మేఘాలను చూస్తూ—

“మేఘాలేమిటా యీలా వచ్చిపడ్డాయో” అంటూ కదలకేతా రావె.

ఆ మేఘాలు గుర్తుతమేఘాలేననీ, అవి భయపెట్టడంతప్ప యింకేమీ మృదువీ యెన్ని చెప్పినా ఆ ముసలిపిల్లి నమ్మదు. చివరకు ఈసందర్భంలో కోపం తెచ్చుకొని కనుగుతున్నాడు కూడా. ఈ చిన్న విషయంగురించి బేల కోపం తెచ్చుకొని కనుగుకోవలసివచ్చిందో గుర్తించకుండానే పార్వతమ్మగారన్నాడు—

“వానీ, నీకంటే కంటికోపం? వస్తానులేరా!” అంటూ బయలుదేరాడు.

పోలవరకు వెళ్లక వాల్లివద్దే ఒకవగ్గర నిలబడుని సుదర్శనం యెలాగో నల్లిపోయాడు.

సుమాగు పావుగంట గడిచాక చాలా తొందరగావచ్చి తల్లిచేతికి టెక్కిట్టండిస్తూ చెప్పసాగాడు— ఎవరో స్నేహితుడు. తనని కదలకండా గట్టిగా పట్టుకొని ఎంతకీ పోనివ్వడట. ఎలాగో కదిలించుకొని వచ్చాడట. తర్వాత వెనకన్నేహితుల ఇంగితిజ్ఞానరాహిత్యం గురించి క్లప్తంగానే తన అభిప్రాయం శిలవిచ్చాడు.

సుదర్శనం తను చెప్పుకొనిపోవటమేగాని అంత వివరంగా చెప్పవలసిన ఆవశ్యకత లేదేమో అని సందేహించలేదు.

తల్లి కూతుళ్లు హాల్లోకి వెళ్లేసరికే లైట్లు ఆర్పేశారు. ఆట అప్పుడే ఆరంభమయింది. ఆ చీకట్లోనే తడుముకుంటూ వెళ్లి ఒకచోట కూర్చున్నారు.

కొండవీటిచాంతాళ్లను పోలే పాటలతోనూ, అనకసరపు కామిక్ ఉపాఖ్యానాలతోనూ కథ చాలా పెద్దది.

చివరి కలాపైలేనేం యింటర్వ్యూ ఇచ్చారు.

పార్వతమ్మగారు అప్పటికప్పుడే పరిచయం చేసుకొని సిద్ధంగా ఉంచిన పొరుగుమ్మతో బాతాఖానీ ఆరంభించింది. ఆ యమ్మకు యెంతయింది లిల్లలో, ఆమెమొగుడికి యేం ఉద్యోగమో, జీత మెంతో, మైన సంపాదన యెంతో మొదలైన అత్యవసర విషయాలు ఫోగట్టాచెయ్యడంలో నిమగ్నరాలయి పోయాడు. సుబ్బులు యింకా స్త్రీ కాదు—కిశోరి. అందుచేత కూర్చున్న ఫలం యిబ్బందిపెడుతున్నట్టు ఏవో నొడవకు మ్రొక్కిపడ్డట్టు మృగముగ్ధురేచి పైట నవరించుకుంటూ నాలుగువైపులా కలయజూస్తోంది.

ఒకసారి అలా చూస్తూచూస్తూ అలానే ఉండిపోయింది. కేటుదగ్గర—బుజాన నిద్రిస్తున్న శ్రీపతితో సరస్వతి నిల్చునివుంది. ఆమెకళ్లు తల్లివంకే ఉన్నాయి. ఒకసారి చలించటంలో తనవంక చూస్తూ తటస్థించింది. ఇద్దరూ ఒకరిదర్శనాన్ని ఒకరు గుర్తించారు. సరస్వతి కుడిచేతిమాపుకువేయగా ఒకసారి ముక్కుమీద వేసుకొని చేయి అడ్డంగా ఊపింది. సుబ్బులు గ్రహించి ఊగుతుంది. తర్వాత కూర్చోవునీ, తనవంక చూడవద్దనీ, చూస్తే తల్లి గ్రహించేస్తుందనీ అభినయం ద్వారా చెప్పింది. సుబ్బులు అలానే చేసింది. కాని క్రీగంట అక్కను గమనిస్తూనే ఉంది. అక్క తల్లివంకే చూస్తోంది.

సుబ్బులు ఆలోచిస్తూఉంటే ఆమెకు అకస్మాత్తుగా ఓవిషయం తేటింది. పూర్వాపరాలు చర్చించి చూస్తే సందేహం నిజమే అనిపించింది. ఇంతలో ఆట మళ్లా ప్రారంభించేశారు.

ఆట వదిలాక సుబ్బులు అక్కతోసరం చూసింది. కాని ఎక్కడా కానరాలేదు.

ఇంటికి వచ్చాక తల్లి నూతివద్ద కాట్లా, చేతులూ కడుక్కుంటూ ఉంటే సుబ్బులు ఈవలి గదిలో బట్టలు మారుస్తున్న అన్నదగ్గరకు వెళ్లి అంది—రహస్యంగా.

“నాకు తెలిసిందిలే”

సుదర్శనం త్రుల్లిపడ్డాడు. అప్పుడప్పుడే పేంటు జేబులోని సిగరెట్ పేట్టె తీసి నూట్ కేసులో భద్ర పరిచిఉన్నాడు తను. అయినా దబాయించాడు.

“ఏమిటి చెలుసు?”

“నువ్వు ఆక్కయ్యగారింటికి పట్టన్నావు కదూ?”

సుదర్శనం నుండేలు నీలిపడ్డాయి. అంగుచేత ఆతడు కాస్త నిమ్మగిరించి బహుశా చెప్పాడు.

“ఎవరన్నాడు?”

“ఎవరనాడేమిటి? ఎన్నడూ తేందని నువ్వు బల వంతంచేసి సినీమాకు తీసికెళ్లడం, ఆవిషాగాన కూడా సరిగ్గా ఆ ఆటకే గురించి...”

సుదర్శనం ముగ్ధులతో ఆ ఆటకూ,

“అమ్మో చూసిందా?”

“అవును. కాని నేను ఏమీ...”

“నవ్వుకో...” నిబ్బరంగా అన్నాడు. కాని ఆ నిబ్బరం అంతర్భావాల నా నిలవలేదు. తల్లి ముత్యాల చప్పుడు వినిపించసాగింది.

సుదర్శనం తల్లిని పాటుతో గొనబెట్టాడు. “కన్నోంది! జాగ్రత్త! విచ్చిచేట్టలు చేయకు!” తర్వాత గువచు! నాబ్బులకూడా తల్లి వచ్చేసరికి పాగా కొయ్యనద్ద యీ కొయ్య నన్ను లాల్చి ఆ కొయ్యకు తగిలిస్తోంది.

కాని ఈవిధమైన మోసం ఎంతో కాలం సాగిరాలేదు. కనీసం కొన్ని సార్లయినా అసిపోలేదు. నెల్లూళ్లయ్యాక రెండవసారి మల్లా సినీమాకు వెళ్లి నవ్వుడు బయలుపడిపోయింది.

జరిగిన పొరపాడేమంటే యీసారి యింటర్ వల్లో శ్రీపతి తెలివితోనే ఉన్నాడు. వాడు అమ్మమ్మ అర్ధపతికేకాల అనాగరిక బంధనాన్ని ఎంత దూరం నుండియినా పోల్చుకోగలడు. వాడు ఒకసారి తల్లితో చెప్ప ఆమెమడిలోంచి జారిపోతూ “అమ్మ మ్మాయ్! అమ్మమ్మాయ్!” అంటూ కేకలు పెయ్యడం

అరంభించాడు. సరస్వతి రాబోయే ప్రమాదాన్ని ఆకస్మికంగా గుర్తించి చివ్వున ఒకచేత్తో చేయి పట్టు కొని ఒకచేత్తో నోరు మూస్తూ అదిమిపట్టుకుంది.

సరిగా యీ స్థితిలోనే అమ్మమ్మ వెనుదిరిగి చూసింది. ఈ దురదృష్టసంఘటనకుతోడు యింకొకటి కూడా జరిగింది. ఆట వదిలొక ముగ్ధురూ మెయిన్ గోడ్లూగొదికి వచ్చాడు. సుదర్శనం కాస్త వెనుక పడ్డాడు. ముందు మగవాళ్లు అడ్డురావడంచేత పార్వ తమ్మగారు. ఆగిపోయి కొడుక్కోసరం వెనక్కు చూశారు. వెనకనే గజంమూలలో నన్ను సుదర్శనం ఎవరికో వెళ్లి ప్రానన్నట్టు తల వూపుతున్నాడు.

ఏమో అని నూస్తే భుజంమీద నిద్రపోతున్న కొడుకుతో సరస్వతీ, అల్లుడూ!

మెయిన్ గోడ్ విడిచి సందలోకి మల్లాక ఆరంభించాడు! కొంతదూరం అడ్డువెళ్లి లయక తర్వాతి—

“.....మనుష్యులకు ఒకరిని మరొకరుగా మార్చగలవాలి. సిగ్గు లుట్టా డిడియం పొరపం— అన్నీ విడిచిపెట్టేసిన బ్రతుకు వీలైనా! లేం? దాని కొడుకు నది మాటాడనిచ్చిందా! నోరు అడ్డంగా నొక్కసిందే! చేయిపట్టుకొని నుండేసిందే!! వేరెదు వెగుతయినే అవుగాక! తర్వాత మల్లా ‘అమ్మమ్మ’ అన్నాడా? ఇంగితజ్ఞానం లేకపోయాక యీన్నే నొస్తే యేమి లాభం?.....”

ఇంతలో యిల్లు సమాపించడంతో ఆగిపోయింది. సుదర్శనం ఒక్క అంగలో వెళ్లి తలుపు దబదబ కొట్టాడు. తండ్రిబాబు కూడా వెంటనే రావటం వల్ల పార్వతమ్మగారి నోటినుండి మరొక్కమాట కూడా వినవలసిన బాధ లేకపోయింది—సుదర్శనానికి.

౧౦

మర్నాడు ఉదయం ఒకసారి కూడా సుదర్శనం తల్లితో మాట్లాడలేదు. అంతగా మాట్లాడక విధి లేని అవసరం కూడా రాలేదు. సాయంకాలం తను యింటికి రాగానే తల్లి వీధిలోకి ఎక్కడికో బయలు దేరింది. ఆమె అవతలికి వెళ్లగానే పెరట్లో వండుకుంటున్న చెల్లెల్ని సమాపించి మెల్లిగా కదలేశాడు.

“యేమిటంటుండే అమ్మ?”

సిద్ధిఅడుగుభాగం కుద్రంగా తుడిచి పాయి్యి
మీది యెసరుకు మాతపెడుతూ అంది :

“అమ్మకు నీమీద బాగా కోపం వచ్చింది.”

దీనికి సుదర్శనం కొంతసేపుండి జవాబిచ్చాను.
“రానీ!”

మళ్లా ఒకనిమిషంవరకూ ఎవరూ మాట్లాడలేదు.
తర్వాత సుబ్బులు అంది—

“ఇంతకూ ఆ చిన్న వానమంచి వచ్చింది”

“అన్నట్లు అడుగుదా మచకుంటూ నురచి
పోయాన; యెలా తెలిసింది?”

సుబ్బులు చెప్పింది.

సుదర్శనం అంతా విని గోటితో భిక్షుప్రయ
త్నాన్ని వ్యక్తీకరించే విలక్షణావస్థ చేస్తూ అన్నాడు—

“—! యీ చిన్నపిల్లలంటే యింతే!
యిలానే బట్టలు తెచ్చిపెడుతూ వుంటారు! వాళ్ళకు
తెలిసిన గొడవా కాదు తెలియని గొడవా కాదు!”

సుదర్శనం వ్యతిరేకహృదయం ప్రకటించి
ఊరుకున్నాడు. సుబ్బులు కూడా అవునన్నట్టుగా
మాట్లాడలేదు.

యిద్దరూ కూడా యెవరిమట్టుకు వారు చిన్న
పిల్లల ఆజ్ఞానంబరించే తలపోస్తున్నారు.

మానవుల రీతే యిలా వుంటుంది. యొక్కడో
ఏసందర్భంలోనో ఎవరో అన్నమాటలను పట్టుకొని
అవే సిద్ధాంతాలుగా—ప్రాతిపదికలుగా—తీసుకొని
విమర్శిస్తూవుంటారు—కాని ప్రస్తుత సందర్భాన్ని
దృష్టిలో పెట్టుకోరు. అందుచేతే తిరుమ యీ ఏకో
దరులులా సుదృఢపాఠాట్లు చేస్తూ వుంటారు.

సుదర్శనం రెండు ప్రశ్నలు వేసుకుని వుంటే
సత్యం గ్రహించగలిగేవాడు.

“పవర్తనామర్యాదలు బాగుగా తెలుసుకొని
యొక్కొక్కజ్ఞానం పూర్తిగా సంపాదించిన సర్వస్వతి
ప్రవర్త—”

అన్నట్లు యీప్రశ్న అక్కరలేదు; రెండో
ప్రశ్న ఒక్కటే చాలు.

నాడు తొలిసారి సరస్వతియింటికి వెళ్లిననాడు

క్రీపతి తెలిసీ తెలియని గొడవగా తల్లికన్నీళ్ల
రహస్యాన్ని బహిరంగం చేయటంవల్ల కలిగిన ఫలితం
ఎటువంటిది?

ఈ ప్రశ్న వేసుకుంటే పార్వతిమ్మగారి పున
రుజ్వలితకోసానికి క్రీపతిఅజ్ఞానం ఎంతవరకూ
బాధ్యత వహిస్తుందో తెలిసేది.

కాని గురదృష్టవశాత్తూ చాలామందికి కార్య
కారణసంబంధం గురించి సమగ్రంగా అజ్ఞానం
జ్ఞానం లేదు. సుదర్శనం అందులో ఒకడు.

కొంతసేపయ్యాక సుబ్బులంది—

“—మగ్గామ్మం భోజనాలవేళ ఏదో మాట
నిద మాట వచ్చి అంగురుంది. వానమందరమా ఒక
టిట. నాన్నగారేమో వాళ్లను పట్టుకొని పేగు
పెట్టారట. అప్పుడప్పుడు సుబ్బులూ గొయ్యిస్తూంటుంది.
నవ్వేమో వాళ్లలో కలిసిపోయావుట. నే నీసంగకు
లన్నీ తెలిసి కూడా తనలో యేమీ అప్పజేరు కాబట్టి
నేను కూడా మీలోనే జనుట. యింక యెటువచ్చి
తనకు ఒక్కరినీ పేగుచేసేవారుట. ఇలా అంటూ ఏమి
వసం ఆరంభించింది. అప్పుడంత—నే నా గొడవలో
ఉన్నదంతా ఉన్నట్టు చెప్పేశాను—నవ్వు చాలా
కాలమయి వాల్లింటికి వచ్చివున్నావనీ, అవార
అక్కయ్యకు కల రావటం, ఆమెగొడు ఉదయం
బాన బజారులో అగపవే అక్క ఉదయంగాంచి ఏడు
సైతందని అప్పుడం, నవ్వు వెళ్లటం, తర్వాత పిసీమా
సేపంతో తనను తీసుకువెళ్లి చూపించటం—అంతా
పూసగుచ్చినట్లు చెప్పేశాను.

అంతా మాట్లాడుకుంటూ వింది. తర్వాతైనా
చాలాసేపటివరకూ మాట్లాడలేదు. ఏమిటో తనలో తనే
వలపోసుకుంది. ఇంక ఏడువేయకకున్నాక—చెప్ప
లేను. అక్కర్లు బుక్కర్లు ఏడ్చేసింది. మరి వాళ్ల
చెల్లెల్లే జ్ఞాపకం వచ్చిందో ఇంకేమిటో! నేనమాత్రం
చచ్చాను. మాట్లాడలేను—ఊరుకోలేను. అక్క
ణ్ణించి లేచి పారిపోయాను. కాని బయటమాత్రం
స్తిమిత మేదీ! అబ్బా! తెగగొడవ అయిపోయింది.”

సుదర్శనం అంతా ఆశ్చర్యంతో విన్నాడు.
అత డాలోచిస్తూఉంటే సుబ్బులు పాయి్యిగంక తిరి
గింది. చక్కగా మండుతున్న పాయి్యి రొప్పుదారి
పోయిందో ఆరిపోయింది. అప్పటికప్పుడే పాగలు
గదల్లా ఆక్రమించి వాతావరణాన్ని దుర్భరం చేసి

విడిచిపెట్టింది. సుబ్బులు పొయ్యి చిమ్మే పొగల జాడలనండి ముఖాన్ని తప్పిస్తూ తల బాగా క్రిందికి వంచి గట్టిగా ఊడింది. రెండుసూడు ప్రయత్నాలతో పొయ్యి మల్లా కులాసాగా మండ నారంభించింది. పొగ కూడా—ఎలా వచ్చింది అలానే మాయమయింది.

సుబ్బులు ముఖం వికృతంగా పెట్టి, కళ్లు తుడుచుకుంటూ, ముక్కుతో ఎగ్గేలుస్తూ అంది—

“యేమో సుమీ, చేసింది మంచి పని అవునో కాదో ఏ మాటా చెప్పలేను. ఆ గొడవలో అలా చెప్పవలసివచ్చింది. చెప్పేశాను. దానివల్ల మంచే రానీ చెడే రానీ!”

సుదర్శనం చెప్పిన ఏమీ మాటాడలేదు. మాటాడే లోగా తల్లిఅలుకు డయింది. ఆమె వస్తూనే సుదర్శనాన్ని ఉద్దేశిస్తూ అంది—

“ఎవరో అబ్బాయి నీకోసరం అవతల నిలుచున్నాడయ్యా!”

సుదర్శనం లేచి బయటకు వెళ్లిపోయాడు.

౧౧

సుబ్బులు చేసిన ప్రయోగఫలితం పదిరోజుల నాడు తెలిసింది. అది ప్రయోగం ఆనటానికి వల్ల కాదు. సుబ్బులు ఆలోచించి ఒక ఫలితాన్ని సుమారుగా ఊహించి చేసినపని కా దది. కనీసం ఫలితం బయటపడినప్పుడు దానిని గమనించనై నా గమనించలేదు. అందుచేతే అది ప్రయోగ మనిపించుకోదు. అప్పటి కలాం య్యవలసివచ్చింది—చేసేసింది. ఆ ప్రయత్నంగా అది ప్రయోగమైపోయింది.

సుబ్బులు ఒక సాయంకాలం డాబామీద నీరెండలో పచారచేస్తున్న అన్నను సమీపించింది. ప్రకృతీ, ఆ పెద్దపట్టణం డాబా, డాబామీది సుదర్శనం, అప్పుడే వచ్చిన సుబ్బులూ అరుణకాంతులో మునిగి తేలుకున్నారు. ఆ వింతవాతావరణంలో సుబ్బులు అన్నను సమీపించి అంది—

“ఇలాగే అమ్మనిన్ను పడచీవాట్లు వేసింది.”

సుదర్శనం అకస్మాత్తుగా నిలబడిపోయి చెల్లెలిముఖంలోకి శూన్యంగా చూస్తూ ఊరుకున్నాడు.

సుబ్బులు అరయు క్తమైన చిరునవ్వుతో చెప్పవారంభించింది:

“నువ్వేమో కళ్ళోట్టకుడవుట. అచ్చం నాన్నగారి గుణాలన్నీ నీ కబ్బాయిట. మీ రిద్దరూ కూడా యెంతసేపూ మీ స్వార్థమేగాని ఇంకేమీ చూడరుట.....”

సుబ్బులు ఆగిపోయింది. ఆ మాటాడే నైఖరినీ, ఆ చిరునవ్వునూ చూచి మొదట వేరొకోశ మనుకున్నాడు. కాని మధ్యాహ్నం నుంచీ తల్లి ప్రదర్శిస్తున్న నైఖరి చూస్తే నిజమే అయివుండవచ్చనిపించింది. ఏవిషయం తేలేవరకూ అనూ బయటపడగాదు అనుకుంటూ తాను కూడా అదే ధోరణిలో అన్నాడు.

“ఉం. చెప్పు!”

“యేమిటి చెప్పడం?”

“ఇంతకూ యిప్పుడు స్వార్థపరులమై మేం చేసిన మహాదోష మేమిటి?”

“లేమిటా—అవివేగారి మనఃస్థితి తీసుకొనకపోవడం!”

సుదర్శనానికి బోకోపడినట్లు లేదు. తెల్ల మొహం వేసుక నిల్చున్నాడు. సబ్బులు వివేకమర్చింది.

“—అక్కడ గూర్చి అభిమానాలగురించి వాదన వచ్చింది. అక్కయ్యకు తనమీద అభిమానం ఉందని నేనూ— తన నామాట పరినిర్వహించు— తనకు దాని మీద ఉన్న అభిమానం తనమీద దానికి లేదంటుంది. అది నిజమే. తనకైతే పెంచినందువల్ల ఏర్పడ్డ మమకారం. దానికూడా ఉండాలంటే ఎక్కణ్ణించి వస్తుందీ?”

సుబ్బులు ప్రశ్న వేసి ఆగింది. కాని సుదర్శనం తన అభిప్రాయం వెల్లడించలేదు.

ఆ మానం తన మానవమనస్తత్వపరిశోధనా జ్ఞానానికి అంగీకారంగానే తీసుకొని సుబ్బులు చెప్పవారంభించింది.

“—అలా అని యిప్పుడు యిన్నాళ్లు చేసి మాట దక్కించుకోకపోవడం మేం? అంటాను.”

సుబ్బులు ఈ ప్రశ్న వేసి మల్లా ఆగింది. సుదర్శనం దీనికూడా జవాబివ్వలేదు. చెల్లెలు చెప్పవారంభించింది—

“—యిలా అని చాలాసేపు వాదించుకున్నాం. చివరి కా వాదనలో నిన్నటి విషయం చెప్పేశాను.”

సుదర్శనం ఈసారి మాట్లాడాడు. ఆత్మతగా అడిగాడు—

“ఏమిటి?”

అల్లుడు ఒక నవ్వు నవ్వాడు. మామ జవాబిచ్చాడు. తర్వాత “ఒక్కడే ఏమో వచ్చాడూ!” అంటూ సుదర్శనం, “ఎక్కడ దొరికాడో వెంకనాన్న” అంటూ సుబ్బులూ కాస్త హెచ్చితనంగా ఒకేసారి తల్లివంక తిరిగి ఆడిగాడు. పార్వతమ్మగారు మెటికేకట్లను ప్రక్కకు మల్లించుకుంటూ అన్నారు—

“ఓ... హా!”

“నిన్న జరిగినది. శ్రీపతి బజారులో అగపడటం.”

సుదర్శనం చిరాగ్గా మధ్యలోనే అడ్డుతగిలాడు.

“ఎందుకు చెప్పావ్? ఈ అపవాద నోట్ల సువ్యసం నానదు!”

సుబ్బులు జంకకుండా రెట్టిస్తూ అడిగింది :

“ఇప్పుడు చెప్పిందనుకల్ల వచ్చిన నవ్వు మేమిటి?”

“నువ్వే చెప్పావ్—చీవాట్లు వేసిందని?”

“పాపం! అబ్బాయి వణికిపోతున్నాడు!...”

గొంతుక తగ్గితూ “ఏనో మాటవరస కంది. ఆమె తత్వమే అంతే.”

“ఏమో... కనకనామలక్ష్మి నుడిగడ్డ కొబ్బరికాయకొడుగుంటే ఎక్కడోనో వచ్చి కాళ్ళు రెండూ కాళిందిమకున్నాను. నీమగ అని గ్రుల్లిపడి చూస్తే... తిన్నా! తర్వాత ‘నీనో పస్తా’ పని అంటూ కూర్చున్నాడు. నా... అంటూంటే ఏమటననూ! సరే అని తీసుక వచ్చేశాం.”

సుదర్శనం గిరిగి వాళ్ళు అడిగినా లేదు. తల్లి చెప్పనూ లేదు. అన్నా పల్లెకొద్దగామాత్రం ఒకరిమిల్లం లోకే ఒకరు సాక్షిప్రాయంగా చూసుకున్నారు.

పార్వతమ్మగారు పెద్దలోకి వెళ్లిపోయిన తర్వాత సుబ్బులు రహస్యంగా ఆడిగింది—

“ఎనకెవరూ బాబూ వచ్చారూ!”

“అమ్మ! నాన్నగారూ! పొలుకు చాంత పిన్నీ! అంతా వచ్చారు...”

“అమ్మతో... పాపావా—ను వీగో వస్తున్నా పసి!”

“ఆ... చెప్పా... నేనెల్లంతమూలాన్ని అమ్మమ్మను చూచి పలుకెత్తికెళ్లాను. మే మిద్దలం వలిపోవద్దన్నాం—అమ్మ కొబ్బరికాయలు కొంతోంది. నేను వెల్తున్నానని చెప్పాను. అమ్మ... అమ్మ... అమ్మ పూలుకుంది. అలా... మామూ ఊలుకుంది.”

చాలాచాలా అభినయంతో, బహుకష్టమీద విషయాన్ని జాపకం తెచ్చుకొని, ఒక పెద్దఉద్ద మాన్ని నిర్వహించేంత శ్రమతో చెప్పాడు. అన్నా చెల్లెల్లిద్రూ ఒకరివంక ఒకరు మరిఒకసారి చూసుకున్నారు. తర్వాత సుదర్శనం అడిగాడు.

“నాన్నగారేమీ అనలేదూ!”

“నాన్నగారా?... నాన్నగారూ..... నాన్నగారు ఏమీ అనలేదు. అమ్మమ్మ అల్లక్కలున్నప్పులు నాన్నగారే చూపించి వెల్తున్నాను.”

సుదర్శనం ఈ చివరివాక్యాన్ని పట్టుకొని తలా తోకా అమర్చుకుంటూ నిద్రమించాడు.

కాని సుదర్శనం ఉద్దేశం ప్రకారం—సుబ్బులు పారపడుతోంది అన్న ఆ లోకానుభవసాతకు మనుష్య హృదయం తెలుసుకునేపాటి జ్ఞానం ఉండదని సుదర్శనం నమ్మకం. నిజానికి సుదర్శనం చెల్లెలి కన్నా పడేండ్లు పెద్ద, కాగా చాలా చదువుకున్నవాడు. “ఇమయి విరిగేనేని” అన్న వేమనసాక్షి చిన్నవాడు. చదువుకున్నా బాగా ఒంటబట్టిపోయింది. అంగుచేతే విరిగిన మనస్సు మళ్లా అతుక్కుపోయిందని చెల్లెలు చెప్పబోతే నిమ్మటం లేదు. పోనీ అని నమ్మకపోవడానికి కలసిపడకుండా ఉంది. దానికి తోడు సరీగా అగేసమయంలో తల్లి చేసుకవచ్చిన పని సుదర్శనాన్ని సంఘటనలో పడేసింది.

క్రిందంచి కొంపలంటుక పోతున్నప్పటి పెద్దవారి గుండెగోళంలా ఓ చిన్నకంకం అరుస్తోంది.

“పిన్నీయి! చుబ్బు పిన్నీ! నే నొత్తాను! ఇరుగో నే నొత్తాను!”

సుబ్బులు సంతోషంతో రెండే అంగుళా క్రిందికి పారిపోయింది. వెనుకనే సుదర్శనం కూడా దిగి వెళ్లాడు. తల్లి కొడుకులిద్దరూ ఒకరిమెడ ఒకరు గట్టిగా కొగలించుకొని ఉన్నారు. పార్వతమ్మగారు అప్పుడే ప్రవేశిస్తున్నారు. సుదర్శనాన్ని చూడగానే అల్లుడు మామవంక తిరిగి కలానికి అందని స్వరంతో నూ, సంతోషంతోనూ, పోజుతోనూ, ఒక అసంపూర్ణ వాక్యం వదిలాడు—

“మామయ్యాయ్!...”

మామ కూడా అల్లుడి స్వరాన్ని అనుకరిస్తూ కళ్ళు బాగావిప్పి, నోరు బాగాకుంచిస్తూ అన్నాడు—

౧౨

రాత్రి భోజనాలపునున్నాయి. శ్రీపతిమహాదేవేద్యం ముందుగా అయిపోయింది. అందుచేత తాతగారిప్రక్కనే పీటమీద కూర్చుని కబుర్లు చెబుతూ తినిపిస్తున్నాడు. కొంతసేపయినతర్వాత ఏం బుద్ధి పుట్టిందో - తేలి “నే పలుకుండాను !...” అని ప్రకటించాడు. మామ చర్మ ముందని వారించబోయాడు. కాని పిల్ల నిమ్మకున్న మామల సలహాలనే పాటించే అంత ఆత్మగౌరవరహితులు తెలుగుగడ్డమీద ఇంత వరకూ పుట్టలేదు. అటువంటిది ఈ ఒంటిపోగు మేనమామ మాటలు భారతదేశ వాగు ?

సుదర్శనం ముందుగా భోజనం చేసి ఇవతలకు వచ్చాడు. చీకటిగా ఉన్న నట్టింటోంచి శ్రీపతిగొంతు వెనుకటిగా వినబడ్తోంది.

“అ. అజా ఏలిచేసి! నాన్న గాలూ, అమ్మ అప్పలప్పలూ దెబ్బలాలకోలమే—నవ్వు అమ్మ దెబ్బలాలకోలేనాలూ—అలానే”

తర్వాత పార్వతమ్మగారి రోగ్ ప్రశ్న వేసివుంటారు. దానికి శ్రీపతి కాస్త గట్టిగా జవాబు చెప్పడం ఆరంభించాడు.

“అ. నే నలూ...అంతే అమ్మమొర్తుంది... తీరుకెల్తుంది అనీది...” తర్వాతి అమ్మమ్మ మందలించింది కాబోలు మెల్లిగా చెప్పసాగాడు. “...ఎప్పులంకే అజా, లేవే అనేది. తాతియ్య...తాతియ్య అప్ప లాకసాలీ అల్లప్పలాకసాలీ...మలూ అల్లప్ప లాకసాలీ... వచ్చాటు. తాతియ్య అన్న అబద్ధాలే అమ్మమ్మ! నవ్వులో లేవన్నాలు. ఊలో లేవమ్మమ్మ!”

బహుశా ఉన్నానని జవాబు వచ్చుంటుంది. శ్రీపతి హుంకరించి చెప్పసాగాడు.

“హ. అబద్ధాలే... అన్న అబద్ధాలే”

ఇంక బాగుండునని సుదర్శనం గదిలో ప్రవేశించాడు. మంత్రాలు ఒకవిధంగా ఆగిపోయాయి. చీకటి గదిలోంచి మెల్లిగా ప్రక్కగదిలోకి వెళ్లిపోయాడు.

సుదర్శనం బట్టలు మార్చుకుంటుంటే శ్రీపతి మళ్లా కుకకులూడసాగేడు.

నేను నీదగ్గరే పలుకుంతా నమ్మమ్మ. పిన్ని దగ్గిల పలుకోను.

అమ్మదగ్గిల పలుకుంటే...అమ్మ మంచిది కాదమ్మమ్మ! చగంలాతిల్లో నాదగ్గిల్నుంచి లేచిపోయి యెలిపోతుం దమ్మమ్మ. నాకు తెలివొత్తుంది—చీకటి బయ్యం! అప్పలు అమ్మ...అమ్మ...అనిపిలుస్తే... అప్పలు వస్తుంది. నాకు చీకటి, బయ్యం...”

తర్వాత మళ్లా ఏ గుసగుసలూ వినరాలేదు.

సుదర్శనం బట్టలుమార్చి నడవలో ఉన్న దీపం తీసుకొనిపోయి నట్టింటిమ్మగారి ఉంచాడు.

గ్రీష్మకాలమునా చీకట్లన్నీ మాయమయాయి. అంతకుముందు కానరాని వస్తువులు ఉనికి స్పష్టంగా కనపించసాగింది. సుదర్శనం తల్లిదండ్రుల మాతాడు. ఆమె గోడకప్పులుగా ఉంచబడిన ఆమెముఖం మాత్రం కానరాలేదు.

సుంచినీరుకోసం చంటయింటిదండం నడిచాడు. అంతకుముందు అంద్రీకూతుళ్లు ఏమిమాటాడుకుంటూ ఉండినో తెలియదు—సుదర్శనం వల్లేసరికి తండ్రి ఉత్తరంపాసనం ముగిస్తూ అంటున్నాడు.

“—మాటలటమ్మ! పెంచిన మమకారం కన్న దానికన్నా ఘన మైనది. దాని పుర్రలో ఏదో పురుగు పుట్టింది. అన్నాన్ని బాధపడింది. ఇప్పుడు ఏవిధంగానో అది మళ్లా పోయింది...అంతే...”

యిలా అంటూ ఆయన లేచిపోయాడు.

సుదర్శనం అక్కకి పాత్రలోని మంచినీరు తృప్తిగా త్రాగి బయటకు వచ్చేశాడు.

పార్వతమ్మగారి పుర్రలో పుట్టిన పురుగేది—ఎప్పుడు పుట్టింది—ఎలా బాధించింది—చికిరికెప్పు డెలా హరించిపోయింది—మొదలైన ప్రశ్నలను ఆతడు వేసుకోలేదు. ఇందులో కొన్ని తమంతామే ప్రవేశించబోయినా ఒక లేకపోవడంవల్లనో, లేక యింకే సంతృప్తివల్లనో ఆతడు వాటికి ఎవ మిచ్చాడు కాదు.

'స్వాలుడ్రీన్'

(రేట్ మార్కు)

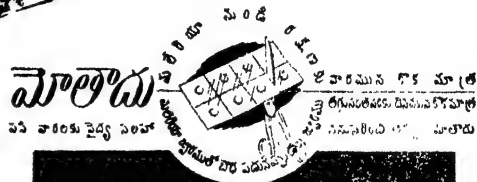
మలేరియా నుండి రక్షణకు
ప్రవేశ పెట్టుచున్నాము

స్వల్పపు వెల కలిగిన వ్యాకింగు లో

'స్వాలుడ్రీన్' క్రొత్త పెద్ద పైజా 0.3 గ్రాముల మాత్రలు ఇప్పుడు దొరుక గలవు. ఈ క్రొత్త మాత్ర మలేరియా నుండి వారము రోజుల పాటు మెక్కులను రక్షించగలదు. మలేరియా జ్వరముతో బాధ పడునప్పుడు, జ్వరము తగ్గు పంతునరకు రోజున కొక మాత్ర తీసి కొనుడు.

శిశువులకు చెదీపోతునట్లు క్రొత్తముగా ప్యాకేజీలు చేయబడిన 3 మాత్రల ప్యాకేట్లు ఇప్పుడు దొరుక గలవు.

ఒక ప్యాకెటు 8 అణాలు లేక
ఒక మాత్ర ఒక అణా

అంతరియల్ మొకల్ బండప్రెస్ (ఇండియా) లిమిటెడ్

ప్రమాదరక్షణకు ప్రశస్తమైనది భీమా

ఎప్పుడో ప్రమాదం వచ్చేదీ, ఏక్షణం ఎలా ఉండేదీ తెలియని ఈ దినాల్లో
అన్ని * మోటార్ కారు * కార్మిక సప్తపరిహారం
నౌకా * షయడిలిటీ గ్యారంటీ * మొదలైన భీమాలకు

మాతో సంప్రదించండి :

యునైటెడ్ ఇండియా ఫైర్ అండ్
జనరల్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్,

“యునైటెడ్ ఇండియా లైఫ్ బిల్డింగ్సు”

ఎన్.ప్లనేట్ - మద్రాసు.

Telephone : 4241

Telegrams : “UNIGEN”

శ్రాంతులు :

బొంబాయి - కలకత్తా - కొలంబో - సింగపూరు.

పాలసుగంధితేవ్వం

ఇది రక్తస్థిచేయు అనేక మూలికలతో
తయారుచేయబడినది. సవామేహములు,
మేహపాదలు, మిచ్చలు, కురుపులు, చర్మ
వ్యాధులు, కుష్ఠం, మలబద్ధము, క్షీణవాపులు
మొదలగు అనేక విధములగు వ్యాధులను
ఖండించుటలో అద్భుతమైనది. 2 డబ్బీలు
చాలును.

20 తులముల డబ్బీరు. 2/-

పోస్టేజ్ ప్రత్యేకము.

వి. సి. వి. ఆండ్ కంపెనీ,

కెరికేపి, (నెల్లూరు జిల్లా).

మదరాసు శ్రాంతు :

7, సీనుమొదలి వీధి, (మిడ్చేపేట)

పెరెక్ట్రా టాకీస్ ఎదురుగా, శ్యాంకృష్ణ.

వేటూరి—

సుందరశాస్త్రిగారి

సర్వ
సుందరరసము
సర్వసవామేహములకుసంజీవి.

గుణము ప్రత్యక్షము
అనుభవసిద్ధము. ఇకాక్షిప్తము అవసరం
లేదు. ఎటువంటి సవామేహాలనైనా
కుదుర్చును.

50 మాత్రలు రు. 5.

ఆర్ధరసాయనశాల, ముక్త్యాల

గంగాలహరి

[అనుపుత్తము]

శ్రీ పింగళి లక్ష్మీకాంతం

దిక్కుతోచని పట్టి దీనాత్ముడను నేను, డేమమార్గప్రదర్శినిని నీవు
చింతాసమాకులితాంతరంగుడ నేను, చాంచల్యభంజనోషధము నీవు
పరమతృష్ణాతురస్వాంతుండ నేను, సంపూర్ణదయామృతపూర మీవు
మారవికారాంధకారమగుండ నేను, వైరాగ్యరత్నసీసంబ వీవు
తనయుడను నేను లోకైకజనని వీవు - అనదనై నిస్సహాయుడనై కిరావ
లంబ మధించి “పాహి, పాలయ” యటంచుఁడెంత నిలచితి, నేమి చేసినను మేలె.

జీవితాంతమునందు, నన్ జెనకవచ్చు - శమనుదూతకు నుచ్చాటనముగ, వదన
రంగమునఁ దాండవించుత గంగ యనెడి - యద్వయానందనామాక్షరద్వయంబు.

పదియునాలుగు భవనాల భవనమైన - కమలజాండము నీతరంగముల నడుమ
దుమికి పండు విధమ్ముగా దొర్లుచుండు - వ్యోమకేశుని ఘనజటావ్యూహమందు.

శ్వపచులైనను సలువఁ బాల్చుడని ఘోర - పాపపుంజమ్మునకు నేకభవనమైన
నన్ను నీ పుద్ధరింపగా నడుముగట్టె - దమ్మరో! యెట్లు జ్ఞాఘింతునమ్మ నిన్ను?

“బక్కరుండేని లేడొకొ దురుద్ధరపాపుడు, వానినే జగం
బక్కజమంద బ్రోవవలె” నన్నది నీ చిరకాలవాంఛ, నే
నొక్కడ నట్టివాడ నిదిగో! చనుదెంచితి, నన్ను బ్రోచి నీ
మక్కువ తీర్చికొ మృఖిలమానవలోకము విస్మయంపడె.

నిఃకడ లేని బుద్ధియును, నీతివిదూరచరిత్ర, పొట్టకై
తులువల నాశ్రయించుటయు, యర్థనమైత్రియు, గొండెముల్, మృషా
ప్రలపనముల్, కుతర్కములు, బాల్యమునుండియు నాకు వైజ మీ
ఖిలుని ముఖ మ్మెవండు సుముఖమ్ముగఁ గన్గొను నీవు దక్కఁగన్!

కన్నులున్న ఫలం బేమి కాంచరేని - నిత్యనూత్నమ్ము నీ రామణీయకమ్ము?
వీను లున్న ఫలం బేమి విసరయేని - గమకమధురమ్ము నీ కలకలరవమ్ము?

పుణ్యులకు స్వర్గసుఖము, పాపులకు నరక - బాధ యనియెడి ధర్మవిభాగ మఖిల
పాపహారిణి గంగాభవాని లేని - యశుభమయమైన దేశమునందె చెల్లు.

నేడపడంగపారగుని విప్రుని ద్రుంచియు, బుత్రనిర్విశే
షాద్యతిఁ జూపు దేశికు గృహమున కెగ్గు తలంచియు, దుది
నీడరి దేహమూడ్చి జనసి! చనునమ్మ నరుండు, యజ్ఞసం
పాదితపుష్పలైన యజమానులు పోవు మహాపథమున.

నిరహిణీప్రాణమును గ్రొవ్విడుపుసార-భమును హరియించు క్రూరస్వభావుడయ్యు
నీ జలస్పర్శశుభాఁడై నిఖిలజగము - పావనము నేడఁచున్నాఁడు పవనుఁ డంబ!

ఇహసుఖమేని పరసుఖమేని కోరి - పురుషకార మొనర్తురు నరులు సతము
నేను భవనద్వయభరమ్ము నిన్నె పూన్చి-యరక సుఖముగ నిదురించుచున్న వాడ.

నరకగహ్వరపతితసంతానమందు - నీకు నెంతటి ప్రీతియో, నాకు నంతె
నరకపతనోన్ముఖించైన నడకయందు-వైజ మెవ్వరికేని మానంగరాదు.

వాసుకిభూషణుండు రసనన్మతి దాండవకేళి నల్పు సం
ధ్యాసమయమ్మున, బ్రతిగఁ దాను నున్దీర్ణతరంగహస్తవి
న్యాసమున భ్రమిభ్రమణనవ్యగతిస్ఫురణంబుల మహా
ల్లాసము దోప జహ్నుసుత లాస్యము నల్పుట ప్రస్తుతించెద.

నాసుఖమైన గర్భమయిన భవనీయభరమ్ముగా, సమా
శ్వాసితబుద్ధినై బరవసమ్ముమెయి మనుచుంటి; డెప్పరం
బీసమయమ్ము; నన్ను ద్వజియించెదవేని జగాన భక్తివి
శ్వాసము లస్తమించునో, యసారము లోనో దయాస్వభావముల్.

అర్ధనారీశు జడల నీ వాడునపుడు-పొరలి, గిరికన్యసీమంతమును స్పృశించు
చిటుతరగ నామె కోపరంజితదృగంత-యగుచు విదిలించుటలు నవ్వలాట నీకు.

(సకేషము)

స్వేచ్ఛో అనుకరణవాదము

3. రామణీయక విచారణ

శ్రీ జి. వి. కృష్ణరావు

స్వేచ్ఛో ప్రతిపాదించిన జ్ఞానస్వరూపాన్ని బట్టి ఆధ్యాత్మికమనీ, భౌతికమనీ గెండు జగత్తు లేర్పడుతున్నాయి. భౌతికజగత్తుకు ఆధ్యాత్మిక జగత్తు మూలం. భౌతికజగత్తు శృంగారము, సాపేక్షము, ఇంద్రియగోచరము. అభిప్రాయానికి విషయము. పరిణామి, నశ్యవరము. విగుఢసూక్ష్మమైయున్నది. ఆధ్యాత్మిక జగత్తు అంతేనో అలా కాదు. స్వయంభువు. సంపూర్ణము. వివేకానికి విషయం. అతీంద్రియం. పరిణామ రహితం. పారమార్థికం. నిత్యం.

ఈ విభాగాన్ని పట్టి రామణీయకమనేదికూడా గెండు విభాగాలవుతున్నది. (౧) అశాశ్వత రామణీయకం, (౨) శాశ్వత రామణీయకం.

అశాశ్వత రామణీయకం ఏకైకం, స్వయంభువు. సంపూర్ణము, అతీంద్రియము, వివేక విషయం. మారేది కాదు. సాపేక్షం కాదు. నిత్యం.

ఈ రామణీయకం ఏకైకము అంటే సత్యం, ధర్మం మొదలైన భావాలకంటే భిన్నమై స్వతంత్రంగా ఉంటుంది. దీనిలో తరతమ భావాలు లేవు.

స్వయంభువు. ఈ రామణీయకం మనకల్పితం కాదు. ఈశ్వరకల్పితమూ కాదు. అంటే ఏవిధం గాను ఉత్పద్యం కాదు. దేశకాలబద్ధమూ కాదు.

రామణీయకం భౌతికం కాదు. అంటే ఇది ఆకృతి లోకాని, రూపంలోకాని, శబ్దంలోకాని, నాదం లోకాని లేదు. అందువల్ల ఇంద్రియగోచరం కాదు. ఇది అతీంద్రియం. రామణీయకం వివేకానికి విషయం. అంటే వివేకానికి ఒక్కదానికే గోచరిస్తుంది. ఇది నిరుపాధికం (Nonhypothetical). ఈ రామణీయకం

మారేది కాదు. అన్ని దేశాలకూ, అందరుగ్రంథాలకూ, అన్ని కాలాలకూ ఇది ఒకటే. ఒకప్పుడు తరిగేది కాదు, మరొకప్పుడు పెరిగేది కాదు.

రామణీయకం ధర్మంమీదకాని, సత్యంమీదకాని, మరొకభావంమీదకాని ఆధారపడటం లేదు. ఇది కేవలం నిరపేక్షము. స్వయంప్రకాశము.

భౌతికరామణీయకం స్వేచ్ఛోమతంప్రకారం గెండుభాగా లైతే ఉంటుంది. ఒకటి ప్రకృతిసిద్ధరామణీయకం. గెండు మానవకల్పితరామణీయకం. ప్రకృతి సిద్ధరామణీయకం అశాశ్వత రామణీయకానికి అనుకరణం. ఈ అనుకరణికి కల్పితరామణీయకం అనుకరణి.

అయితే శాశ్వత రామణీయకలక్షణ మేమిటి? ఇది ౧ శృంగారము. ౨ సాపేక్షము. ౩ ఇంద్రియగోచరము. ౪ అభిప్రాయానికి విషయము. ౫ పరిణామి. ౬ అనశ్యవరము. ౭ విగుఢసూక్ష్మమైయున్నది. ౮ అసంపూర్ణము. ౯ అవివేకము. ౧౦ సోపాధికము.

ఈ శాశ్వత రామణీయకం అశేకము. రమణీయ భవనాలు, రమణీయవిగ్రహాలు, రమణీయగానం, రమణీయకావ్యం, రమణీయచిత్రం ఇలా అశేకంగా ఉంటుంది. ఈ రామణీయకం చతుష్కర్ణగోచరం. సాపేక్షం. ఇందులో తరతమభావా లున్నాయి. ఇది పరిణామి. సత్యం, ధర్మం, వికారం మొదలైనవాటికి కూడా ఇందులో ప్రసక్తి ఉంటుంది. దీనికి ప్రయోజకతాప్రయోజకత లున్నాయి. ఈ రామణీయకం, నశ్యవరం.

మానవకల్పితరామణీయకానికి కూడా ఇవే లక్షణాలు. అయితే ప్రకృతిసిద్ధరామణీయకం దీనికంటే

ఉత్తమం. ఎందుకంటే ప్రకృతసిద్ధరామణీయకం యథార్థ తరం, ప్రయోజనకారి. మానవకల్పితరామణీయకం అంటే అనుకృతికి అనుకృతి. అందువల్ల అయథార్థ అవివేక ఉద్బోధకం. అందువల్ల మానవకల్పితరామణీయకం, అవివేక ఉద్బోధకం త్యాజ్యం అని ప్లేటో నిషేధిస్తాడు.

ఈ సిద్ధాంతాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని ప్లేటో వాద మనుసరిస్తే తేలికగా అర్థమవుతుంది.

* ఏమి రమణీయకస్తువులు? రామణీయకమంటే ఏమిటి? వివేకం, కలిగినవారిని వివేకవంతు లంటున్నాము. మంచితనం ఉన్నవారైన మంచివాళ్ళంటున్నాము. కాబట్టి వివేకం మంచితనం ఉన్నాయి. అలాగే రామణీయకం కలిగిన వస్తువులను రమణీయక వస్తువు లంటున్నాము. అంటే రామణీయకమనేది ఒకటి ఉన్నది. అయితే ఏమిటి యీ రామణీయకం? దీనిని రామణీయక మంటున్నాము?

అందమైన కన్య రామణీయక మనవచ్చును. కాని కన్య ఒక్కటేనా రామణీయకం? ఆశ్వాలు, గోవులు, పిఠలు, భాండాలు రమణీయాలు కావా? రమణీయకాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. కాని వీనిలో తరతమభావాలుంటున్నాయి. రమణీయకాంతలతోను, ఆశ్వాలతోను, పిఠలతోను పోల్చిచూచినప్పుడు భాండాలు రమణీయాలు కావు. అత్యంతరమణీయమైన కోరిని మానవునితో పోల్చిచూచినప్పుడు వికారంగా ఉంటుంది. భాండాలను కాంతలతో పోల్చిచూచినప్పుడు వికారంగా ఉంటాయి. ఈ కాంతలనే దేవకన్యలతో పోల్చి చూచినప్పుడు చాలా వికృతంగా ఉంటారు.

ఇంతమా అసలుప్రశ్న అలాగే ఉంది— ఏది పారమార్థికరామణీయకం? దీని ఉనికివల్ల వస్తువులు రమణీయకమవుతున్నాయో? కన్య కావటంవల్ల నా? లేక పిఠ కావటంవల్ల నా? కాక ఆశ్వం కావటంవల్ల నా?

* *Hippias Major* ఈకృతి నిజంగా ప్లేటోదేవా అన్న విషయంలో సందేహాలు నూచించారు. కాని విషయాన్ని బట్టి చూస్తేమాత్రం ప్లేటో వాదమే కనిపిస్తున్నది. A. E. Taylor మొదలైనవారు ప్లేటోదిగా అంగీకరించారు.

మెరినేడీ, క్లగ్గనిడీ స్వర్ణం. దీనిని కోరనివాళ్లు ఉండరు. దీని సంయోగంతో ఎలాంటి వికారవస్తువునా రమణీయకమవుతుంది. వికారంగా కనిపించేది కూడా రమణీయంగా కనిపిస్తుంది ఆనవచ్చును.

ఆర్కెలో ఫిడియస్ (*Phidias*) తెలివివక్రమనవాడు కావాలి. ఎందుకంటే అతడు “ఎఫీనా” సుందరీప్రతిమకన్నులను బంగారంతో చేయలేదు. ముఖంకాని, కరచరణాలుకాని బంగారంతో చేయలేదు. కేవలం దంతంతో చేశాడు. దంతంకూడా రామణీయకమేనంటే, నేత్రగోళంకూడా ఆ దంతంతో చేసిఉండవలసింది. కాని అతడు అలా చేయలేదు. దంతచ్ఛాయ కలిగిన రాలితో చేశాడు. అతడు అలా ఎందుకు చేయాలి? రమణీయశిలకూడా రామణీయకమేనా?

బొచిలి ఉంటే, రాయికూడా రామణీయకమే అనవచ్చును. ఈ రెక్కలో అనాచిలి వికృతి అన్నమాట. కాబట్టి బొచిలిఉన్నప్పుడే స్వర్ణదంతములు వస్తువులను రామణీయకాలుగా చేస్తున్న వన్నమాట. అందువల్ల బొచిలి ఏ వస్తువునైనా రమణీయం చేయాలి.

సరే, బాగానే ఉంది. తొగ్రిమొగ్రికుండలో ఒకనిర్భాగ్యుడు వంట చేస్తుంటాడు. దానికి తగింది, ఉచితమైనది బంగారుతెడ్డా? కొయ్యతెడ్డా? కొయ్యతెడ్డుతో వంటకానికి కొంత రుచి రావచ్చును. బంగారుతెడ్డుతో అసలు కుండ ముప్పు రావచ్చును. కాబట్టి తొగ్రిమొగ్రికుండకొయ్యతెడ్డు ఉంటే రమణీయమవుతుంది. కాబట్టి వంగలేని అత్తకు లేవలేని కొడలు, కుంటివానికి గ్రుడ్డి పెల్లము ఉండటం రామణీయకం. అంతేనా?

అది అలా ఉంచి మనకు ముఖ్యమైన విషయం విచారించాము. మనకు కావలసింది ఏమిటి? ఎవరికీ, ఎప్పుడూ వికారం కాని రమణీయవిషయం కావాలి.

ఈమాట అనగానే ఒకటి స్ఫూరించవచ్చును.

“కిలారముననుండి పొలింటి కేలేర

బహుధాన్యములు చేల బండి యొరగ

కేవలం చతుస్సుద్వారా సంతోషం కలిగించే వస్తువులు చతుష్కర్ణద్వారా సంతోషం, సుఖం కలిగించే వస్తుకొటిలో చేరవుకా? అప్పుడు అవి రామణీయకం కాదుకదా. అలాగే కేవలం కర్ణం ద్వారామాత్రమే సంతోషం, సుఖం కలిగించే వస్తువులు కూడా రామణీయకం కాదుగదా అన్న సందేహం వస్తుంది. ఈరెండింటియూలలో ఒక ఇంద్రియం ద్వారా సుఖకరమైతే ఈ ఉభయఇంద్రియాలద్వారా సుఖకరం కాని మాట వాస్తవం. ఈ రెండుసుఖాలలో ప్రతి ఒక్కటి తనకు తాను రామణీయకం కాబట్టి రెండూ రామణీయకమే.

సరే అంతవరకూ బాగానే ఉన్నదండాయ్. మీరు చెప్పినట్లుగా కంటిద్వారా సుఖం కలిగించేవి ఉన్నవి. చెవిద్వారా సుఖంకలిగించేవి ఉన్నవి. ఇలాగే తిరిమ్య ఇంద్రియాలద్వారా సుఖంకలిగించేవి ఉన్నవి. అయితే ఈసుఖంలో తేడాలున్నాయి. అంటే విభిన్నఇంద్రియాలద్వారా కలుగుతున్న సుఖంలో తారతమ్యాలు ఉన్నవా లేవా అని అడగటం లేదు. కాని ఒకటి సుఖమైతే మరొకటి కాకపోతున్నదా? లేదు. అన్నీ సుఖం కలిగించేవే.

దీనినిబట్టి ఒకటి తేలుతున్నది. దృశ్యతారమణీయాలు, శ్రవ్యతారమణీయాలు రామణీయక మంటున్నామంటే సుఖం కలిగిస్తున్నవికాబట్టి రామణీయక మనటంలేదు. వాటిని రామణీయక మంటున్నామంటే, తిరిమ్య సుఖ కరాలయంచి వేరుపరచే ప్రత్యేక లక్షణ మేదో ఒకటి ఉండాలి. దృశ్యతాసుఖం కేవలం దృశ్యతెల్ల కలుగుతున్నది కాబట్టి రమణీయ మనటం లేదు. దృశ్యతెల్ల కలిగే సుఖము ఒక్కటే రామణీయక మనేటట్లు అయితే, శ్రవ్యతా ద్వారా కలిగే సుఖం రామణీయకం కాకపోవాలి. ఎందుకంటే అది దృశ్యతద్వారా లభించటం లేదు. శ్రవ్యతాసుఖం రామణీయకమంటే వైవిధ్య శ్రవ్యతాసుఖం రామణీయకం కాకపోవాలి. అయినా రెండూ రామణీయక మంటున్నాయి. కాబట్టి గెంటినీ రమణీయంచేసే సామాన్యలక్షణం ఒకటి వాటిగెంటి లోను ఉండాలి. అలా కానిపక్షంలో ప్రతిఒక్కడే కాని, రెండూకాని రామణీయకం కావాలవు.

రమణీయవస్తువులలో దృశ్యతారమణీయాలు, శ్రవ్యతారమణీయాలుమాత్రమే రామణీయక మని వేరు చేస్తున్నాము ఇలా వేరుచేస్తున్నా ఈ రెండుసుఖాల లోను ఉన్న రామణీయకాన్ని ఎలా నిర్వచించాలి? ఈ రెండుసుఖాలు నిరపాయాలు. సుఖాలన్నిటిలోను ఇవి ఉత్తిమాలు. ఇది గెంటికీ, ప్రతిఒకదానికీ అన్వయిస్తుంది. అయితే యితరకూ రామణీయకమంటే లాభదాయకమైన సంతోషమునేనా నిర్వచనం? ఆ పక్షంలో ఇంతకుముందు చెప్పకొన్నట్లు లాభదాయక మంటే ధర్మప్రతిపాదకమనీ, రామణీయకం కారణమై, ధర్మం కార్య మాతుందనీ, కారణకార్యములు వేరనీ సిద్ధిస్తున్నవి కాబట్టి మల్లీ మొదటికే వస్తున్నా మన్న మాట. ఎందుకంటే రామణీయకం ధర్మంకాదనీ, ఈ గెంటిలో ప్రతిఒక్కడే గెంపందానికంటే భిన్నమనీ ఇదివరకే తేలిపోయింది.

ఈ పర్యాయలోకనంతో ఏమి తేలింది? రామణీయకమంటే శిలావంతిమనగ్గాదికద్రవ్యం కాదు, జౌచితి కాదు. ప్రయోజనం కాదు. సామర్థ్యం కాదు. ప్రయోజనసామర్థ్యం అంతకన్నా కాదు. ధర్మం అసలే కాదు. సుఖసంతోషాలు అంత కన్నా కావు. అయితే ఇది ఒక నిర్వచన మేనా? రామణీయకమంటే ఏది కాదో చెప్పటం జరిగిందికాని, ఏమిటో నిర్వచించటం జరగలేదు. కాబట్టి ఫ్లేట్ అనుకరణ రామణీయకమంటే ఏమిటో తేలలేదు. అతిదుకుడు సందిగ్ధావస్థలోనే ఉన్నా జనిపించ వచ్చును. కాని అది పొరపాటు. అతనికి రామణీయక మంటే ఏమిటో ఒక నిర్దిష్టాభిప్రాయం ఉంది. ఆ అభిప్రాయాన్ని ప్రతిపాదించటానికే పైని పేర్కొన్న చర్చ సాగించాడు.

అతని మతంప్రకారం రామణీయకం భౌతిక పదార్థం కాదు. అది కేవలం ఒక భావం. ఈభావం ధృతిశీలం ఇది మానవకల్పితంగా కాదు, ఈశ్వర కల్పితమూ కాదు. ఇది జీవాత్మ కాదు, పరమాత్మ కాదు. నిత్యంగా, తారతమ్యవిరహితమూ, స్వయం భువు అయిన భావం.

ఈ అర్థమే ఫ్లేట్ సింపాజియంలో ఇలా వివరించాడు—ఈ రామణీయకం నిత్యం. దీనికి అద్వైతం

తాలు లేవు. ఇది ఉత్పన్నం కాదు. నష్టం అంత కన్నా కాదు. ఈ రామణీయకం ఒకవిధంగా రమణీయమై మరొకవిధంగా వికారంగా కనిపించేది కాదు. ఇది ఒక కాలంలో, ఒకచోట, ఒకదృష్టికి రామణీయకమై మరొకకాలంలో, మరొకచోట, మరొకదృష్టికి వికారంగా కనిపించేది కాదు. ఈ రామణీయకం ద్రవ్యలూప ఆధారపడి లేదు. ఈ రామణీయకం ముక్కు గాదు, ముఖం కాదు. రక్త మాంసాలతో కూడిన శరీరం కాదు. వాపు కాదు. విద్యా గ్రహణం కాదు. దాని సత్తా ప్రాణిలో కాని, పృథ్వీలో కాని, ఆకాశంలో కాని లేదు. మరేదీవిలోను ఉండేది కాదు. దాని కేవలసత్త్వాన్ని కైకమై తనలో తాను ఉంటుంది. ఈ రామణీయకం యొక్క లక్షణాలను పొంది వస్తువులు రమణీయా లవుతున్నవి. ఇలాంటి రమణీయవస్తువులు పుడుతూ గిడుతూ ఉంటాయి. అయితే, పారమార్థికమైన రామణీయకం మాత్రం తరగదు, పెరగదు. వికారం లేక పరిణతి అంతకన్నా పొందదు."

అయితే ఇలాంటి పారమార్థిక రామణీయకం నుంచి తాకిత రామణీయకం ఎలా అవతరిస్తుందో చూడము.

తాకిత రామణీయకం

* భావం ఈశ్వరాభివ్యక్త మని చెప్పకొన్నాము. దీనికి భౌతిక ప్రపంచంలో అనేకవిధాలైన ఆభాసాలున్నాయి. ఉదాహరణకు గృహం తీసికొందాము. గృహభావం ఈశ్వరాభివ్యక్తం. ఈ భావాన్ని అనుసరించి వాస్తుజ్ఞుడు ప్రయోజనంకోసం

* *Republio, chap : 10.*

† ఈ ఆర్థమే పండితరాయలుగూడా ప్రతిపాదించాడు:—

"విభావాదీనామపి స్వప్నతురగాదీనామన, రంగరజతాదీనామన సాక్షిభాస్యత్వ మవిరుద్ధమ్."

(రసగంగాధరం, ప్రథమావసరం ౨౬ పే.)

ఇది సిద్ధాంతమైతే బాకాంజో పేర్కొన్నట్లు సంగీతసాహిత్యకళల యాథార్థ్యం విలువ పూర్తిగా అపకృష్టమవుతుంది.

గృహం నిర్మిస్తున్నాడు. చిత్రకారుడు భౌతిక గృహాన్ని అనుసరించి గృహచిత్రం గీస్తున్నాడు. ఇక్కడొక విశేష ముంది. వాస్తుజ్ఞుడు వాస్తుశాస్త్ర నిర్దిష్టవిషయాలను మాత్రమే నిర్మిస్తాడు. చిత్రకారుడు అలా కాదు. ఇతరనృత్తులవారు చేసే వస్తువులన్నీ సృష్టిస్తున్నాడు. అతడు మనుష్యులనే కాదు, తరులతాడులనే కాదు, ప్రాణిజోటినే కాదు, సమస్తవిషయాలనూ సృష్టిస్తున్నాడు. మాడులోకాలను, తుదికి దేవతలనుకూడా సృష్టిస్తున్నాడు.

ఇలాంటి పని కష్టతను మనిషించనచ్చును. కాని నిజానికి ఇలాంటిపని సులువుగా తొందరగా చేయటానికి అనేకమాధ్వాలున్నాయి. వాటన్నిటిలో మరీ సులువైనది మరొకటి ఉంది. అద్దం నలుమొగాల తిప్పి శేసరి, భూమాకాకాలను, నూర్మ్యణ్ణి, తరులతాడులను, మానవులను తేలికగా సృష్టించివేయవచ్చును. అయితే యిలా సృష్టమైనవన్నీ ఆభాసాలే. కవి, చిత్రకారుడు ఈ ఆభాసాలనే తయారుచేస్తారు. వీరిచే సృష్టమైన దంతా అయథార్థం.

ఇప్పటికి మాడురకాల సృష్ట్యులు కనిపిస్తున్నాయి. ౧. ఈశ్వరాభివ్యక్తమైన గృహభావాదీకం, ౨. వృత్తి కారసృష్టి అయిన గృహాదీకం, ౩. కళాప్రప్త సృష్టి అయిన గృహచిత్రాదీకం. మొదటిది యథార్థం. రెండవది మొదటిదాని ఆభాసము. మూడోది రెండవదానికి అనుకరణం. కాబట్టి మాడురకాల కళాసృష్టి యాథార్థ్యానికి చూడింతలు దూరమవుతున్నది.

వ్యావహారికజగత్తు-కళాసృష్టి

ఇంతకూ కలాప్రప్త అనుకరణం సత్యాన్ని అనుకరించటంలేదు. కేవలం ఆభాసాన్ని అనుకరిస్తున్నది. వ్యావహారికతయ్యి ఒకటి ఉన్న దనుకొంది. దానిని భిన్నభిన్న స్థానాలనుంచి, భిన్నభిన్నదూరాలలో ఉండి చూస్తే ఆ ఒకేతయ్యి భిన్నభిన్న ఆకృతులతో గోచరిస్తుంది. (కళాప్రప్త ఆ భిన్నత్వాననే చిత్రిస్తున్నాడు. కాని ఏకంగా ఉన్న ఆ వ్యావహారికతయ్యును చిత్రించటం లేదు.) అందువల్లనే కళాప్రప్త కేవలం ఆభాస మనుకరిస్తున్నాడని చెప్పాలి.†

అతడు ఇలా కేవలం ఆభాసాలను అనుకరిస్తూ ఉండటం నల్లనే అన్నిస్తువులను సృష్టించగలుగుతున్నాడు. కమ్యూరిని, క్రాంతిని మొదలైనవారినంతా సృష్టించున్నాడు. కాని వారి వృత్తులలో ఒకటికూడా అతనికి తెలియదు. అయినా అతని పొమ్మలను మాని పుల్లలు తెలియనివాని నిజంగా వక్రంగా ని కమ్యూరిని మోస్తున్నా మనుకొంటున్నాడు. చిత్రికారుడు సర్వజ్ఞుని భావిస్తున్నాడు. కాని ఇలా అనుకొనే వారికి జ్ఞాన అజ్ఞాన అనుకరణాల వ్యత్యాసం తెలియదు.

కవి చిత్రికారులు అనుకరిస్తున్నా న అనుకొన్నా, అలా అనుకరించటానివై వాళ్ళానం కావాలి కదా అనుచున్నా. కాని పింబయ, ప్రతినింబయ సృష్టించగలిగినవాడు ప్రతినింబపుష్టిలో ఎంగుకు నినున్నా తాడు? తమతానికి మరొక పరమాధి లేనట్లుగా అనుకరణమే ప్రధానంగా ఎంగుకు మానుకొంటాడు?

అసలు అనుకరణవ్యూహం కేల్పుకొంటే కల్పా ప్రవృత్తిసంగతి జేయించి, అనుకరణం చెందు విధాలు: (1) గివ్యము, (2) మానవము. ఈశ్వరసృష్టి గివ్యము. మనుషులు చేసే సృష్టి మానవం. గివ్యసృష్టి ప్రతికవస్తువులను అ పేక్షించరు. మానవసృష్టి అలా కాదు. ప్రతికవస్తువుల సూత్రసంకెగాంతో జగుగుఱుంచి, గివ్యమా మానవమా అయిన సృష్టి తిరిగి చెండు విధాలు: (1) యథార్థం, (2) అయథార్థం. ప్రకృతి సిద్ధనస్తువులు, భూ సముద్రాదులు, తిరు లతాదులు, పగు పుష్పములు యథార్థసృష్టిలోనివి. వృక్షాలు, జలుగునల్ల ఏర్పడే నీటిలు, మణివర్షణాదులంగు గోచరించే ప్రతిబింబాలు అయథార్థసృష్టిలోనివి. గృహ రహదానికములు యథార్థమానవసృష్టిలోనివి. సంగీత సాహిత్యాదిక సృష్టి అయథార్థమానవసృష్టిలోనివి.

అయథార్థమానవసృష్టి తిగిరి సదృశము, అసదృశము అని చెండువిధాలు. ఈ సదృశసృష్టిలోని ప్రతి బింబాలు పింబం ఏనిష్పత్తిలో, ఏరంగులో, ఎలా ఉంటుందో అలాగే ఉంటాయి. అసదృశసృష్టిలో అలా కాదు. ఉదాహరణకు శిల్పి చెక్క బృహద్విగ్రహమే

తీసికొందాము. ఈ విగ్రహము అనయవాలు ప్రకృతి సిద్ధంగా ఉండే పరిమాణంలో ఉండును. అలా ఉండకపోగా ప్రకృతినీధునాద్రి అనయవాలు ఏ నిష్పత్తిలో ఉంటాయో ఆ నిష్పత్తిలోనే వా ఉండును. విగ్రహంక్రింది నిలిచి తల పైకత్తి మాస్త్రే ప్రకృతినీధనిష్పత్తి కనిపించేట్లుగా అనయవపరిమాణం ఉంటుంది. అంటే విగ్రహాన్ని భాగం ప్రకృతిలో ఉన్న నిష్పత్తికంటే, అధికంగా ఉంటుంది. ఇది అసదృశం. ఈ అసదృశం ఉపకరణత్వమున, ఆత్మోత్పన్నమున చెండుకాదు. సూరికాణిజాది హోత్విన్నాలైన చిత్రంగసంచారాదికములు ముదటి గానిక్రిందికి వచ్చి, (1) తన్నుతానే ఉపకరణంగా వాడుకొని చేసే సృష్టి నాట్యం (mimicry). ఈ నాట్యం రెండువిధాలు: 1. తెలిసి చేసేది, 2. తెలియకుండా చేసేది. నాట్యయర్థాదుల యథార్థ రూపం తెలియనివాని తమ వాక్కులవ్వారా తా మనుకొనే నాట్యయర్థాదికముల ఆభాసను ప్రదర్శిస్తారు. ఇలా తమకున్న లక్ష్యన్ని ప్రదర్శించటంలో కొందరు సఫలు లౌతారు. ఇలా తెలియకుండా చేసే నాట్యానికి ప్రశ్నోకమైన పేరు లేదు. కాబట్టి ప్రస్తుతానికి దీనిని వంచకము (Counterfeiting) అంటారు. ఇలాంటి వంచని చేసేవానికి తనకు యథార్థ్యం తెలుసునన్న నమ్మకం ఉండువచ్చును. కాని నిజానికి అతనికి తెలియదు. మరొకరకమైన వారికి తమకు తెలియునని నటిస్తున్న నిజంగా తమకు తెలియనన్న అనుమానం ఉండువచ్చును. ఇలా తెలియదని తెలిసి కూడా చేసేవారు Imposters.

మొత్తంమీద అనుకరణం ఇన్నిచోతులు పోతున్నది. ఇలాంటి అనుకరణంవల్ల ఏర్పడుతున్న కల్పాప్రవృత్తిలో వినియోగానికి వచ్చేది ఏమీ లేదు. ఈ సృష్టిలో అనేకవిషయాలు ప్రసక్తాలవుతాయి. పురాదికవర్ణనలు, చైద్యం, సత్పరిపాలనం, జీవితపర మార్గం మొదలైనవి వర్ణితము లౌతాయి. అవి పురాదుల నిర్మాణానికి, రోగచికిత్సకు, జీవితలక్ష్యనిష్కర్షకు వోడ్పడవు. అసలు అది ఉపదేశకం కాదు.

కాబట్టి కవి చిత్రకారాదికా ప్రజ్వలంతా పుణ్యాదిక ప్రతిబింబాలను అనుకరించేవాడేకాని సత్యం చెప్పలేదు. చిత్రకారుడు వర్ణాలతో అనుప్రతిబింబాలను అనుకరిస్తున్నట్లే కవి తన పదాలతో వాటిని అనుకరిస్తున్నాడు. అనుకరించటానికి అనన్యమైనంత జ్ఞానముమాత్రమే అతనికి ఉంటున్నది. ఆ లయ (Melody), ధృవస్వర, నాదము, పద్యతత్వ చిత్రీకరణ వేసి వచనంలాగా చేస్తే అసాధ్యమే మేము భోజనము తుంది. కవుల కవుల బంగారం బయటపడుతుంది. ముఖం ముఖం అందంగా లేకపోయినా లోకావగోదయంతో వికాసం పొందుతున్నట్లుగానే ధ్వజం లంకారాదికనిగనిగిలిన కవిత్వ వికాసం కలిగిఉంటున్నది. లోకావగోదయంతో ముఖం ముఖంలాంటి వికారం పొందుతున్నట్లే ధ్వజం లంకారాదులూ తీసివేసి తాత్పర్య ప్రధానం చేసి కవి వికారంగా ఉంటుంది.

పైగా అనుకారిక యథార్థం తెలియదు. ఆభాసాలుమాత్రమే అతనికి తెలుసు.

ప్రతివాని ఉత్పత్తి, రామభీమకం, సత్యం అనేది వృత్తికారు ధ్వజం చిన ప్రయోజనంవోద ఆధారపడిఉంటుంది. ఉదాహరణకు వీణలు తీసి కొందాము. వీణయొక్క మంచిచిట్టలు వైణికునికే తెలుసు. ఏ వీణ బాగున్నదో, ఏవీ బాగున్నదో, ఎలా చేస్తే బాగుంటుందో అతడు వీణ చేసేవానికి చెబుతాడు. అతడు వైణికుని సలహా ననుసరించి వీణ తయారుచేస్తాడు.

వైణికుడు వీణనుంచి విజ్ఞలను చెప్పగలిగినట్లుగా కవి చిత్రకారులను ప్రయోజనాన్ని పట్టి తమ కృతులు సరిగా, అంటే సమర్థంగా ఉన్నవో లేవో చెప్పగలరా? తాము ఏమి వ్రాయాలో దేశమనివద్ద ఉపదేశం పొందితే వారికి సరియైన అభిప్రాయం

ఏర్పడుతుందా? లేదు. తమ కృతుల బాగోగులు వారికి తెలియవు. వారికి సరియైన అభిప్రాయమూ ఉండదు.

బాగోగులు దేనివల్ల ఏర్పడుతున్నవో తెలియకుండానే చిత్రకారులు అనుకరిస్తున్నారు. దీనినిబట్టి అజ్ఞానంలో మునిగి తేలే ప్రజాసామాన్యానికి మంచి దానివలె కనిపించేదానినే వారనుకరిస్తున్నారనుకోవాలి. "ఈ అనుకరణం ఒకవిధమైన క్షేప, లేక ఆట."

ఈ అనుకరణం మనలోని అభిప్రాయానికి విషయ మాతున్నదేకాని, వివేకానికి మూత్రం కాదు. అనుకృతి నిజంగా అనుకృతిగా ఉంటే అది వివేకానికి విషయం కాదు. బుద్ధికి విషయం కాదు. అభిప్రాయానికి మాత్రమే. అంటే కాదు. ఈ అనుకృతి పీక్షణ శ్రోణములకు మాత్రమే విషయ మాతున్నది. ఈ అనుకృతికి యథార్థం, లేక శివకరమైన లక్ష్యం లేదు.

కళ అవివేకవర్తి.2 ఈ అవివేకమే అనుకృతికి అనంతమైన విధ్యం ప్రసరిస్తున్నది. వివేకవంతము, ప్రశాంతము, ఉత్తమమైన వృత్తియు ఎప్పుడూ ఒకటిగా సముంగా ఉంటుంది. ఇలాంటిది అనుకరణమిచ్చుదు. ఒకవేళ అనుకృతమైనా ఆస్వాదించటం కష్టం. అందులో నానావిధమనస్తత్వం కలిగిన జన సందోహం నాటకాలలో సమావేశమైనప్పుడు మరి కష్టం.

కవిస్వభావంకాని, అతని కళకాని, ఆత్మలోని వివేకాన్ని దుష్టం చేయటానికి ఉద్దిష్టం కాదు. అతడు ప్రజాసామాన్యం మెప్పుకోసం ప్రాకులాడుతాడు. అందువల్ల తేలికగా అనుకరించటానికి వీలైన ఆవేశాలను అనుకరించటానికి ఇష్టపడతాడు. ఇలాగే చిత్రకారుడు. వీరు మానవునిలోని మనోమాలిన్యాలను రెచ్చగొట్టి వివేకానికి భంగం కలిగిస్తారు. కవి తన రచన ద్వారా మనలోని కోకాన్ని ఎంతగా పొంగించగలిగితే అంతగా సంతోషిస్తున్నాము. నిజానికి మన కోక కష్టం వచ్చి దుఃఖం కలుగుతున్నప్పుడు దానిని ఎంత అణచివేసికోగలిగితే అంత గర్వపడతాము.

1. This imitation is confined to the sight and to the hearing relating in fact to what we term Poetry.
2. Art is irrational.

ఇలా కోకం దిగబింగటానికి బదులుగా పైకి వెళ్ల బోసి కొంటూ దానికి సంతోషించటం హేయంకాదా?

కష్టాలు వచ్చినప్పుడు బావురున ఏడ్చి కోకవిముక్తి పొందాలన్న స్వాభావికవాంఛ మనలో ఉంటుంది. అయితే ఇది వివేకానికి కట్టుబడి అణగిఉంటుంది. ఈ వాంఛే కవులవల్ల శుద్ధపూర్వ మానుంది. ఈ వాంఛ వివేకంవల్ల సమచిత్తక్షణ పొందకపోవటంవల్ల కాని, కలుగుతున్న దుఃఖం మరొకనిదికదా అన్న సానుభూతి వల్ల కాని సాంగిపర్లాటానికి అనకాశి మేర్పడుతుంది. ఇతరుడు వచ్చి తన మంచితనం, తనకు వచ్చిన కష్టాలు చెప్పకొన్నప్పుడు అతనిని ప్రశంసిస్తూ బాలిపవటంలా అవమానకరమైనది ఏమీ లేదని సామాజికుడు అబోహా పడుతున్నాడు. ఈ సుఖం ఒక్కొక్క మని కొంటున్నాడు. వైముఖ్యం అవలంబించి ఈ సుఖాన్ని కావాల్సి ఎందుకు కోల్పోవాలి అనుకొంటున్నాడు. ఇతరుల అనర్థకాలవల్ల కొంత అనర్థం తనకు కూడా సంక్రమిస్తున్న దన్న పరామర్శం కొలది మండికొనడాకలగటం లేదు.

ఇదే వాస్తవికీకూడా అన్వయిస్తుంది. కొన్ని చతురోక్తులు నీకు నీవు విపరీతానికి సిగ్గుపడతావు.

** Having stimulated the risible faculty at the theatre, you are betraying unconsciously to yourself into playing the comic part at home.*

Republic, Chapt. 10.

అయినా వాటినే గంగధూమివంచో, మరొకరినోటి నుంచో విన్నప్పుడు విన్నదిస్తావు. వాటి అసభ్యతకు అసర్వోండుకోవు. ఇదింతో సానుభూతి ఉన్నప్పుడే జరుగుతుంది. మానవుని తత్త్వంలోనే యీ హాసం వాసనానూసంగా వుంది. అయితే ఇతరులు వినిపించు చటాన్ని గ్రహణతో స్వయం. ఈవిధంగా నాసన వివేకానికి బోధ బోధనే ఉండేవిగానుంది. ఈ వాసన నాటకాలలో నిహేదం పొంద నీకు తెలియవంటానే వినిపించుచు ప్రబోధిస్తావు.

వ్యాధి బురుగులు బుచ్చిన రీతి త్రోవారులు మానవుని ప్రతివ్యాపారంలోనూ అవివాభావసంబంధం కలిగిఉంటాన్నాయి. కమ్యం, ఈ ఆచారాలు, మనోమాలిన్యాలు అదనీ చేసుకొనికే బదులుగా నోరొదమిచ్చి పెంపొందిస్తుంది. వీటిని అగుప్రతిజ్ఞ లుగా ఉంచుకొనేవ్యాధిహారం చేయనిస్తుంది. మానవ జాతి అభ్యుదయం పొందాలంటే, ఈ ఆచారాలను కంట్రోలుచేయాలి. కాబట్టి వనతాత్మకత్రాలు ఉత్తమ పురుషుల ప్రశంసలు అన్న మార్గాంటి కవత్వాన్ని రాజ్యంలోనికి పంపిస్తామని గూడుగు. అమృతపట్ట నిష్ఠ, రాజ్యంలో ఉత్తమంచేసేవి ముఖ్యముగానే కాని నీతిని చూడని, పాపకం కావు.

కాబట్టి కవిత్వం సత్య సాధకంగా పరిగణించటానికి స్థితి లేదు. అట్లున్న పొందిగోరేవాడు దాని టక్కలకు మోహిపోయాడు.

(సతీషము)

వర్ణా రాధిక

శ్రీ వేదాల తిరువేంగళావార్యులు

శ్రీ వేదాల తిరువేంగళావార్యులు

చవులూరున్ నవనీలనీరదవిభానంపత్తి; శంపాలతాం
గివిలాసంబులు చూడ ముచ్చటగు; పంకజాతశ్రీవాతువౌ
రపి ఏచాయల గానరాడు - మన మారాటమ్ము తీరయ్యె! మా
ధవుజాడల్ వెలియంగ నో చెలియ! లేదా ఏ యుపాయం బికన్ ?

పవలును గేలునుం గలతబాతెడు డెందము; చందమామ రా
నివిధము నేవిధిన్ దలతునే! తన మోమును జూడ జూడలే
యవి యగుపించు - ధంచువిలునంచలముల్ గనించు - మంచిదా
నివి - హరివిల్లునందు; నవనీరదవారము శోరమయ్యెడున్ !

తలపులు పూలుబూచె వినుదాగుల మబ్బులజూచి, చూచుక
మ్ముల గిలిగింతల స్మనసుపోయెను; మున్నును వాసచిన్నులన్
వలిగొను తెమ్మెరల్ మెఱయు వైఖరి పోకిరిదొంగ పొంగుల్క
గులికెడు; చిత్త మ్మెల్ల గలగున్ మలగున్ చెలి! భావనంపదల్.

నేనా - మా నవనీతచోరు నవవాసీరావనీయామునీ
యానూపాగ్రవనీవిలోలపదవీవ్యామోహముం జూడగా
నేనా - తానె ననాతనం బగునటుల్ వ్యాయామముం జేయు; నిం
దైనా మారదు వానదుర్మదము కొమ్మా! క్రమ్మెడుం గ్రమ్మెఱన్.

చినుకులు తోనతోన వడి జెల్లెడు జెల్లువ పెల్లు పైని వ్రా
లిసవి; కిశోరు నంగులుల లీలలు దోలెడు వీణగాన మే
మని సవరించెనో మురళి యాలపనమ్మును మాని - ఏదియై
నను మన మేల పొంగెడినో! నాధుని భావధునీవిశేషమే !!

చిక్కని నల్లమబ్బుల రుచించెడు నీదు తనూవిలాసమే
ఎక్కెడు నాదు డెందమున కీమెయి కాగిలి చల్లతెమ్మెరల్
దిక్కున; కాని కొంకు మది దీరద - నీరదనీల! మబ్బు తొ
మ్మెక్కిన శంప కొంపరగిలించెడు నీ చెడు గేడదో కదే!

నిను కనుగోదలంపు నవనీతశిశూ ! జనియించె - మబ్బుక
మీన దగుగాక, చీకటలు మించి యలించెడుగాక, ఘోరయా
మిని యగుగాక, కంటకసమృద్ధిని నభిజంగదగ్గవ
ర్తని యగుగాక, యూమున నదయగుగాక - విశంగ శక్తిమే !

నల్లని మబ్బులక రణగుణధ్వనులుక గజమండమండితో
ద్వేలితవర్షధారలును వీనులు సూడెడు; ఏడ నుంటివో
నల్లని సామి ! ఇట్టి కఠినంబగు రాతిని నిన్ను గానరా
కుల్లుము వెల్లిగల్గెను - అయోమయహం స్థితి హాళివార్జయై !

మూపు తెల్లకుప్పన న్మోలిని మించుచు చంద్రులోచనాచలం
బు రస సూడి చీకటలు ముంచెడు ముప్పటికన్న మిన్నగా;
దళయును దోషయుక గనగదా ! యది మాయది యమృత నాకు నీ;
దళకిని తీరరానిది నదా మోహించెను బయచేతలక.

యమునానాదము నానా డెండమున నాహ్వనంబుగా దోడు; నో
యము నోహేయము వోడుగాద; దళివై నర్హురానినా
దము లోహో దమునస్సునానదగు రాధానాథ ! ధానాథరం
నె మరే మీం కడినాన ! నా నానది లేలే మిందహాలేఖముక !!

ఎదురుగుమ్మాలు

[కథానిక]

శ్రీ పిలకా గణపతిశాస్త్రి

పాతకాలంనోండ ఆ భవంతిముందు వేళ్లాడ గట్టిన కొత్త వరిఁముల గుత్తులమీద పడి, క్రమంగా పరిపక్వమైన పాకిపోతుంది. ఆ నీగండలో వరిఁములతోసం పచ్చే పిచ్చుకలుతళతళా మెరిసిపోతూ, పన్నులతో తిరిగి పోతున్నాయి. రంగు రంగుల సీతాకోకచిలుకలు పచ్చికమీదనించి బంతి పూలమీదా, ఎర్రగోరింటలమీదా పచ్చాగ్ని ప్రారంభించాయి. ఇరుగుపొరుగు చిన్న పిల్లలంతా ఆ భవంతిగుమ్మం ముందు ఆడుకుంటున్నారు.

పదిపన్నెండేళ్ల పిల్లలు చెమ్మచెక్క ఆడు కున్నారు. మరి చిన్న పిల్లలు లక్కపిడతలతో బువ్వా లాట లాడుతున్నారు. ఆ వేళ అక్కడ అంతమంది చిన్న పిల్లలు చేరడానికి కారణం లేకపోలేదు. ఆ సమయం ఆయింట్లో బొమ్మల పెట్టాడు. బొమ్మల పూజ కనిపించిన ముత్తైదువలతో పిల్లలు కూడా వంటపడి అక్కడ కేరుకున్నారు.

క్రమంగా ముత్తైదువలు కొంతమంది బొమ్మలకు పెండ్లాడే నైవేద్యాలు పెట్టి తీయనే పన్నుకంతా లతో మంగళవారములు పాడుతున్నారు. కొంతమంది పెళ్ళిపెళ్ళలాడే చీరలతోనూ, గలగలలాడే నగలతోనూ ఒక్కొక్కరిగా నడుస్తూ, పిల్లల్ని వెంటచెట్టుకుని నైవేద్యాల పళ్లాలతో తిరిగిపోతున్నారు.

క్రమంగా నీగెండ బంతిపూలరంగుల్లో కలిసి పోతుంది. కలకల నవ్వు పరిహాసకంతాలలో ఒక ముగ్ధురాలిక 'చేమంతి పువ్వుంటి చెల్లెలినియ్యావే, బంతి పువ్వుంటి బావ నియ్యావే, మొగిలిపువ్వుంటి మొగుడి నియ్యావే.' అని కులాసాగా పాడుతూ తిరుగుతుంది.

మిగిలిన పిల్లలు ఆ మెతో తిరుగుతూ, ఆఖరి చరణం కలిసి పాడేటప్పుడు చిరుసిగ్గులతో తలలు వంచుకుని మెల్లిగా మెల్లిగా గిరిగిరి తిరుగుతున్నారు. వారి కంటాలలోనించి వెలువడే ఆ పాటవన్నకి ఆ పరిసరం అంతా ఒక చిత్రమైన కలగా మార్చేసింది.

ఇంతలో అక్కడ ఆడుకునే పిల్లల్లో ఒక పసి గొంతుబారుమని ఏడ్చింది. దాంతో ఆ మట్టా పాటలూ, పరిహాసాలూ క్రమంగా తగ్గుతూ ఆగిపోయాయి.

నగల భావంతో నడవలేక తూలుతూన్న ఒక ముత్తైదువు లోపలినించి తటాలున అక్కడికి వచ్చి 'ఎవరే ఆ మేడుపూ?' అంది. 'అమ్మగోరండి, మరేమో నండి— మాట్టరుగోరమ్మాయి— మనబ్బాయి గార్ని గిల్లేసుందుండి' అంది, ఆ పిల్లాణ్ణి ఆడించే తూర్పుపిల్ల. తల్లి కంగారుపడుతూ 'మాకానా అమ్మా, పిల్లాకి బుగ్గ ఎల్లా చీరుకుపోయిందో. ఆయ్యా, ఆయ్యా, పిల్లాడు గుక్క తిప్పగో లేకపోతున్నాడే, ఎంత పని జరిగిందో ఈ వేళ. ఏమే! అమ్మణ్ణి! ఇలాగేనా పిల్లాణ్ణి రక్త లాచ్చేట్లు గిల్లెయ్యండి.' అని గడమాయించింది.

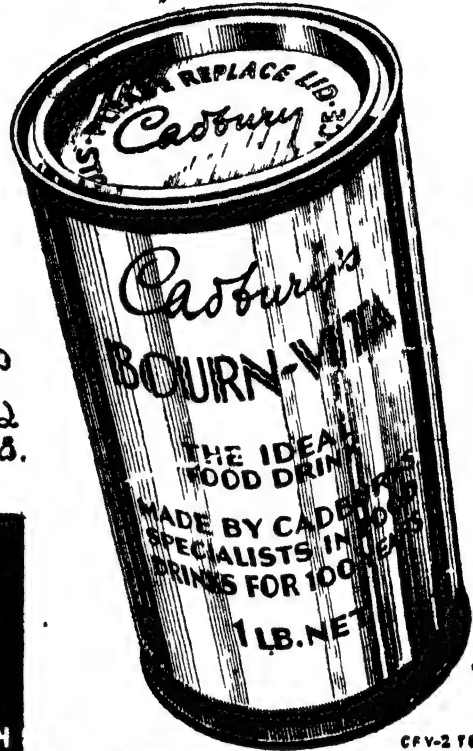
అంతవరకూ బిక్కమొహంతో తెల్లబోయి మామూన్న అమ్మణ్ణి 'నేనుకాదు... నాళ్ళ చిట్టి...' అని పెద్దగా భయపడుతూ చెప్పింది. ఇంకా ఏవో చెప్పబోయి, ఆమాట పూర్తిచెయ్యకుండానే గోలు గోలున ఏడవడం మొదలుపెట్టింది.

ఆచిట్టి ఎంత చూచినా ఆ పరిసరాల్లో ఎక్కడా కనబడలేదు. ఏమయిందో మరి. ఆపిట్లువాడి బుగ్గుమీద మాత్రం గోరుదిగినంత మేరూ రక్తపుతీర కనబడుతుంది. నాకు తల్లిని చూచి మరి క్షురగా ఏడవడం మొదలు పెట్టాడు.

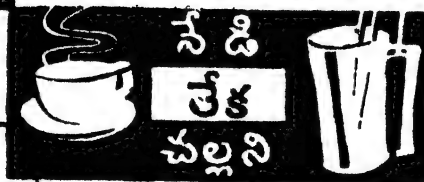
మీ ఆరోగ్యానికి

నేవించండి

బోర్న్ విటా పాలపానీయాల కంటే ఎంతో ఉత్తమమైనది. శక్తిని కలిగించే విటమినులు మరియు క్యాలిషియం కల్గి ఉంటుంది. ఆటగాళ్లకు, దుర్బులులకు కూడా ఆదర్శమైనది. దాని చాకో లేట్ దుబిని పసిబిడ్డలు కోరతారు. ఒక కప్పుచో, గ్లాసుచో వేడి లేక చల్లని పాలలో రెండు టీస్పూనులు పొద్దున్నా సాయంకాలమూ తీసికొనండి.

ఆరోగ్యవృక్షం
క్రాంత తగ్గింపు ధరను
గూర్చి అడగండి

కౌన్సిల్

బోర్న్ - విటా

క్యాలిషియం మరియు ఎ, డి విటమినులతో నిండి ఉన్నది.

కాపురీ - పై

(ఇండియా)

లిమిటెడ్

P. B. 1417, హైదరాబాద్ - P. B. 251, రంగారావు - P. B. 1725, మదరాసు

కుష్టు* బొల్లి

అన్నిరకముల కుష్టులకు - బొల్లి వ్యాధులకు ఖరీదైన
చర్మవ్యాధులకు గాఢరంగుల గాఢపచ్చము మిన్నవి-

మా ఔషధ రాజములే!

శేరిలాగులు - యోగ్యతావ్రములు ఉచితము

రెడ్డి & కో., (రిజిస్టర్డ్)

H. O. గోపాలపురం.

(వయా) తలుకు - బా॥ గోదావరిజిల్లా.

ప్రాచీనతమము:—

- (1) నెల్లూరు - కావుపేటి (2) విజయవాడ - గాంధీ
నగరం (3) సికింద్రాబాద్ - 3580 కింగ్స్ వే (4)
వాల్తేరు - R. S. (5) విరంపురం - దేశబెహరా
పేట (6) కడప-విక్రమరాజు (7) పశ్చిమగర్.U.P

లోకప్రసిద్ధిపొందిన

పి. వి. రాజన్
అండ్ కంపెనివారి

శ్రేష్ఠమైన మదరాసు నశ్యం
R. S. సుగంద ముక్కుపొడి.

అన్నిటిలో సాటిలేనిది.

ధర వివరములకు వ్రాయుడు.

తయారుచేయువాడు:—

పి.వి.రాజన్ & కంపెని,

అర్కోణం, Arconam, N. A. Dt.

ఉబ్బసపు

రాగము

నకు

శాస్త్రయుక్తమైన ఒకత్తు

ఉబ్బసపురాగము చిటికలతోనూ మంత్రములతోనూ తదితర విధములైన ఔషధములతోనూ అప్పటికప్పుడు తగినట్లు కనిపించినా ఈ మందులవలన అది దీర్ఘరోగముగా మారుట తప్ప ఏమియు లాభములేదు.

పురోహిత శాస్త్రసహరి అనేక సంవత్సరములుగా వైద్య శాస్త్రమునకు తెలిసిందే ఉబ్బసపునకు సరియైన శాస్త్రయుక్తమైన మందు యిదే అని అందరికీ తెలిసినదే మృగగా తీర్ణం అవుతుంది. క్రమక్రమంగా ఆరోగ్యం చేరుతుంది. ఉపరితీర్ణములు అందుకు ఉబ్బసం శాస్త్రతంగ నివారణ మగునుమంచి తెలిస్తే లందరివద్ద 3. రూ. 6. దా. 12. రూ. ల సీపాలలో రూ 3/8. రూ 6/- 10/- లకు దొరకును లేదా డాక్టర్

పురోహిత పార్శ్వస్
కొల్లాపూర్, యస్.యస్.సి. గారికి వ్రాయుడు.

పురోహిత శాస్త్రసహరి

మద్రాసు ప్రాకిస్తులు: అప్పా అండ్ కో, చైనా బజారు (2) జే. బాలాబాబ్ అండ్ కో, 280 చైనా బజారులోను. (3) దాదా అండ్ కంపెనీ, నైనియప్ప నాయకావీడి; రాజమండ్రి, ఈశ్వరదాస్ అండ్ కో; బెజవాడ, బెజవాడ మెడికల్ స్టోర్సు; విశాఖపట్నం, వై. జాగ్ మెడికల్ స్టోర్సు; సికింద్రాబాద్, వందలిక్ అండ్ కో, సుబ్బిక్ వీడి; నెల్లూరు, పి. ఆర్. గోపాల్ బ్రదర్సు, బ్రంకురోడు; ఒంగోలు, ధన్వంతరి మెడికల్ స్టోర్సు గుంటూరు, మెడికల్ అండ్ ఆప్టికల్ ఎంపౌరియం; గుడివాడ, గుడివాడ మెడికల్ స్టోర్సు; ఏలూరు, రావు మెడికల్ స్టోర్సు; కాకినాడ, ఓక్సినారాయణ అండ్ కో; మచిలీపట్నం, మెడికల్ స్టోర్సు.

‘చూడు, పిల్లాణ్ణి రక్తపీ అమ్మకీల్ని ఎల్లా రాగాలు పెడుతుందో. గొంతుకుంటే సరి’ అని గద్దించింది పిల్లవాడి తల్లి.

ఇంతలో అమ్మణ్ణితల్లి కనకమ్మ అంగలు వేసుకుంటూ అక్కడికి వచ్చి, రుసరుసలాడుతూ—

‘నరసమ్మగారూ, మీ నుబ్బుల్ని మాష్ట్ర కాదుటమ్మ గిల్లతా! వాళ్ల చిట్టిట.’ అంది.

నరసమ్మ అందుకుంది—

‘అదేమిటమ్మ అలా అంటావు? వాళ్ల చిట్టి ఇక్కడ లేండే. సత్తీ, ఎవరె గిల్లతా?’

‘అమ్మణ్ణిగోలేవండి.’

‘ఆ, నువ్వు మాకావులే భవవా!’ అని రొక్కాయింది కనకమ్మ.

‘నాను నూకానుండి, నిజమేనుండి, అమ్మగోరు.’ అంది సత్తీ భయపడుతూ.

కనకమ్మరొక్కాయింపుతో నరసమ్మకు కోపమా, ఉడుకుబోతులనమా ఒక్కసారిగా కళ్ల కెక్కింది. ఆమె ఉక్రోశం ఆపలేక సత్తీకనీ తిరిగి, ‘పిల్లాణ్ణి కనిపెట్టుకుని ఉండవే అంటే, నువ్వేం చేస్తున్నావే’ అని చేతికొద్దీ బుగ్గలు మెలిపెట్టింది. ‘నూత్రానే ఉన్నానండి, అమ్మగోరు’ అని ఏడుస్తూ సత్తీ సమాధానం చెప్పింది. అయితేనేం సత్తీవీపుమీద మణిగంత అణుపు పడింది. ఆ అణుపుతో సత్తీ ముందుకు తూలిపోవలసిందే. అయినా అది ఎల్లాగో కాళ్లు నిలకొక్కుకుని ఏడుస్తూన్న పిల్లాణ్ణి ఎత్తుకుని తనుకూడా ఏడుస్తూ నిలబడింది.

‘అయ్యగారు రానీ నీ పని పట్టిస్తా’ అని మల్లీ బుగ్గలు సులువు బోయింది నరసమ్మ. సత్తీ దిక్కు లేని దానిలా బారుమని ఏడుపు మొదలెట్టింది. నరసమ్మ సత్తీమీదకు వచ్చి ‘నోరు మూస్తావా ముచ్చాణ్ణా’ అని కల్లెర్రతేసింది. సత్తీ నోరుమూసుకుని లోలోపలే కుమిలిపోయింది. నుబ్బులు ఈ కేకలతో మరింత గట్టిగా బారుమన్నాడు.

కనకమ్మ మల్లీ అందుకుని ‘అదేమిటమ్మ, అన

వసనంగా దాన్ని కొట్టుకుంటారు. వాళ్ల చిట్టి గిల్లనీ పారిపోయిందిలా ఉంది.’ అంది. నరసమ్మ దీనితో గుడ్డిలం వేసిన అగ్గిలా అయిపోయి—

‘మీ పిల్ల నేమీ అనలేదమ్మాయ్ నేను. నువ్వన అనవసనంగా మీరు కలగ కీసుకోకండి.’ అంది కనకమ్మ. ‘కలగ కీసుకోదాని కే ముందమ్మా ఇందులోను? మా పిల్ల కాదమ్మా గిల్లింది, వాళ్ల చిట్టి అన్నాను. ఇంటేనా. ఇందులో తప్పేముంది? మీ రెళ్లా మొహం చెండుకోదానికి!’ అంది.

‘నరసమ్మకి ఆ కోపంలో స్కారకం తప్పిపోయింది. ఆమె కనకమ్మమీదికి మీదికి పెడుతూ ‘మీ తప్పేమీ లేదమ్మాయ్. తప్పంత’ నూడే. ఈ తంపిలన్నీ పడలేక నేను మా అత్తగారినో ఈ యేడు మన ఇంట్లో ఈ బొమ్మలు పెట్టించుద్దండి మహారాజా’ అని నయ్యివిధాల పోరాడు. నామాట చెబినపెట్టిందా అవిడ? అసలు ఒకప్పుడు చెప్పిపెట్టిందా ఏమిటి? ఎప్పుడూ నా బతుకేల్లాగే నల్లింది’ అని ఇంకా ఏవేవో సణుగుకుంది.

దానిమీద కనకమ్మ ‘మీ కంటి కప్పమెందుకమ్మా. ఈసారితో బాగా బుద్ధి వచ్చింది. ఇంక మీ ఇంట్లో అడుగుపెట్టాలెంకి’ అని గిరుక్కున వెక్కిరిసింది. కాని అమ్మణ్ణి అక్కడ కనబడలేదు. ఆమె కూతుర్ని పిలుస్తూ ‘ఒక అమ్మగోరు. ఎక్కడ అణగారిపోయావే? నీతో పడలేకుండా ఉన్నానే మామ్మా... నేను ఎక్కడికి వెడితే అక్కడికి నాతో దిగమారిపోవాలిగదా... అబ్బబ్బా! నే నీ పిల్లలతో పడలేకుండా ఉన్నానమ్మా... అయినా ఒక్కనిమీదం పిల్లల్ని చూడండి అంటే తమర్ని కాస్తా మట్టాడూ కూరుకుంటారు. కాస్త కనివారాదివారాలు వచ్చాయంటే పొద్దస్తమానం పేకాటతో సరి. ఎన్నోళ్లు వస్తే యేం? మనుషులకి కాస్త జ్ఞానమంటూ ఉండాలిగాని’ అని తనకి అలవాటుయిన ధోరణిలో పడింది.

ఇంతలో పొరుగింటి పెద్దమ్మ వైకుంఠ ఒకావిడ అక్కడికి వచ్చి ‘ఉరుకోండమ్మా ఉరుకోండి. ఇంతకీ ఏమండని ఈ రోగాదా? పిల్లలూ పిల్లలూ అడుగునే

టప్పుడు కొట్టుకొను కొట్టుకుంటారు, తిట్టుకొను తిట్టుకుంటారు. ఇంతమాత్రానికే ఇదయిపోతే ఎలాగ? మీరేమయినా పరాయివాళ్లా ఏమన్నానా. కొద్దో గొప్పో కావలసివాళ్లే అయిరి. అదిగాక తెల్లారిలేస్తే ఎదురుగుమ్మాయి. వారింటికి ఏరూ రావారి, వీరింటికి వారు వెళ్లారి. తప్పమృత్యు. నోములు మానుకోకండి అంది.

ఈ మాటావిడి అంతా అంచీలమీద లోలోపలి కులసికోటదగ్గర పూజచేసుకుంటూన్న నరసమ్మ అత్తగారికి తెలిసిపోయింది. ఇంటికంతా ఆమె పెత్తన దారిని అయిరి. ఆమె ఊరుకుంటుందా? బారి పోతున్న బట్ట చెవులమీదికి పవరించుకుంటూ గబగబా అక్కడికివచ్చి కనకమ్మని బతిమాలకుంటూ—

‘ఏమిటోనమ్మా, మా కోడలు అనే మాటలకి లెక్కమిటి? నువ్వేమీ అనుకోకమ్మా. కోపం వస్తే ఆసలది నన్నే తీసేస్తుంది. దాని ధోరణి అంత. ఇంతకీ—ఇంటికి పెద్దదాన్ని నేనా? అదా? తెలిసి తెలియనిదాని మాటలు పట్టుకుని తప్పట్టుకుంటే ఎలాగ... ఏదాది గండెళ్లా కాదమ్మా ఇది, తొమ్మిదేళ్ల నోము. కనీపెంచీదానవు. ఇల్లాగ ముగ్గున మానేస్తే ఎప్పటికీ ఉద్యాపనకాను. నా మాట వినమ్మా. మీ అమ్మ ఓరే నేనోటికాదు. నోము మానుకోకమ్మా. కాస్త ఈజేళ్లకు ఎల్లాగో అల్లాగ కాలక్షేపం చేసుకో అమ్మా! నైవేద్యం పెట్టిపో. ఈ కాస్తేపూ కళ్లు మానుకుంటే సాయంత్రం వాల్లాడింపే అయిరి అంది.

దానిమీద కనకమ్మ కొంచెం కొంతించింది. కాని లోలోపలి ఉక్రోశం అంతా వెళ్లబోస్తూ— ‘వరసమ్మత్రా, ఆసలు సంగతికా విని, నావల్ల తప్పంటే నన్నేమన్నా అను, పడతాను. ఇంతకీ మా పిల్ల కాదమ్మా కొట్టింది, వాళ్ల పిల్లమ్మా అన్నాను. అంతేనా అంతకంటే ఏమన్నా అన్నానా. అంత మాత్రానికే ఇంత రంధి చెయ్యాలి? భాగ్యభాగ్యాలుంటే చెయ్యి ములగా జాగ్రత్తుకుంటారు. ఒక్కటి పెట్టేది పోనీది ఏముంది? మేమేమీ గడచక ఇక్కడికి రాలేదుగా. మాకు భగవంతుడిచ్చినదానితో—కలో గంజో తాగి బతుకుతాము. అంతేగాని చచ్చిపో గదా’ అంది.

వరసమ్మ—‘తప్ప తప్పమ్మా. శుభమల్లే పండుగ కోజల్లా అనే మాటలు? నాకు తెలియకదుగుతాను గాని, ఇందులో మీము మీకు పెట్టేది పోనీది

ఏముందే? నలుగురూ నాలుగు బొమ్మలు తెచ్చుకుని ఒకచోట పెట్టుకున్నారు. వాళ్లవాళ్ల పూజలూ పున స్కరాలూ వాళ్లు చేసుకున్నారు. అంతేనా? కాస్త ఇంటికి దగ్గరగా ఉండిగా అని ఈయేడు బొమ్మలు ఇక్కడ పెట్టుకున్నావు. ఇదేమన్నా మాయంటో పెళ్లిలే పెర్రదానా. నామాటలు విని ఈకాస్తేపూ ఎల్లాగో అల్లాగ కాలక్షేపం చేసుకో అమ్మా’ అంది.

దానికి కనకమ్మ ఏమీ సమాధానం చెప్పలేదు. కాని పేరంటాళ్లలోంచి నరసమ్మ కళ్లమ్మట నీళ్లతో అత్తగారికి ఎదురుగుండా వచ్చి నిలబడి, ‘ఆసలు ఈ రంధి అంతా నన్ను యాగీచెయ్యడంకోసమే వచ్చింది. నేను మిమ్మల్ని ఎప్పుడైనా పల్లెత్తుమాటన్నానా? నన్నెందు కిల్లాగ నలుగురినోళ్లలోనూ పడేస్తారు’ అని బుడిబుడిదీర్చులు తియ్యడం మొదలుపెట్టింది.

అత్తగారు కోడలుచెయ్యి పట్టుకుని బలవంతంగా లోపలికి లాక్కుపోతూ, చాల్కాలులే నేర్పావు. గుమ్మంలోకి ఇరుగూ పారుగూ వస్తే ఇలాగే నా మర్యాద చెయ్యడం? నడు నడు. లోపలి కీపాటికి. అని కూకలేసింది. అత్తాకోడల్లిద్దరూ అక్కడినించి వెళ్లిపోవడంతో ఆ గారిదుమారం ఆసమయానికి శాంతించింది. ఇరుగూపారుగూ ఎవరికితోచినవి వారు అనుకుంటూ తమతమ ఇళ్లకి వెళ్లిపోయారు.

ఆతరవాత ఆ తల్లులిద్దరిమధ్యా ఉండే ఎడం ఎక్కువైనది గాని తగ్గలేదు. కనకమ్మ ఇక నరసమ్మ గారి గుమ్మం తొక్కనని పట్టుపట్టుకుని కూర్చుంది. కాని నరసమ్మ అత్తగారు వచ్చి కాదుకూడదని బతి మాలపంకల్లా, తన అత్తగారితో చెప్పించపంకల్లా విధి లేక సాయంత్రం వాల్లాడింపు! వెళ్లదానికి అంగీక రించింది. అందుచేత అంటిఅంటనట్టు బొమ్మలకు పూజచేసి నైవేద్యంపెట్టి వెళ్లిపోయింది. అమ్మణ్ణి కూడా మల్లి వెంటబడింది కాని రానివ్వలేదు.

సాయంత్రం అయేసరికి బొమ్మల వాల్లాడింపులో కని అంతా తయారయ్యారు. అమ్మణ్ణి కొత్త పరికిణీ, కొత్త చొక్కా తొడుక్కుని వాల్లాడింపుకి వస్తానని ఏడ్చింది. తల్లి మొదట పసిమిరా వల్లకాదంటే ఎల్ల కాదంది. కాని వాల్లాడింపంటే పిల్లలందరికీ పెద్ద సరదా. వాళ్లు మానమంటే మానతారు కనకనా. చివరికి అత్తగారి బలవంతంవల్ల అమ్మణ్ణి తీసుకువెళ్లడం తప్ప లేదు. తల్లి అమ్మణ్ణితో ఈసారి వాళ్ల గుబ్బులతో ఆడి చూడు నిన్నేం చేస్తానో అని వెదిరించింది. అమ్మణ్ణి

అట్లుండూ పట్టుకొని కలిపినకారే వాల్చింది.
లోకే వల్లింది.

బాహుజంతిలతో బొమ్మల ఊరేగింపు
బయలుదేరింది. పెరటాల్లంతా ఒకటొకటమీద
బుక్కలు జల్లుకుంటూ పెద్దకాలవయిపు నడిచి
పోతున్నారు. సాయంత్రం నీరండలో బుక్క
రంగు ఎర్రమతాబావలుగులా కనబడింది. పిల్వాణి
ఎత్తుకున్న సత్తి, నరసమ్మకూడా ఊరేగింపులో
ఉన్నారు. నరసమ్మ కనకమ్మ ఒకరొకరిని చూసు
కుని ఎడమెవలూ, పెడమెవలూ పెట్టుకుంటూ
నడిచి వెళ్ళారు.

కనకమ్మ నరసమ్మకేసి కన్నెత్తి చూడలేక
పోయింది. ఆసలా ఊరేగింపులో ఆమెతో కలిసి నడవ
డమే తనకొక చిన్నతనంలా కనబడింది. అయితే తప్పని
సరి అవడంవల్ల నరసమ్మకి మారమారంగా నడిచి
వల్లింది. ఇప్పుడిక ఏమనకుంటే ఏం గాథం!

ఉత్సవం పిల్లలతోనూ, పెద్దలతోనూ, మెల్లిగా
ఊరికి దగ్గరగా ఉన్న పెద్దకాలవగట్టుకి చేరుకుంటే.
అప్పుడే సూర్యాస్తమానం కాబోతుఉంది. నిశ్చలంగా
ప్రవహిస్తూన్న కాలంలో చిన్నచేపలు ఎగిరి పడ్డప్పు
డెల్లా సూర్యకిరణాలు తిళతల్లా ప్రతిఫలిస్తున్నాయి.
కాలంలో చెట్లనీళ్లలో పడవ ఒకటి తెరచాపతో నీళ్లు
తాగుతూ తాబేలులా తేలిపోతుంది. పరువులు అనతిరి
వొడ్లనించి మెల్లిగా ఈడుకుంటూ వస్తున్నాయి.
ముత్తయిగువలు పూజచేసిన బొమ్మలు కాలం నీళ్లలో
కలుపుతున్నారు. బొమ్మలు కలిసిన నీళ్లలో పసుపు
కుంకుమలు చిత్రమైన రంగులుగా చెదిరిపోతున్నాయి.
దొన్నెల్లో ఉంచిన దీపాలు సంధ్యావత్సరాల్లాగా
నీళ్లలో తేలిపడుతున్నాయి.

కొందరు ముత్తయిగువలు పోకదొన్నెలలో
అక్కడ ఉన్న పిల్లలకి, పెద్దలకి ప్రసాదాలు పంచి
పెడుతున్నారు. లోలోపల ఉక్రోహలవల్ల తల్లు
లిద్దరూ ఒకరికొకరికి ప్రసాదాలు పంచిపెట్టుకోలేదు.
ప్రసాదాలు పంచిపెట్టినతరువాత తల్లులు తమ పిల్లల్ని
వెంటబెట్టుకుని ఇళ్ళకి వెళ్లిపోతున్నారు. కనకమ్మ
అమ్మణ్ణికోసం చూసింది. కనబడలేదు. తన కనకమ్మ
అప్పుడే ఎక్కడికి వెళ్లిందో అని ఆమె ఆశ్చర్య
పోయింది. మర్నీ. ఇంతలోనే అది ఏంకగాదాలు
తెలుస్తోందో అని ఆమెకు కంఠాదు బ్రట్టింది.

కాని అమ్మణ్ణి, నుబ్బులా, సత్తి ఒకచోట
కూర్చోడుం చూస్తే ఆమెకే ఆశ్చర్యం కేసింది. తొంద
రగా వెళ్లి అమ్మణ్ణిని తీసుకురావాలని చూసిందిగాని,
వాళ్ల ఫోరటి చూస్తే ఆమెకే ఒక నిమిషం ఉండి ఏం
జరుగుతుందో చూద్దా మనిపించింది. పిల్వాణిపక్కనే
సత్తి కూర్చొని వాడికిన ప్రశ్నల కేవో సమాధానాలు
చెబుతుంది. అమ్మణ్ణి ప్రసాదం తినగా కాశీఅయిన
ఒకటిగెండు పోకదొన్నెలు కాలవనీళ్లలో పడవల్లా
వదులుతుంది. పిల్వాడు కట్టు గెప్పలు వెయ్యకుండా
అల్లాగే పోకదొన్నెలకేసి చూస్తున్నాడు. వాడి
కా పోకదొన్నెలు బొమ్మ ప్రిన్ ప్రిన్ కళ్ళలోని రత్నాల
బీజలు! అవి రంగురంగుల రత్నాలలో సమద్రంమధ్య
నన్ను రాజకుమార్తెకోసం ప్రయాణమై వెళ్తున్నాయి.
అవి ఆ సనీహృదయంలో ఇంకా చిత్రమైన ఆశ్చ
ర్యంలు ధరిస్తున్నాయి. ఇంతలో నరసమ్మ తన పని
ముగించుకుని సత్తితో 'రండ్రా వడదాము' అంది.
నుబ్బులు ఆమెచే వినిపించుకోలేదు. చివరి కామె
సత్తిచేతుల్లోనించి వాణ్ణి తీసుకోబోతూ 'రా
నానా వడదాము' అంది.

'ఉన్నవే నేను లానే.'

'ఏమిరా, ఏమొచ్చింది, రా!'

'అమ్మణ్ణికా, నేనూ పడవెక్కాలి.' ఈ
మాటలు విని నరసమ్మకూడా ఎంతో ఆశ్చర్యపడుతూ
'ఎందుకురా?' అంది.

'తాతగారింటి కల్లాదే'

'అఁ! మరి పడవేదరా?'

'అదిగో! అని అప్పుడే బయలుదేరబోతున్న
గండ్లో పోకదొన్నె చూపించాడు వాడు. ఆమె
కత్తెత్తి ఆ పడవకేసి చూస్తూ 'మిరిద్దరూ ఎక్కలే అది
మురిగిపోతుందమృత. రా. యింటికి వాదం రా' అంది.

'మురిగిపోలే, నేను రానే! అంటూనే ఆ పిల్ల
వాడు అక్కా తనా ప్రయాణం చేదానునకున్న ఆ
బీజకేసి గెప్పవచ్చుకుండా చూశాడు. నరసమ్మ ఇక
చీకటి పడుతోందని సత్తిచేతుల్లోంచి పిల్వాణ్ణి తీసు
కుంది. అనమయంలో హఠాత్తుగా అమ్మణ్ణి కోసం
వచ్చిన కనకమ్మ కళ్ళూ ఆమెకళ్ళూ కలిశాయి.
ఆ కళ్ళల్లో, అంతరాంతరాలలో చిన్ని చిరునవ్వులు
మెరిశాయి!

గాడ్సేజాతకములో 'తమాషాలు'

శ్రీ రాక్షపల్లి గోపాలకృష్ణమాచార్యులు

మహాత్మునియొక్కయు, నాగూరం వివాయక గాడ్సేయొక్కయు జాతకములను చర్చించుచు, గ్రహసంహారధర్మములు, దశాశుభపరిపాకము, దైనిక కేంద్రముల క్షేతి, పర్వకాలప్రభావము, ఇతరతరజాతక గ్రహాసంయోగము ఇత్యాదివిషయములనుగూర్చి గడచిన 'భారతి' సంచికలలో నేను మనవిచేసిన అభిప్రాయములను కటాక్షించినవారిలో కొందరు మహనీయులు "ఇదంతా తమాషా" అని నెలవిచ్చిరట! ఎగతాళికోరణిలో చెప్పినను, వారు వాస్తవమునే నిర్వచించినారు. ఈజగత్తు అంతయు 'తమాషా' కాదని ఎవ్వరనగలరు? ప్రపంచపు సృష్టి, స్థితి, లయములు ఆ సృష్టికర్తయొక్క లీలావిఘాత యని తత్వజ్ఞాన్త్రునేత్రులను చూపారు. అనగా, 'తమాషా' అనట కాక వేరేమి?

"ఆశ్చర్యన తృశ్యతి కల్పి తేన;
మాశ్చర్యన ద్వందతి తతైవ చాన్యః;
ఆశ్చర్యన చైవేన మన్య కృత్యోతి;
శృత్యాప్యేనం వేద నచైవ కల్పితో."

అను భగవద్గీతావాక్యములో ఇట్టి అర్థమే ఇమిడియుండలేదా? ఈ సృష్టిధర్మపు 'తమాషా'లలో గ్రహసంచారపద్ధతి సయితం మొక్కటి. వానినిగూర్చి నదే ఈ జ్యోతిషశాస్త్రము.

కాని, శాస్త్రదృష్టి గల విద్యావంతులకు దీనిలో హృదయాహ్లాద మున్నది. సృష్టిధర్మములపై విశ్వాసముగలవారికి దీనివలన తాటికప్రయోజన మున్నది. ఆ వీరధర్మముపై అభిమానము గలవారికి దీనినుండి కర్తవ్యవిషయమున ఉపదేశము లభించగలదు. ప్రార్థనమును నమ్మనటి కర్మవాదులకు దీని మూలమున మనశ్శాంతి చేకూరును. ఇట్లన్నియో చెప్పవచ్చును. కాని, 'జ్యోతిషాలయము'లకు ఒకటో, రెండో

రూపాయలు మునుపు సమర్పించుకొని జాతకఫలములను తప్పిలుద్యారా తెప్పించుకొనుటచే తృప్తిపడగోరు యథాలాభసంతుష్టుల పాఠికిమాత్రము ఇట్టి చర్యలు వాస్తవముగా 'తమాషా'లే. అనాగరకులలో కాక, ఆధునికవిద్యావంతులలోనే ఇట్టివా రనేకు లుండుట నేటికాలపు లక్షణము.

పోసిత్తము. గాడ్సేజాతకమునకు సంబంధించిన మరొన్ని 'తమాషా' లను పరిశీలించుకొనగా!

తాజక (అనగా, యవన) మతములో 'వర్ష జాతకము' అనబడు దశాసంప్రదాయ యొకటి కలదు. పాశ్చాత్యులు ఈవర్ధిని "రవిపునంగమనము" (Solar Return) అని వ్యవహరించెదరు. జన్మకాలమునందు రవి ఏరాశిలో, ఏభాగలో, ఏ కలలో, ఏ వికలలో నుండునో, అదే స్థానమునకు నికరముగా ఏటేట, ఏ దినమున, ఎంతకాలమునకు రవి వచ్చునో, అది కనిపెట్టి, ఆ తీణమునకు స్పష్టగ్రహభావాదులను గుఱించినచో, అది వర్షజాతక మనబడును. భూమియొక్క పరిభ్రమ జారంభతీణములో సూర్యకుటుంబమునకు మధ్యవర్తి యగు రవితో ఇతరగ్రహాదులకు రాగల నూతనసంబంధముల ననుసరించి ఆ సంవత్సరమున జాతకులకు శుభాశుభఫలములు అనుభవమునకు వచ్చుననుటే ఈవర్ధికి మూలసూత్రము. యవనులు తమ భాషలో వ్రాసి యుంచిన గ్రంథములనుండి మన దేశపు ప్రాచీనపండితులు ఈసంప్రదాయము నభ్యసించి, అనుభవమునకు తెచ్చుకొని దానినిగూర్చి సంస్కృతభాషలో అనేక గ్రంథములను వ్రాసియున్నారు. వానికి ఆంధ్ర దేశములో తగిన వ్యాప్తి రాకుండుట విచారహేతువు.

దేవమానదేశలో, గౌరల-న సంవత్సరమునకు, గాడ్సేజాతకమున ప్రార్థన మెంత దోషభూయస్యముగా

మండలి, గతవ్యాసములలో కొంత విభులముగనే పరిశీలించింది. అదే సంవత్సరమునకు 'వర్ష జాతకము' ఏమి సాత్విక మేచ్ఛుచున్నదో, పరిశీలించుటకు చదునగులు కుతూహలపడకపోరు. జన్మకాలమునకు స్పష్టపరచినచో, రవి వృషభరాశిలో ౨౭ భాగము, ౧౭ కలలు, ౧౦ వికలలలో నుండగలడు. జాతకుని 3౦ వ సంవత్సరారంభమున—అనగా, ౧౯౪౭ వ సంవత్సరమున, మేసెల, ౧౯ వ తేదీనాడు—స్వస్థానమునకు రవి వచ్చుకాలము ఉదయము ౭ గంటలు, ౮ నిమిషములు, ౫౯ శేకండ్లు A. M. (L. M. T) అగును. అప్పటికి గుడించిన వర్ష జాతకమందలి ఇది :—

X ౧౧-౪౬	కు ౨౮-౨౮ కు ౨౮-౪౯	చ ౭-౧౯ ర ౨౭- ౧౭-౧౮	బు ౧-౧౦ బుద్ధి(స)౧-౪౮ పుణ్య(స)౨-౨౩ రా ౨-౫౦ వ ౨౦-౨౬ I ౨౨-౨౧
	గాజ్ఞానగారి 3౦ వ సంవత్సరపు వర్ష జాతకము సాయనము		శి 3-౪౪
శే ౨-౫౦	గు ౨౨-౫ (వ)	ఇ ౧-౧౭ (వ)	హత్యా (స) ౬-౨౬

వర్ష ప్రవేశలగ్నాధిపతి బుధుడు మిగతా రాశిలో ప్రబలుడై యున్నాడు. బుద్ధిసహాయము బుధుని అంశ చేరుకొన్నది. ప్రబలమైన బుద్ధిశక్తితో వర్షారంభమైనట్లు. కాని, ఈ యోగము రాహువుయొక్క ముఖద్వారమందే సంధించుట శోచనీయము. రాహువుముఖమునండి చెడజ విషవాయుప్రవాహమునకు బుధుడును, బుద్ధియు చిక్కియున్నాడు. క్షమా, వరుణునియొద్ద నున్నది. అనగా, బుద్ధి నివృత్తత్వము నాక్రమించి పెడతల పట్టినది. జన్మకాల

మందలి మాయావి ఇంద్రునినుండి అర్ధకేంద్రస్థానము నందే ఈ రాహువు వుండుట! ఇట్టి రాహువు బుద్ధికి హింసాత్మకత్వమును నేర్పించుట వింతకాదు. వర్ష జాతకమందలి హత్యాసహాయము జన్మబుధునితో నిండు కేంద్రస్థితిలో నున్నది. ఈ హత్యాసహాయమునకు వర్షలగ్నాధిపతియును బుధుడే అధికారి. అగుటచే, ఈ సంవత్సరమున జాతకుని బుద్ధి ఏమార్గమున ప్రవర్తించునో, పై సామగ్రి ఘంకాకొట్టి దండ్లోరావేయుచున్నది. మరియు, బుధుడు, బుద్ధి, రాహువు-ఈ మూడును జన్మనంద్రునికి (అనగా, లగ్నాధిపతికి) ప్రత్యక్షమిత్రుత్వస్థానమందే చేరియుండుట. మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారములు—ఈమూడును జట్టుకట్టుకొని పరస్పరసహకారమునకు బద్ధకంకములై నిలుచుట కదా యిది? ఈ మూర్తిత్రయములో బుధుడే జన్మకాలవ్యయస్థానాధిపతి. వీనికి తాత్కాలికముగా ఇచ్చుట వర్షలగ్నాధిపతియు లభించుట. వర్ష జాతకములో ఈ మూర్తిత్రయము వ్యయస్థానము—అనగా, మోక్షస్థానము—నందే విజృంభించినది. బుద్ధి, అహం, చిన్, సంకల్పము, వాగ్ధోరణి, కార్యకుళలత- ఇరన్నియు మోక్షవిచారమున పనిచేయునలదా? సందేహమేమి? కాని, ఇది బంధమోక్షమా, లేక కపాలమోక్షమా?

పురాణములలోని కథ నిండుక స్మరింతము. మాయదారితన ముపయోగించి, మామవారి కనుబ్రామి, చారవతో అమృతమును సంపాదించిన వ్యక్తి ఈ రాహువు! తత్ఫలముగా, ఆతడు సాధించినది కపాలమోక్షమే కదా? రాహువునకు వచ్చిన, నచ్చిన, విద్య ఇది. వేరువిద్యను అత డెట్లు ఉపదేశించగలడు?

దేవమానవశలో చరితకనికుజులకు ప్రారబైన పరస్పరకేంద్రస్థితి ఏర్పడియుండుటయు, వారిలో చరితకుజుడు మహాత్ముని జన్మరాహువుపై ఆహవానముచుండుటయు, చరితకని మహాత్ముని జన్మలగ్నమును ప్రత్యక్షకేంద్రదృష్టిచే వేధించుటయు చదునగులకు జ్ఞప్తిలో నున్న వసుకొందును. ఇట్టి సందర్భములలో, వర్ష జాతకమందలి శని గాజ్ఞాన చరితకుజ

స్థానమునే చేరుకొనుట విశేషము కాదా? జన్మ కాలములో కని మృత్యుస్థానాధిపతి; కుజుడు ఉద్యోగస్థానాధికారి. “తెమ్ము. వేళ వచ్చినది.” అని మృత్యువు ఉద్యోగకర్తని తట్టి, లేపి, మంతన మాడి, హెచ్చరిక ఇచ్చినట్లు చూపట్టుచుండలేదా? కుజుడు, ఇక, తన సన్మాహము తాను చేయకతప్పినది కాదు. ఇతనికి కార్యనిర్వాహకుడు శుక్రవతులు మనము మరనరాగు. వర్షజాతమున వీరిరువురు ఒక చోట (మేషరాశి ౨౯ వ భాగంలో) చేరుకొని మంత్రాలోచన చేయుచుండుట గమనింపదగినది. మేష రాశి ౨౯ వ భాగ ద్రోహమును (Treachery) సూచించు స్వభావము కలదని పాశ్చాత్యుల మతము. ఈ ప్రదేశములోనే అధికారి (కుజుడు) కర్తవ్యమును బోధించినాడు. అతని ఆజ్ఞను శిరసావహించి కార్య నిర్వాహకుడు (శుక్రవతు) ముందంజ వేసినట్లు చూపట్టు చుండలేదా?

వర్షజాతమున పుణ్యసహమము దుష్టుడైన బుధుని వీలుబడిలో నున్నది. మహారామపు దానిని తన అంకసీమచేర్చి అలింగన మొనర్చుకొని ఆనందించు చున్నాడు. ప్రారబ్ధము పెంచదారిపట్టినది. క్రూరకార్య మునకు వలయు సంస్కారము సిద్ధమగుట ఏమి యరుగు? గాఢస్వజాతకమందలి ‘తంటూగిడు’ ఇంద్రుని అర్ధకేంద్రవేగకు లోబడినది ఈ పుణ్యసహమము. ఇది చాలదా?

జన్మలగ్నాధిపతి చంద్రుడు. వర్షజాతమున ఈ చంద్రుడు వార్షికహత్యాసహమమునకు పరమమిత్రు డైనాడు. కని మహాత్ముని జన్మలగ్నమునకు పూర్వ కేంద్రవేధాస్థానమున చేరుకొన్నాడు.

దేహునదళలో ఉద్యోగిధిరములైన ఫలములకు వర్షజాతము మెరుగుపెట్టుచున్నదని పాతకమహా శయలు గమనించగలరు.

వర్షజాతకపద్ధతిలో, సంవత్సరమునందలి 3౬౫ దినములను గ్రహములకు (రాశిసంచారములో ఆయా గ్రహము సంపాదించుకొన్న భాగ కలల కనుగుణ ముగా) పంచిపెట్టు దశావిభాగక్రమము వాడుకలో నున్నది. ప్రశంసలో నున్న సంవత్సరములో

(౧౯-౫-౧౯౪౩ నుండి ౧౯-౫-౧౯౪౪) వర్షజాతక దశావిభాగ మిక్రింద చూడవచ్చును :-

వర్షారంభము	౧౯-౫-౧౯౪౩	
బుధవళ (౧౪.౮ దిన)	౨.౮-౬-౧౯౪౩	వరకు
శనివళ (౩౨.౫ ..)	౫.౩-౨౨-౧౯౪౩	..
చంద్రవళ (౪౫.౪ ..)	౧౯.౭-౮-౧౯౪౩	..
ఇంద్రవళ (౧౨.౩ ..)	౧.౦-౯-౧౯౪౩	..
వసుధవళ (౧౫.౮ ..)	౧.౮-౨-౧౯౪౪	..
గురువళ (౨౦.౯ ..)	౨౨.౭-౨-౧౯౪౪	..
రవివళ (౬౫.౮ ..)	౨౮.౫-౪-౧౯౪౪	..
కుజవళ (౧౫.౦ ..)	౧౩.౫-౫-౧౯౪౪	..
శుక్రవళ (౪.౫ ..)	౧౮-౫-౧౯౪౪	..
మొత్తము	౩౬౫ ..	

జన్మకాలమున స్వార్థత్వాగ (Self-sacrifice) నూచకమైన భవక్రప్రదేశములోనన్న గ్రహము వరుణు డనియు, చలితజాతకమునంగు చలితస్థిత, చలితహత్యాసహమములకు నిండు త్రిశోధాసంభావన సంపాదించుకొన్న గ్రహ వివరుణుడే అనియు చగు వగులు స్ఫురణకు తెచ్చుకొనిరేని, ఆ వరుణుని దళ లోనే మహాత్ముడు హత్యకావించబడుటకు కారణము మనకు బోధపడగలదు. సాహసమును (Adventure) సూచించు మిగునరాశి ౨౧ వ భాగంలో వర్షజాతక మున వరుణు డుండుట! లగ్నములో నుండుటచే, ప్రధాన కార్యనిర్వాహకత్వ మిపుడు వరుణుని పాలికి వచ్చినది. మహాత్ముని చలితకనికి సమస్తప్రకృత్యదృష్టి స్థానమందే ఈ వరుణుడు నిలిచియుండుట! మహాత్ముని హత్యకై గాఢస్వ సాహసమున కొడికట్టుటకు వరుణుని దళ ఎంతో తగియున్నదిదా?

వర్షజాతకసంప్రదాయములో మహాత్ముని హత్యాదినమును సూచించు మార్గ మేదైన కలదా? అను సందేహము రావచ్చును. దైనికజాతకసంప్రదాయములో కేంద్రములకు గ్రహవేధ వచ్చిన దినమున ఫలప్రాప్తి కల్గిననుట పాతకమహాశయములకు చిరపరిచిత మయిన సూత్రముకదా? వర్షజాతకవిషయముగో సయితము పై ధర్మములను మన మేల ఉపయోగించ రాదు? కాని, గమనించదగిన చిన్నవిశేష మొకటి

కలదు. దైనికజాతకపద్ధతిలో సంవత్సరకాలమున దశ మకేంద్రము భవక్రతు 3౬౦ భాగలను పూర్తిచేసి యథాస్థానము చేరుకొనగలదు. వర్షజాతకపద్ధతిలో దశమకేంద్రగతి వేరు. ఏ లందురా? రవి స్వస్థానము చేరుకొనటకు 3౬౫ దినములు, ౫ గంటలు, ౪౯ నిమిషముల కాలము పట్టును. అనుటచే, వర్షారంభకాలపు దశమకేంద్రము ఆ వర్షారంభకాలమునకు 3౬౫ పరివర్తనములు పూర్తిచేసి, పైగా సరాసరి ౮౩౬ భాగల చూరము ముందునకు జరిగియుండగలదు. ఫల మేమనగా, వర్షారంభదశమకేంద్రము వర్షారంభమునకు (దైనిక కేంద్రమునలె) స్వస్థానమునం దుండక, ౮౩౬ భాగల పట్టు (కొంచెము తక్కువగా చక్రపాదము) ముందుకు పోయియుండగల దనుట. ఈ మానము ననుసరించి చలింపజేసినచో, ఇప్పడినమున చలితవాన్ని కేంద్రస్థానము మనకు లభించగలదు. ఇతరదశాసాకర్యము ననుసరించి, ఏ ఫలముల సుద్బోధించుటకు గ్రహములు సిగ్గులై యున్నచో, వానికి చలితకేంద్రముల సంబంధము వచ్చిన దినములు ఫలము నీగలయినదా?

నాదృష్టికి వచ్చినంతలో, ఈ కేంద్రచలనపద్ధతి తాజగ్రంథములలో, ఎచటకాని, చెప్పబడియుండలేదు. ఆకారణమువలననే, దీనిని నిరాకరించుట భావ్యము కాదని నా మనవి. వైన నూచించిన ఉపపత్తిని గమనించినచో, దీనికి సయితము కొంత విలువ యుండుట వ్యాయ మని చదువరులు సులభముగా ఊహించగలరు. విద్యార్థులు ఉపయోగమునకై, 3౦-౧-౧౯౪౮ నాటికి వార్షిక కేంద్రముల చలితస్థానములను సాధించు ప్రయోగము ఈక్రిందమాపబడినది:—

3౦-౧-౧౯౪౮ వ తేదీన కుపాక్రమీర్షి
నప్పటికి (౫-౫ P. M. I. S. T.) ౫౦ ని సెక
స్థానికనాక్షత్రకాలభుక్తి. ౨౦-33-౪౧
వర్షారంభకాలమునకు (౧౯-౫-౧౯౪౭ వ
తేదీన ౨-౧3 A. M. గ్రీనిచి మధ్యమకా
లమునకు) స్థానికనాక్షత్రకాలభుక్తి. 3-౪౨-౫౦

వర్షారంభమునుండి హత్యాకాలమునకు
సంపాదించిన నాక్షత్రకాలము. ౧౬-౫౦-౫౧

వార్షిక కేంద్రగతికి రావలసిన సమ
సంస్కారము. (౧౬-౫౦-౫౧)
౫. ౨౪ ౨౪. = ౪-౫-౪

వార్షిక కేంద్రము సంపాదించిన ముత్తిపు
నాక్షత్రకాలము. ౨౦-౫౫-౫౫

వర్షారంభ లగ్నమునకు సరి అను నాక్ష
త్రకాలమును చేర్చగా. ౨౨-౫౧-౪౦

హత్యాకాలమునకు సరిఅయిన నాక్ష
త్రకాలము. ౧౯-౪౮-3౫

ఈ కాలమునకు సరియైన కేంద్రస్థానము లివి:—
భా క
చలితవాన్ని కలగ్నము 3-౪౪ వృషభము.
చలితవాన్ని కదశముము ౨౫-౧౧ మకరము

ప్రశంసలో నున్న వర్షారంభకాలపు లగ్నము హత్యాసమయమునకు వృషభరాశిలో 3 భా, ౪౪ కలలలో నున్న దని కనుగొన్నచో, పాతకమహాశయము ఆశ్చర్యచకితులు కాక మానరు. గాజ్వేజాతకనిష్ఠాన మదే. అరిని చలితమజునికి, మహాత్ముని జన్మరాహువు నకు, వార్షికకలికిని పూర్వ కేంద్రవేదాస్థాన మదే! గాజ్వేగారి చలితకార్యసిద్ధిసహాయప్రదేశ మదే! పర్యవేళవలన చెలరేగి మహాత్ముని జన్మలగ్నమునకు ప్రళయమును సంపాదించి ఇచ్చిన భవక్రభాగ అదే!!

ఇక, చలితవాన్ని కదశమకేంద్ర మే మయినదో, చూడుడు. గాజ్వేగారి జన్మవర్షారంభస్థానమునే ఇది చేరుకోవలయునా? ఈవర్షారగ్రహపు విలువ ఎట్టిది? జన్మకాలమున స్వార్థత్యాగబుద్ధిని పోషించు ప్రదేశము నాక్రమించినాడు; చలితజాతకమున చలితకుత్రునికి, చలితహత్యాసహాయమునకునూ సాయమైనాడు; వర్షజాతకములో సాహసమును నూచించు భాగను చేరుకొన్నాడు; వర్ష లగ్నములో నుండి కార్యనిర్వాహకత్వమునకు పూనుకొన్నాడు; మహాత్ముని చలితకలి కెదురు నిలిచినాడు; హత్యాకాలమునకు వర్షదశను తానే నడుపుచున్నాడు! ఇట్టి వరుణుని జన్మకారికస్థానము

చరిత్రవారి కదళమునును ఆనాడు తగినది కాదు చెప్పట సాహస మనుకొందును.

దళలలో ఘోరప్రదములుగా ఏర్పడిన గ్రహస్థానములలో హత్యాకాలమునకు చరిత్రవారి కేంద్రములు ఎంత పౌదముంగుముగా పన్ని హితసంబంధమును సంపాదించుకొన్నవో చదువరులు గమనించియుందురు. ఇంతకన్న 'తమాషా' కావలయునా?

వర్షజాతకముయొక్కయు, వార్షిక కేంద్రచలన పద్ధతియొక్కయు విలువ ఏపాటిదో, ఈ ఉదాహరణము కన్నులకు కట్టినట్లు చూపుచున్నది. మామూలుగా వింతోత్తరీ మున్నగు దశాపద్ధతులవలన సాధించగల ఫలములు తృప్తికరముగా నుండునికారణముననే, యవన సంప్రదాయమునుండి వర్షజాతకపద్ధతిని ప్రాచీనశాస్త్రజ్ఞులు గ్రహించి వాడుకకు తెచ్చుకోవలసినచే నని, క్రీ. శ. ౧౬౨౯ (A.D.)లో బుభద్రుడు సుప్రసిద్ధ శాస్త్రవేత్త తన 'హ్యునరత్న' గ్రంథములో గంట వాయించి చెప్పినాడు. శాస్త్రాభ్యుదయమే ప్రధాన లక్ష్యముగా గల విద్యాధికులు ఈ దేవమాన, సూక్ష్మమాన, వర్షదశాపద్ధతులతో వైరికజాతకప్రక్రియను సయితము చేర్చుకొని ఉపయోగించుకుని నా ఆశ.

సాధారణముగా ఆధునిక కార్తాంతికులలో అనేకులకు ఇట్టి పద్ధతులు రుచించనే రుచించవు. వైగానానిపై ద్వేషముకూడ. అనగా జాతకఘరాణకేమే జీన సాధారవృత్తిగా ఏర్పరచుకొన్నవారి కనుట. ఇంచుక ఆలోచించితిమేని, కారణము రుహాహ్యము కాదు. విశేషకాలమాపన మనసరమైన ఈ పద్ధతులను వారు వాడుకచేసినవో, ఇప్పటి ఆధికపరిస్థితులలో, వారికి గిట్టుబాటు కా దనుట సుప్రసిద్ధవిషయము. అక్కరచూసిన ప్రక్కలు వేసి, అర్థములేని జవాబులు, రూపాయకు మూడుసంతున, తెప్పించుకొని ఆనందించుట కలవాలుపడిన ఇప్పటి నవనాగరకలలో, సూక్ష్మమానదళలో, వర్షజాతకములో గుణించును కాలక్షేపము చేయజొచ్చిరేని, కార్తాంతికుల ఆలుబిడ్డల ముఖములలో ఊమదేవత తాండవమాడుచుండవలసినదే. కావుననే, ఇవేకాదు, మరి ఏ సూక్ష్మగణితపద్ధతులయినవారి ఆభిమానమును పాత్రముకావాలవు. ఇంతకాక,

ఈ పద్ధతులు నిష్ప్రయోజనము లనియు, ఇట్టి గరడీ సాములతో పనిలేకయే, సర్వసులభమయిన గుప్తపద్ధతులతో, అభార్యముగా ఫలములను చిటికెలో చెప్పగలమనియు దంజోరావేయనిదే వారికి తార్కానికముగా నయినా, ప్రతిష్ఠ రాదు. ప్రకృతపు పరిస్థితు లిట్లుండుటచే, వారిని మనము తప్పనలేము. కాన, శాస్త్రాభివృద్ధికి వీరు తోడుపడజాలరు. ఇతరవిధజీవనోపాయము కల్గి పరిశోధనదృష్టి యలపసేన విద్యాధికులు సాధారణముగా ఈ కాలములో అరుదు. ఉన్నవారిలో పలువురికి ఇది యొక శాస్త్ర మను భావము రాలేదు. ఇక, రాజకీయాభిమానము గల విశ్వవిద్యాలయముల దృష్టి వేరు. ఏమి కాలపై పరిత్యజాకాని, ఏశాస్త్రమునైనా ఆదరించు విశ్వవిద్యాలయములు జాతకశాస్త్రమును కడగంటనైనా చూడకున్నవి. ఆధికాభివృద్ధికి పనికినచ్చు పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్రము, రసాయనశాస్త్రము, భూగర్భశాస్త్రము మున్నగు విద్యలను హెచ్చుగా ఆదరించుట సాధువే. కాని, ఇంకా పురుటింటిలో కన్నులు తెరవని స్థితిలో నున్న మన తత్త్వశాస్త్రముపై ఈ విద్యాసంస్థలు చూపుచున్న భక్తివిశ్వాసములలో శతాంశమైనా ఈ ప్రాచీనవైదికవిద్యపట్ల చూపరాదా? పోనిండు. తత్త్వశాస్త్రమును కళాకాలలలో నేర్చుచున్నారే? విద్యార్థులయొక్క కాని, దేశముయొక్క కాని ఆధికాభివృద్ధికారకేనా? దీని తత్త్వ మా పరమేశ్వరునకే ఎరుక! మరియొక వింత చూడుము. జనసామాన్యముయొక్క విజ్ఞానాభివృద్ధికిని, కళాభివృద్ధికిని పనిబూని నడుముకట్టి నిలిచినది అభిలభారతరేడియోసంస్థ. పిల్లలప్రాగ్రాములుమొదలు మురుసర్ల మూల్గులదాక నానావిధవిజ్ఞానములపై అభిమానము చూపుచున్న ఈ సంస్థకు జాతకముచూర్తముల ప్రశంస, పాపము, నేటిదాక స్ఫురించినదే కాదు. శ్రోతలకు రుచించ దనియో, లేక అర్థము కా దనియో వీరి అభిప్రాయ ముండునా? కవిత్వములో రీతులు, ఆలంకారములలో ధ్వని, పాత్రపోషణములలో ఉపజ్ఞ, వేదములలో గానకళ ఇత్యాదివిషయములపై పండితులచే వీరిప్పించు ఉపన్యాసములు ఎందరు శ్రోతలు అర్థముచేసుకొనగలిగిరి? గ్రహములతో మనకు గల

సంబంధము, ఆలోగ్యవిషయమున గ్రహచారపు ఫలము, వ్యక్తసాయమునకు ఋతుధర్మముల సాహాయ్యము, మహారత్నముల ఆవశ్యకత ఇత్యాదిసర్వజనోపయోక్తములకు విషయములనుసూచిన ఉపన్యాసములు శ్రోతలకు రుచించువా, విజ్ఞానాభివృద్ధికి తోడ్పడవా? జనసామాన్యమున కింకను గ్రహనక్షత్రాదులపై విశ్వాసము పోలేదు. వారపత్రికలు, మాసపత్రికలు, సర్వసాధారణముగా, గోచారనక్షత్రరాశిఫలములను ప్రకటించుటే దీనికి సాక్షి.

పోనిండు. "జీవక భద్రాణి పశ్యతి." అని వేచియుండము. ప్రకృతమునకు మరికొన్ని తమాషాలు చూచి ఆనందింతుగాక.

మహాత్ముని నిధనకాలపు కుండలి ఇది :—

సు ౧౫-౧౦		X ౦-3౦	
		రా ౧౯-౧౬	వ ౨౨-3౦
బు ౨౬-3౨	మహాత్ముని నిధనకాలము సాయనము		
ర ౯-3౧			
		I ౬-3౦	
		శ ౨౦-౧	
		(వ)	
సు ౨౧-౫	చ ౮-౮	కు ౪-౨౭	
(వ)	శ ౧౯-౧౬	(వ)	

నిధనకాలచంద్రుని దేవమానదళలో చలింపజేసినచో, ఫల మేమి వచ్చునో చూడుడు.

ఈచంద్రుడు కులారాశి ౨౨ వ భాగకు వచ్చే నేని వ్యయభావమందలి వరుణునితో త్రిశోణద్వపైయు, గాజ్పే జన్మబుధునినుండి సార్ధకేంద్రవేధయు సంపాదించునుకదా? గౌరవ ఫేబ్రవరీ నెలకు చలితచంద్రుడిచటికి రాగలడు. హత్యాభియోగములో శ్వాయాధిపతి తీర్పు అప్పుడే! గౌరవ అగష్టు నెలలో ఈ చలితచంద్రుడు వృశ్చికరాశిని ప్రవేశించుట. ఈ అభియోగము హిందూదేశమందలి శ్వాయాస్థానముల వదలి

ఖండారమువారి 'పంచాయతీ' న పేక్షించినది. ఈ నవంబరుమాసాంతమునకు చలితచంద్రుడు వృశ్చికరాశిలో 3౩ భాగకు పోగలడు. నిధనమునాటి శుక్రకు చలనవశమున అప్పటికి మిసరాశిలో ౧౭ వ భాగలో నుండును. అగుటచే చలితచంద్రుడు ఈ శుక్రుని సార్ధకేంద్రద్వపైని స్వీకరించి గాజ్పేగారి చలితకుజచలితశుభల పూర్ణవేధాస్థానమును చేరుకొగల డనుట! ఈనాటకమునకు భరతవాక్య ముదికాబోలు!

అది యట్లుండే శ్వాయాధిపతి తీర్పు చెప్పట గౌరవ ఫేబ్రవరీ నెల ౧౦ వ తేదీనాడు ఉదయము ౧౧-3౦ A. M. (I. S. T.) గంటలకు అప్పటి గ్రహసంపత్తి యిది :—

కౌర్కనదిధి (స) ౧౬-౧౩	రా ౨౯-౧౮	I ౧౯-౫౦	ర ౨౬-౪౪ (వ)
కు ౨౮-౫౦	శ్వాయాధిపతి తీర్మానము (సాయనము)		చ ౮-3౯
ర ౨౧-౧౧			(పాస్తీ (స) ౧౦-౧౮
బు ౫-౫౯			హత్యా (స) ౧-౭
(వ) X ౫-౦			యము = (ప్లూటో) ౧౪-౧౧(వ)
సు ౪-౫౨			
సు ౧౯-౨౯			
		ఇ ౧౫-౦ (స) మృగశిర (స) ౨౬-౪	శ 3-౪౨ (వ)
		శ ౨౯-౧౮	

హంతకుని? శిక్ష విధించుటే ఈ తీర్మానపు ఫలము. ఈకథలో హంతకగ్రహము శుక్రుడని చదువరు తెలుగువరు. ఈ తీర్మానపు ఫలము వానికి చెందకలసి నది! కనుకనే ఈకుండలిలో లగ్నాధిపత్యము శుక్రుడు వహించుట ఎంతో రమ్యముగా నున్నది. ఈ నిందితుడు దళమకేంద్రమధ్యమందే నిలిచినాడు. అనగా, శ్వాయాస్థానములో ననుట. అచటనే, ఈ శుక్రుడు బుధుని చేరుకొన్నాడు. నిందితుడు తీర్మానమును విన్నాడని యర్థము. ఈకుండలిలో మృగశిరశ్వాయాధిపతి

(బృహస్పతి) ధర్మస్థానములోనుండుట. హత్యాభియోగము కోర్టుకెక్కినదికదా? విశేష మేమనగా, ఈ బృహస్పతియొక్క పరిపూర్ణకటాక్షము తీర్మానపు లగ్నముపై నున్నది. ఇంకెండుండగలదు? రాజ్యస్థానాధిపతియగు శని (న్యాయాధికారి) ఇతరసంబంధములను మానుకొని వివిక్తస్థలములో, మంచి వివేచనాశక్తి నిచ్చు కన్యారాశిలో, చక్కని మంత్రాలోచనతెలుపు పంచమభావములో ఉన్నాడు. దయాదాక్షిణ్యములకు లోనుగాక, జంకుకొంటులు లేక, న్యాయమును పరిపాలించుటకు ఇట్టి శనియే ఎంతయు తగినవాడనుట విరివైనదము.

హంతకుడు 'ఫలనా' వ్యక్తియని నిర్ధారించుచే ఈ తీర్మానమునకు ఫలముకదా? ఈ కుండలిలో 'ఫలప్రాప్తి' సహమ మను బిందువు ఎచ్చట నున్నదో గమనించినచో పాతకమహాశయం లాశ్చర్యపడకమానరు. కర్మాటకరాశిలో ౧౦ వ భాగంలో నున్న ఈ సహమమునకు అంతరార్థ మేమో తుణుకులోచింపుడు! గాజ్ఞేహతకములో ఉద్యోగస్థానాధిపతియగు కుజుడున్న భాగ అదేకదా? తీర్మానపు ఫల మెచట వ్రాలినదో కాలపురుషుడు చూపుచున్నాడనట కాక చేరదు!

హత్యాకాలమున ఉద్యోగాధిపతి శుక్రుడు మినరాశిలో ౧౫ భా. ౧౦ కలలలో నుండెనుకదా? తీర్మానపు కాలమునకు ఈ శుక్రుడు చలనవశమున ౧౬ భా. ౨౦ కలలకు వచ్చినాడు. తీర్మానపు కుండలిలో 'కార్యసిద్ధి' సహమము నికరముగా ఆ చలిత శుక్రునిపైననే ఆనాహనమైనదనుట చిత్రము కాదా? తీర్మానమునకు సాఫల్యము హంతకుడు న్యాయశాస్త్రమునకు చిక్కుచే!

తీర్మానము నాటి గాజ్ఞేజైనికజాతకము లోని విశేషము లిది:—

	భా. కల	
దైనికలగ్నము	... ౨ - ౦	మేషము.
దైనికదశము	... ౧ - 3౦	మకరము.
దైనికహత్యాసహమము	... ౧౮ - ౦	వృషభము.
దైనికమృత్యుసహమము	... ౨౫ - 3౦	కలకము.

గాజ్ఞేగారి లగ్నాధిపతియగు జన్మచంద్రునికి నికరముగా సమస్తప్రకారము నాటి దైనికలగ్నము రావలయునా? దైనికహత్యాసహమము తీర్మానకాలపు లగ్నమునే ఆశ్రయించవలెనా? దైనికమృత్యుసహమము జన్మగురుఁబని సమస్తప్రకారము గురికావలయునని విధియో? జన్మకాలమున అవసానసహమము మేషరాశి ౨౫వ భాగ; తీర్మానపు కుండలిలో మృత్యుసహమము కులారాశి ౨౬ వ భాగ; దైనికమృత్యుసహమము కర్మాటకరాశిలో ౨౬ వ భాగ! జన్మగురుఁబునకు ఈ మూడును మూడు కేంద్రములలో నిలుచుట వింతలలో వింత! దోగి కోరినదే వైద్యుడు పథ్యముగా నిర్ధారించినట్లయినది. తీర్మానపు వ్యాజమున కాలపురుషుడు చరమశ్లోకము సిద్ధముచేయుటకదాయది? ఇంతకన్న 'తమాహ' కావలయునా?

దేవమానదశావధతిని తీర్మానకాలపు కుండలిని సయితము ఉపయోగించిచూచుము. రాగల నవంబరు మాసాంతమునకు చలితచంద్రుడు బృహస్పతితో పరిపూర్ణసమస్తప్రకారమున కాగల డని చదువరులు గమనించగలరు. ఈ బృహస్పతి అప్రమాదిపతి! వైగానీయుడు, ధర్మస్థానములో నుండుట! ఆసాధారణపరిసితు లేనయినా అడ్డమురానిచో, తీర్మానపు ఫలము కార్యరూపమునకు రావచ్చు నని నూచన వీలకారాదు?

సరేకాని, దశాసౌకర్యము రావలదా? అను శంక కల్గుట సహజము. దానినిసయితము పరిశీలింతుముగాక. ఈప్రక్క నున్నదే చలితజాతకకుండలి.

జాతకమున గురువు ధర్మస్థానాధిపతి. న్యాయ సహమముసయితము ఇతని అధికారములోనిదే. ఈగురువునకే చలిత జాతకములో అప్రమాదిపత్యము వచ్చినది. ఇట్టి గురువుతో చలితరవి! (చలితలగ్నాధిపతి!) పూర్ణ కేంద్రదృష్టివేధ! జన్మగురువుతో, జన్మలగ్నాధిపతి చంద్రునితో, కేంద్రమంతున్న కారాగృహసహమము చలించి, ప్రాప్తిసహమమును చేరుకొని, జన్మయముని (ప్లాటో)తో అర్థకేంద్రవేధపాలు యైనది. ప్రకృతపరిసితులకు దేవమానదశ అర్థముచెప్పుచున్నట్లుండలేదా?

VIII గ్రం-0		శు 22-30 రా 22-22 Xగ్రం-0 శ 2-02 ఆత్మ 0-02		బు 02-02	
		X 2-30 శు 02-22		శ 0-03 ర 22-02-02 రా 22-22	
చ 2-20	ఆత్మ 2-02	గాడ్సే జన్మచరిత్ర జాతకములు — (గ్రం-0)		బు 2-02 (వ) యము 2-02	
				కారాగృహ ర-22 కుగం- ర 22 I గ్రం-0 ఇ 02-02	
స్వామి 22-02 వ 22-02 హిల్లాజ 2-02 మృత్యు 0-02	వ 22-02			ప్రాప్తి 02-02 హత్యా 02-02	
పుణ్య 22-02	స్వామి 02-02			ప్రాప్తి 02-02 హత్యా 22-02	
		పుణ్య 02-32 బుద్ధి 22-02 మృత్యు 22-02 హిల్లాజ 22-02 శ 22-22		చ 02-02 శు 22-02 (వ)	
		శ 22-22		శు 22-32	

చరిత్రలన్నము చరిత్రవిగురువుల మధ్యముకు పోయి చేరినది. చరిత్రచంద్రుడు ఇంద్రునితో సార్థ కేంద్రవిమమదృష్టిని నవంబరు నెలకు సంపాదించుకొనుచున్నాడు. ఇది విమమకాలము!

స్వామిసహమము చరిత్రకుండలిలో ఇంద్రకుజుల మధ్యబిందువున కెదురుగా నిలచుట ఈ గ్రహముల సమష్టి కార్యమునకు స్వామిశాస్త్ర మిపుడు ప్రతి హరించిన దనుటకాక మరియేమి? ఆత్మసహమ శ్రేణి నుచున్నదో, తిలకింపుడు. మృత్యుస్థానాధిపతి యగు జన్మశ్రేణి తన్నాకర్షించుచున్నాడని చాటుచున్నదికా?

వృద్ధికరాళిలో మృత్యుసహమము ఆక్రమించిన భాగ రాజ్యాంగతంత్రము (Politics) నకు సంబం

ధించినదని మారిన వెమిన్ పండితుని మతము. ఈ సహమము ఇప్పటికే మకరప్రవేశము చేయుటచే, మృత్యు స్థానాధిపతి(శని)ని చేరుకొన్న ఆత్మసహమముతో మైత్రిని ఆభిలషించుచున్నది. రాజకీయ కారణముల మూలముగా రానున్న అవసానమును నూచించుటకదా యిది?

అది యట్లుండె. గ్రం-0 వ సంవత్సరమున 'వర్ష జాతక' మెట్లున్నదో? గ్రం-0 గ్రం-0 నాడు 2-02-02 P. M. (G. M. T) కాలములో వర్ష ప్రవేశమైనది. అప్పటి కుండలి ఇదిగో ప్రక్క పుటలోనున్నది.

జన్మలగ్నాధిపతి చంద్రుడు జన్మాష్టమభారమును చేరుకొన్నాడు. వర్ష జాతకములో అష్టమాధిపత్యము ఈ చంద్రుడు సంపాదించుకొనుట. దీనికి కుజునితో

		కు ౧౩-౩౫ ర ౨౭- రా ౨౪-౯	కు ౫-౩౯ బు ౧౬-౨౫ వ ౨౮-౪౪
చ ౧౩-౩౫ గు ౨-౧౦ (వ)	వర్ష జాతకము (౧౯౪౯) సాయనము		VIII ౮-౩౪ యమ-౪- ౧౬ పుణ్య ౨౩-౧౮ శ ౨౯-౩౪
I ౭-౦		ఇ ౧౨-౪౪ కే ౨౪-౯	X ౧౧-౫౬

కేంద్రవేధ, వరుణునితో సాధికేంద్రవేధ, యమునితో సమసప్తకవేధ, పాపము—ఇన్ని దాపురించినవి. హంతకగ్రహమును శుక్రుని గతి చూచితిరా? జన్మ శుక్రునికి సమసప్తకదృష్టిని, చలితరవిశ్రులకు సార్ధ కేంద్రదృష్టిని ఈయగలచోటికి ఇంద్రుడు చేరు కొన్నాడు. వర్ష జాతకపద్ధతిలో ఈ ఇంద్రుని దశయే ౭-౭-౧౯౪౯ నుండి ౧౦-౧౨-౪౯ దాక జరుగవలసి యుండుట.

జన్మమృత్యుసహమునకు నిండుకేంద్రములో, వార్షికమృత్యుభావమునకు అర్ధకేంద్రములో పుణ్య సహమును తలపటలాడుచున్నది.

దశాఫలములతో సమన్వయపరచినచో, వర్ష జాతకమునయితము దుష్టఫలమునే చూపుచున్న దను కొనవచ్చును. ఈ సామగ్రి ఇట్లుండగా పర్వము లేమైనా గాఢ్ణజాతకమును పరామర్శించునేమో, పరిశీలించుట అప్రతుతము కాదు. ౧౯౪౯ జనవరి ౧౪ వ తేదీన వచ్చిన పూర్ణిమ గాఢ్ణ చలితవరుణునిపైన బడి, ఆత్మసహమును అర్ధకేంద్రవేధతో పొడిచినది. చరమశ్లోకరచన జరుగుచుండిన కాలముదే. మేనెలలో ౨౭ వ తేదీనాడు జన్మబుధునిపైననే అమావాస్య వచ్చినది. తరువాతనే అప్పీలు పరిష్కారమగుట! జూలై ౧౦ వ తేదీనాడు కర్కాటకరాశి గూ వ

భాగలో ఇంద్రునిపైననే పూర్ణిమ వచ్చినది. సకాలమున చరమశ్లోక పతనము జరుగకుండునట్లుగా, ఇంద్రుడు తన మాయముత్రముల సమయోగించినాడు. ప్రీవీకాసిలుకు అప్పీలు చేయు వ్యాజమున కాలయాపనమునకు అవకాశము వచ్చినది. ఇక, నవంబరు నెల ౨౦ వ తేదీన రాగల అమావాస్య జన్మకేతువుపైన పడగలదు. అనాడు మధ్యాహ్నము ౦-౨౪-౫౯ P. M. (I. S. T) గంటలకు ఈ పర్వము వచ్చుట. అప్పటి గ్రహస్థితి ఇది :—

	రా ౧౪-౧౯		
I ౨౮-౫౫	“పర్వము” (౨౦-౧౧-౧౯౪౯) (సాయనము)		వ ౪-౨౦ (వ)
కు ౧౪-౫౦			యమ ౧౮-౧౧
X ౬-౫౧	బు ౨౬-౪౪ ర ౨౭-౩౯ చ ౨౭-౩౯	కే ౧౪-౧౯ ఇ ౧౬-౨౫	కు ౧౩-౧౬ శ ౧౮-౧

అపరివార్యప్రారబ్ధమును (Inevitable fate)

నూచించు ప్రదేశములలో, గాఢ్ణజన్మరచి—చలితసుక్రసంయోగస్థానమునకు ౧౮౦ భాగలలో, ఈ పర్వము వచ్చుచున్నది. గండసంధిలో నున్న జన్మకేతువు, జన్మహిల్లాజము—ఇది చెలరేగవచ్చును. చలిత హిల్లాజము మకరరాశి ౪ భాగలో నున్నది. పర్వకాలపు వరుణుడు జన్మకాలపు కారాగారసహమును చేరుకొని చలితహిల్లాజమును సమసప్తకదృష్టితో ఆకర్షించుచున్నాడు. పర్వవేళలో అష్టమాధిపత్యము గలవాడు శుక్రుడు. ఈ శుక్రుడు జన్మలగ్నమునకు ఎదురుగా నిలువగా, ఏకకాలముండే, ఈరెండింటిని, పర్వకాలపు రాహుకేతువులు కేంద్రవేధపాలు చేసినారు. జన్మకాలికరాహుకేతువుల నడుమ జిక్కి పర్వలగ్నము నలిగిపోయినది. పర్వకాలపు కేని చలితకుండలిలోని అష్టచుభావమును వేధించుట (సమసప్తక వేధ) చూడగలము. జన్మకాలమున మృత్యుస్థానాధిపతికా కేని!

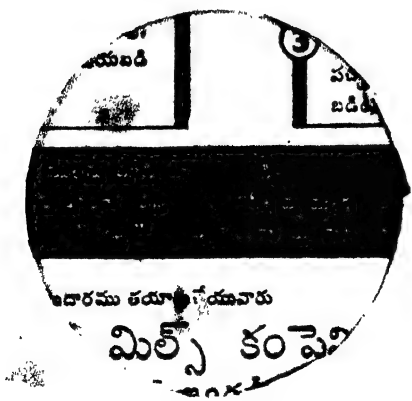
పర్యవేక్షకులమునకు గాజ్వే దైనికలగ్నము ముకరరాశి ౨ వ భాగలో నుండును. వరుణుని సమ సప్తకమున కిది మూడురోజులలో ప్రయాణము చేయ గలదు. అప్పటికి పర్యవేక్షకు చలితచంద్రుని చేరు కొనుచున్నది. అనిగా, పర్యవేక్షి లగ్నాధిపతికి చెందు ననుట! తరువాత ఆరుదినములకు పర్యవేక్షకు ఆత్మ సహమస్థానమునకు బోయి జన్మవరుణుని అర్ధకేంద్ర తేధను బొందును. కుజశతులు సంయోగము నొంది చలితమృత్యుభావమున కెదురువత్తురు. దైనికలగ్నము జన్మకుజుని కెదురుగను. వర్షలగ్న మప్పటికే యముని సంయోగము నందగలదు. ప్రబలగ్రహవైషమ్యకాల విడి యని భావించుట తప్పకాదు.

ఇంత చాలును. గాజ్వేజాతకమునకు భావిఫల ముల చెప్పబూని ఈ చర్చ నారంభించితి ననుకొనుట పొరబాటు. అట్టి కాలక్షేపముపైన నాకు అభిరుచి లేదు! కుతూహలముసయితము లేదుకూడ. అతని భావి ఫలము, లోకవ్యవహారిత్యా, ఇండియా రాజ్యాంగమువారి చేతులలో నున్నది. వాత మునుముందుగా ఫలాదేశము చేయగలరు. అనగా, వారిలో ముఖ్యస్థుల జాతకగ్రహసామగ్రి ఇది నిర్ధ రించునని యర్థము. ఇచట ఒక చిన్న 'తమాషా! శ్రీ 'చక్రవర్తి' రాజగోపాలాచార్యులవారి జన్మగురువునకు

(లగ్నాధిపతికి) నికరముగా సమసప్తకస్థానములే గాజ్వేచలితకుజుడు ఇపుడు ఆశ్రయించుట! ఈ సమ స్థలలో కడపటిమాట వారిదే కాబోలు? మహాప్రధాని శ్రీ నెహ్రూపండితుని జన్మచంద్రస్థానమందే గాజ్వే చలితకుజుడు నిలిచియున్నాడు. ఉపప్రధాని శ్రీ పటేలుగారి జన్మకుజునికి నికరముగా సమసప్తకస్థాన ముదే. గాజ్వేచలితలగ్నము ఉపప్రధానిగారి జన్మవరు ణుని సంయోగమును పొంది వారి జన్మకనినుండి సమ సప్తక వేధ నభిలషించుచున్నది!

ఈ యోగములకు వ్యాఖ్యానము చేయబూనుట అధికప్రసంగ మగును. కాక, ఇన్నింటిని సమన్వ యము చేయు సామర్థ్యముగల ప్రతిభ యొకటి కావలసియున్నది. మునుబోటి సామాన్యవిద్యార్థుల కది అందరాని పండు. కాస్త్రీయములకు పద్ధతుల విలు వను జూపి, జ్యోతిషవిద్యార్థులకు గల కాస్త్రాభి మానము, వ్యాసంగకుతూహలము, పరిశోధనదృష్టి- వీని కు ప్రేజనము నిచ్చుటే నా సంకల్పము. ఆధునిక విద్యార్థులకు ఈ విషయముందు అభిరుచి కలిగినేని అచిరకాలమందే ఈ ప్రాచీనపరివర్తితవిద్యకు అభ్యు దయము రాగలదని నా విశ్వాసము.

“కాలక్రమేణ జగతః పరివర్తమానా చక్రారపంక్తిరివ గచ్ఛతి భాగ్యపంక్తిః”(భాగుడు)

భవభూతికవి-ఆయనచిత్రచరిత్ర

భవభూతికవి-ఆయనచిత్రచరిత్ర

శ్రీ వేదము వెంకటరాయశాస్త్రి

‘మండోయి జాతూకర్ణమృగాయా, మీ అల్లుడు గాని ఒక కన్ను లేదీ!’

‘లేకపోలే నేనుమ్మ, మహాపండితుడు, పసి వాడైనా’

‘పండితుడే. కాని మీ అమ్మాయి ఒప్పుకుందా’
‘భేషగా; పరించి లేకుంటుంది మా శ్రీదేవి’
‘అలాగా!’

‘రావేగా. నైగా పాపం, ఆ కన్ను ఈ నడకే పోయింది. మునుపు బాగుండేది చూడు ఎంత ఎలుపు! ఆ ముక్కు, మొహం, పొడుగు, లేజమ్మ! ఆజాను బాహువు మనిషి. సాముద్రికంలో చెప్పే మహాపురుష లక్షణాలన్నీ ఉన్నాయి.’

‘సరే, కలిసివచ్చిన సంబంధం గావును. నైగా బావ. అంచేత చిన్నప్పటి సహవాసం ప్రేమగా మారి కన్నొకటి పోయినా మీ అమ్మాయి కోరి పెళ్లిచేసుకుంది.’

‘మా అమ్మాయి కావ్యకాస్త్రాలు కాస్త చదువుకుంది. అంచేత చదివిన బావంటే దానిని గురుత్వం అన్నది తల్లి జాతూకర్ణదేవి. ఇవో, వర్ష

ఈ మెధుర్త నీలకంఠుడు. మహాపురుషుడను భట్టశ్రీ నీలకంఠుడని వర్ణనహారము. దాగా పర్యయ విద్యభేషమున పద్మపురమున (నేటి కేంపునేమో, పరి బరులను తెగ బ్రాహ్మణులు, తైత్తిరీ జనపరి గత వ గురువులు, పంత్తిపావనులు, ధృతవ్రతలంశవరులునిపైన జాలు ఉండిరి. ఆ తెగలో కావ్యపగోష్ఠాడిచినది. కృష్ణయజుర్వ్యాఖ్యాధ్యాయి, మహాకవి యనుపేరిపాజో బాజపేతురూడి యుండెను. ఆతని మనుమడు భట్ట గోపాలండు చాల ప్రసిద్ధి నందియుండెను. ఈతని కుమారుడే నై నీలకంఠుడు. ఈతడు పండితుడై జాతూకర్ణ

యనునామెను వివాహమాడెను. వీరికి శ్రీదేవి యను కొమార్తెయు, శ్రీకంఠుడను కుమారుడను జనించిరి. ఈ శ్రీదేవిగే నేడు వివాహము.

అల్లుని పేరు కుమారిలస్వామి. ఆంధ్రదేశమున కును ఉత్కళమునకును నడుమ మహానదీతీరమున జయ మంగల మను గ్రామము కలదు. అందు తైత్తిరీయ కాళికు చెందినవాడు యోగీశ్వరభట్టనునత డుండెను. ఆయనభార్య చంద్రగుణ. వీరికి చిరకాలము లేకలేక కుమారస్వామివరమున నీతడు జనించినందున కుమారిల స్వామి యని నామకరణ గానరింగిరి. చంద్రగుణ నీలకంఠునికి అక్కవరుస. బాల్యమునుండియు రాక పోకలవలన శ్రీదేవి కుమారిలస్వామి యనిన చాల ప్రియము. సౌందర్యమున మన్మథుడే.

కుమారిలుడు బాల్యమునుండియు మేధావంతుడు. తదవేదాంగములను గేర్పినంతట ఇతనికి జైనమతముపై నీర్వృత్తి జనించినది. దానిని ఖండించి వైదికమతమును గేతేసుండు పునరుద్ధరింపవలయు నను నభిలాష కలిగినది. పర్యయ పుత్రము మతరహస్యములను ఇతరులకు గేతువు, జన్మహిమలను చూపరు. వానిని గ్రహించిన హిల్లాజము మకరరూప్యపడదు. జిజ్ఞాసువు, అభిమాని కాలపు వరుణుడు జనుననే ఇల్లు వదలెను. విద్యా చేరుకొని చరిత్రహిల్లాజమున నెదరిడెను. జైనమతమును చుచున్నాడు. పర్యయ మొదలిడెను. జైనమతమును వాడు శుక్రడు. ఈ అతని యాత్మకు కాంతి యేది? రుగా నిలువగా, హనుము తెలిసినది. కుమారిలస్వామి కాలపు రాహుతు డని యెఱుగును. తలిదండ్రులు జనమ్రయత్నము చేయగా నివారించెను. తన స్వామి కుమారిలస్వామియే యనెను. ఆతడో దేశాంతర మేగినాడు. కాని వచ్చువఱకును ఉండవలసినదే యని ఘట్టతలెను.

మీరు మోసపోకుండా వుండుటకు

సాధు

దారము

కోత

ప్యాకింగ్లో వచ్చుచున్నది

★ సినలై న "సాధు" (బ్రాండ్) కుట్టుదారమును గుర్తించుటకు యీ క్రింది మూడు విషయములు జాగ్రత్తగా గమనింపుడు.

1. లేని అకువచ్చరంగు గొట్టము మీదచుట్టి, పైనలేని అకువచ్చరంగు కాగితముతో ప్యాకింగ్ చేయబడినది.

2. పైన "సాధు" ట్రేడ్ మార్కు రెండురంగులలో (యెరుపు, అకువచ్చ) అచ్చువేయబడియున్నది.

3. ప్రతి దారపుబండి గొట్టము మీద, "కోహిన్నూర్ మిల్స్ కం. లిమిటెడ్" అని అకువచ్చరంగులో అచ్చు కొట్టబడియున్నది.

"సాధు" బ్రాండ్ కుట్టుదారము తయారీ శ్రమవారు

కోహిన్నూర్ మిల్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్.

ఏజంట్లు: కెల్లిక్ ఇండస్ట్రీస్ లిమిటెడ్

మూల అమ్ము: సోర్ ఏజంట్లు: నహార్ చంద్ లల్లాచంద్ లిమిటెడ్

హిందూ స్టాఫ్ - కో ఆపరేటివ్

ఇన్ స్ట్రూరెన్సు సొసైటీ, లిమిటెడ్.,

(పాఠ్యాభివృద్ధి : కలకత్తా స్థాపితము : 1907)

భిక్షాపాత్రాదులకు ఉత్తమ ప్రయోజనములను మిగుల వేరూర్చి, మిలో న్యాయముగను, స్నేహపూర్వకముగను వ్యవహరించు విశ్వసనీయమైన కంపెనీ.

పురోగమన ప్రధానాంశములు

క్రొత్తవ్యాపారము (1948) రు. 13,00,00,000 నైగా
అమలులో నున్న భిక్షాలు : (1947) రు. 55,63,45,466

ఆంధ్ర జిల్లాలలో సొసైటీ తరఫున పనిచేయుటకు సామర్థ్యము, పలుకుబడిగలవారు కావలెను.

ఆంధ్రప్రదేశ్ :

"హిందూ స్టాఫ్ - కో ఆపరేటివ్" రాజగోపాలాచారి రోడ్డు, గవర్నరు పేట.

విజయవాడ.

విజయవాడ, పి. కె. రాయ్, బి. వ.,
హిందూ స్టాఫ్ - కో ఆపరేటివ్ మేనేజరు.

కుష్టు ★ బొల్లి

వగయిరా మేహమచ్చలు, సెగ, నవాయి వ్యాధులకు గ్యారంటీ చికిత్స.
భాస్కరత్రైము :—సర్వసాధనము, కర్ణ రోగములకు, దబ్బలకు, తెగవులకు, పుండ్లకు, విషజంతువులకొట్టకు, కలరా, రుతుకూలలు వగైరా అన్ని శ్రీ వ్యాధులకు గ్యారంటీగా పనిచేయును. నీ సావల రు. 2-0-0 లు. పూర్తి వివరములకు క్యాటలాగు ఉచితము.

జి. ఎ. రెడ్డి,

ప్రాప్రయిటరు :

బి. రెడ్డి ఆండ్ కో

(రిజిస్టర్డ్)

గోపాలపురం, తూ. గో. జిల్లా.

M. S. M. Ry. వయా-రైతుకు.

శబ్దార్థ దీపిక

(తెనుగు ప్యాకెట్ డిక్షనరీ)
652 పుటలు. వెల రు. 4-0-0.

ఇది నానార్థములు పర్యాయపదములు వ్యుత్పత్తి ర్థములు, ప్రకృతి వికృతులు మొదలగు సమస్త వివరముల సహా 15000 పదములకు మించిన తెనుగు నిఘంటువు.

న్యాయములు & జాతీయములు

252 పుటలు. వెల రు. 1-8-0.

ఇందు నేయ న్యాయములకు నేయ జాతీయములకు చక్కని వివరణములు కలవు.

సుఖాపిత రత్నాకరము

200 పుటలు. వెల రు. 1-0-0.

ఇందు మహా సి. ర. మ. లు, మిలో పదకములు సామెతలు వగైరా ప్రకరణములు కలవు.

విద్యాకా మునునూరి వెంకటాద్రి & సన్యు, నీరభివ్రుతం, రాజగుళింద్రవరము.

కుమారిలుడు దేశసంచార మారంభించెను. వాడు దేశమున మతకలహములకు లెక్కలేదు. అవైదికమతము వైదికకాలమునుండియు కలదు. దేశాత్యవాద మనునది యొకటి ఉపనిషత్తులలోనే కనబడుచున్నది. ఈ వాదము క్రమముగా ప్రబలితది. ఈమతమువారిని తీర్థం కరులనియు, జైనులనియు వ్యవహరింపసాగిరి. ఈపరం పరలో ఇరువదివలపురు తీర్థంకరులు వెలసిరి. కడపటి వాడగు మహావీరజైనడు క్రీ. పూ. ఆఱవ శతాబ్దము వాడు, బుద్ధుని సమకాలికుడు. ఈతని మతము సామాన్య జనులకు అనుకూలముగా నుండినందున చాల త్వరగా వీహారదేశమందును, అటనుండి కళింగాంధ్రములకును వ్యాపించినది. చంద్రగుప్తచక్రవర్తి కాలమున కే మైసూరువఱకును వ్యాపించినది. తమిళదేశమున సంఘ కాలమున, అనగా క్రీ. పూ. 300 లప్పడు ప్రాధాన్యము నందినది. కుమారిలస్వామికాలమునకు జైన మతము ఆంధ్రద్రావిడకర్ణాటకదేశములలో మహాన్నత స్థితియుండుండెను. ఆంధ్రకళింగదేశములలో బౌద్ధజైన విహారములు చిరకాలముగా నిర్మితము లగుచుండినవి. వైదికమతము నామమాత్రావశిష్టమై యుండెను. వైదిక మతానుయాయలు నిక్షేపములవలె ఎచ్చటెచ్చటనో దాగియుండిరి. అట్టివానినిపండి, నీవురుగప్పిన నిప్పు, కుమారిలుడు ఎనిమిదవ శతాబ్దప్రారంభకాలమున బయలుదేరెను.

ఆతడు జైనబ్రహ్మచారివేషము ధరించెను. జైన గురువులకడకు పోయెను. వారి రహస్యముల నెన్నింటినో గ్రహించెను. తుదకు జైనవిద్యార్థిప్రారంభుడాయెను. కాని ఈతని తోడివిద్యార్థి యొకడు మొదటినుండియు ఈతనిపై గంటువహించియుండెను. ఒకదినము కుమారిలు డుండగా నలువురయొడుగు వైదిక మతమును చాల నిరసించెను. ఓర్వరాని కటువ్యాధియు లను ప్రయోగించెను. సమద్రమువలె గంభీరము, భూదేవివలె దుమావంతుడు, భాగ్యునికన్న నయ తంత్రజ్ఞుడు కుమారిలుడు; కాని ఓర్వలేకపోయెను. పొంగివచ్చు దుఃఖాలితోకనున నాతని శీత్రములనుండి భాగ్యములు ఆతని వశములేకయే బొటబొట రాలినవి. తక్షణమే ఆ విద్యార్థి కుమారిని రహస్యమును జైలు

వేసెను. తనకారుణ్యమే పరమావధియైన జైనమతమును బోధించు నా విద్యార్థియు, తదితరజైనులను నాలుగంతస్తుల మేడమీదినుండి కుమారిని క్రిందికి త్రోసివేసి, పడుటలో కుమారిని కి మంచిదెబ్బలే తగిలినది; కన్నొకటి పూర్తిగా పోయినది.

ఎవలో తీసికొనిపోయి కాపాడిరి. ఇకను విద్యార్థిభ్యాసము పూర్తియైన దని యాతడు తండ్రికడకు పోయెను. తండ్రి పరమానందమును జెందెను. తల్లి ఆకంటిని తాకితాకిడు; భించెను. 'నాయనా, నీకోసం పాపం, ఆ శ్రీదేవి కామకొనిఉన్నదిరా' అనెను. కుమారిని కి ఆశ్చర్యసంతోషములు కలిగినవి. వెంటనే తల్లిదండ్రులతో పద్యపురమునకు బయలుదేరెను. పరమానందభరితుడై జాతూకర్ణి నీలకంఠులు వారిని ఆహ్వానించిరి. కుమారిలుడు మునుపటి కుమారిలుడేగాని ఒక కన్నుమాత్రము లేదు. అందులకు అందఱును చింతించిరి. శ్రీదేవియు చింతించినదిగాని ఆతడు మరల వచ్చినదే చాలునని సంతోషించినది. ఇంకనేమి, బావ జైనులను పచ్చడిచేయునని ఆమె నిశ్చయించుకొనెను. రాజసభాంతరములలో తన స్వామిదే విజయ మని ఆమె ఊహసాధములు నిర్మించుకొనసాగెను.

శుభస్య శీఘ్ర మని వివాహప్రయత్నములు జరిగినవి. పెద్దలు బహుశైల్యముగా వివాహమును జరిపించిరి. దానికి వచ్చిన పెద్దలందఱు ఆ దాంపత్యమునకు సంతోషించినను పెండ్లికొమారునికి కన్నొకటి పోయినదే యని చింతింపనివారు లేరు. అదియే నాటికాట అందఱునోటను.

2

కుమారిలస్వామి తల్లిదండ్రులతోను, భార్య తోను జయమంగలమునకు బయలుదేరిపోయెను. శ్రీదేవి పద్యమును విడిపోవునట్లు ఈ శ్రీదేవి పద్యపురమును విడిపోవుచుండగా అందఱు చింతించుట ఆశ్చర్యము గాదుగాని పసిబాలుడు శ్రీకంఠుడు చాల నేడ్చెను. కాని ఆక్కపెండ్లిలో వదులుచేసిరి. బాల్యమునుండి తనకు అక్కయే చదువుచెప్పినది. అటువంటి యక్క దేవాంతరమునకు పోవుచున్నది. ఎక్కడి పద్యపురము,

ఎక్కడి జయమంగలము? మరల అక్కను చూచుట ఎప్పుడో! ఏమయిన నేమి? శ్రీకంఠుడు అక్కమీదనే తన మన కుంచియుండెను. ఆతని యుపాధ్యాయుడు జ్ఞాననిధిమహాదయుడు ఓదార్చి, తన యింటికి కొనిపోయి వైదికవిద్యల నెల్లను అతిశ్రీతితో నేర్పును. క్రమముగ శ్రీకంఠుడు విద్యావంతుడై భట్టశ్రీకంఠుడాయెను.

శ్రీకంఠుని పెండ్లియీడు. విద్యాభ్యాసము పూర్తియైనంతట తండ్రి బంధువులలో పెదకి యుక్తవయస్కును, కుల్యగుణను, మహావిద్యుని, కుమారిలస్వామి పినతండ్రియైన విష్ణుభట్టాచార్యుని కొమారితను కొనివచ్చి శ్రీకంఠునికి వివాహమైనర్చెను. అమ్మయిపేరు శరసవాణి. బాల్యమునుండి అలోకసామాన్యప్రతిభను ప్రకటించుచువచ్చినందున ఆమెను బంధువులెల్లరు భారతీయవతార మని యనుచుండిరి. సంస్కృత ప్రాకృతములందు కవయిత్రిగావున ఉభయభారతి యని యామెకు ప్రసిద్ధి యేర్పడెను. ఉభయభారతి యనునది క్రమముగా ఉంబగా సంగ్రహింపబడి పుట్టినట్లు కామెకు ఉంబ యనియే వ్యవహారమేర్పడెను. ఆమెకు ఎట్టి వరుడు దొరకనో యని చింతించుచుండిన తలిదండ్రులకును, బంధువులకును పరమానందకరముగ మహావిద్యాంసుడు శ్రీకంఠుడు దొరకెను. పెండ్లిపందిటిలోనే ఎల్ల వారికిని ఆదంపతులలో ఎవరు విద్యాధికులో యాకు వివాద మేర్పడెను. ఆవిషయము దంపతులే నిర్ణయించుకొనదగినదని యందఱును వారికే వదలిరి. అనురాగముచే శ్రీకంఠుడును, భర్తృగౌరవముచే ఉంబయు బదులు చెప్పలేదు. ఇట్టి లోకోత్తరపాండిత్యమును, దాంపత్యమును అసాధారణములు.

శ్రీకంఠుని వివాహమునకు ఆతని యక్క శ్రీదేవి రాలేదు. ఆ దేశమునండి యీ దేశమునకు వచ్చుట చాల ప్రయాసతో కూడిన పని. దారిలో దొంగలగుంపు. వైగా ఏకేవో అడ్డుము లేర్పడినవి. సరిగా నప్పుడే శ్రీదేవి లేకలేక గర్విణిగా నుండెను. పెద్దకారణములచేత శ్రీదేవికుమారిలస్వామిలు శ్రీకంఠుని వివాహమునకు రాలేకపోయిరి. అది వారికంద

ఱకు తీరని కొఱతయే. కాని ప్రాప్తమునకు ఎవ రేమి చేయగలరు?

క్రమముగా ఉంబయు భర్తతోకూడ విద్యావ్యాసంగమున పండితులతో పాల్గొనసాగెను. శ్రీకంఠునికిని కాలక్రమమున నాతని పేరు ముఖియై ఉంబా భర్తగాన ఉండేకాచార్యు డని వ్యవహార మేర్పడెను.

పద్మపురము నేటి బీరారునందు కలదు. శ్రీకంఠుని కాలమునకు ఆ దేశము ఆంధ్రదేశమునందలిదే. నేటికిని తెలగు మాటలాడువారు ఆ ప్రాంతమున గలరు. కాలవాహనులు పాలించిన దక్షిణాపథము వారి కర్వాత పెక్కు రాజవంశములవారిచే విభక్తమైనది. పశ్చిమమున కదంబులును, వారికర్వాత చాళుక్యులును, దక్షిణమున పల్లవులును, తూర్పున ఇక్ష్వాకుసాలం కాయనవిష్ణుకుండినులును పాలించిరి. శ్రీకంఠుని కాలమున బాదామిచాళుక్యు లింకను గలరు. నేంగి యందు చాళుక్యుల యాధిపత్యము వీర్యుడి దాదాపు వందసంవత్సరము లైయుండినది. బీరారువఱకు నేటి తెలంగాణము వీరి స్వాధీనమండే యుండె ననుటలో నతిశయోక్తి లేదు. దేశమందు సంస్కృతప్రాకృతములు పరివ్రాయుండినవి. ప్రాకృతము పామరవ్యవహార మండేగాక కవిత్వమునకు నుపయోగపడుచుండెను. శైవవైదికజైనబౌద్ధమతములు చెలరేగి ఆయామతాను యాయులు దేశమందు వాదప్రతివాదము లొనర్చుకొనుచుండిరి. తెనుగున కవిత్వము ప్రారంభమైనదిగాని ఇంకను రాజసభల కక్కలేదు. అందుచే ఆంధ్రుడైన శ్రీకంఠుడు సంస్కృతప్రాకృతములలో కవియాయెను.

శ్రీకంఠునికి దేశాటనరాజసభాప్రవేశములు చేయవలయు నను కలంపు కలిగినది. వైదికమార్గనిష్ఠుడైనను శైవమతమును అభిమానించెను. బౌద్ధు లనివను ఆతనికి ప్రియమే. ఆంధ్రదేశమందు నాడు శ్రీకైలము నేటివలెనే గొప్పశ్రవశక్తియు. నేడు తగ్గిపోయినదిగాని నాడు ఎచ్చటెచ్చటివారును అచ్చటికి చేరుచుండిరి. పండితప్రకాండకు శ్రీకంఠుడు పత్నినమేరుడై మల్లికార్జునస్వామిని దర్శించెను. అచ్చటి పండితులతోడి వాదములలో పాల్గొని క్రమముగా వారిచే

ప్రేరితములను బ్రహ్మసూత్రములకు శ్రీకంఠభాష్య మను పేరి శైవభాష్యమును రచించెను. ఉంబ సాయము చేసెను. ఈ భాష్యమే శ్రీశైలవాసులకు, శ్రీకంఠులనుపేరి శైవులకు మతగ్రంథ మాయెను. కాని కొంద రద్వైతులు శ్రీకంఠుని భాష్యము నాక్షేపింపసాగిరి.

అచటినుండి జయమంగలమున కేగి అక్కను, బావను చూడగోరి శ్రీకంఠుడు సన్నాహమున నుండగా కుమారిలస్వామి దేశాంతర మేగ ననియు, నాయూర్పు నారి కుటుంబము లే దనియు తెలిసినది.

3

ఈలో జయమంగల మను గ్రామమున, శ్రీకంఠుని వివాహకాలమున గర్భిణిగా నుండిన శ్రీదేవికి జయమశ్రు డని యొక కుమారుడు కుభలగ్ను మున జనించెను. అం దేమి కుభమాగాని పాప మాయ మకు ప్రసవానంతరము వ్యాధి గల్గి మంచమే గతి యాయెను. కొంతకాల మట్లుండి ఆయమ గతించెను. కుమారిలని జీవితమందు అ దొక తటిల్లత. ఆతని యందే ఆభిమానముంచి, కన్నొకటి పోయినను వివా హము చేసికొని, తమ్ముని వివాహమునకుసయితము పోక తనకడనే యుండి అనువులంబాసిన పత్నికై కుమారిలస్వామి క్రంగిపోయెను. బాలుని కొంత కాలము తల్లిదండ్రుల సాయముతో పెంచెను. క్రమ ముగా నాతని తల్లిదండ్రులును గతించిరి. కుమారుడు ఏతేండ్రవా డైనంతట ఉపనయన మొనరించి తనవెంట దీసికొని బయలుదేరెను. కుమారిలుడు మరల వివాహ మాడలేదు. జయమంగలమునకు శ్రీకంఠుడు పోదలంచు టకు కొంతకాలముముందే ఇచ్చెల్ల గడచెను. శ్రీదేవి మరణము శ్రీకంఠునికి తెలియదు.

ఇక కుమారిలుడు జైనమతమును నిర్వూరించు టకు కంకణము కట్టుకొనెను. వేదము స్వతస్సిద్ధి మనియు, తదుక్తకర్మమే ఇవాపరమృత్యుపద మనియు, కావున వేటొక డీక్ష్యుడును లేదనియు సిద్ధాంతి కరించెను. వెంటనే ప్రచార మారంభించెను. అప్పుడు మేదినిపురము రాజధానిగా నా దేశమును గుఱన్వృడను రాజు పాలించుచుండెను. మేదినిపురమే నేటి విజ్ఞాన

పూర్. ఇది ఒరిస్సాతెంగాలుల నడిమియల్లలో నన్నది. జైనులు మాపురు ఆ రాజయొక్క ఆస్థానము చేరి రాజును జైనమతాభిమానిగామాత్రమే కాదు వైదిక మతద్వేషిగానైతము చేసియుండిరి. వైదికర్మలు దేశ మున సన్నగిరియుండెను. రాజమహిషిమాత్రము వైదిక మతాభిమాని, విదుషి, భర్తతో వైదికమతప్రాశస్త్యముం గూర్చి వాదించుచుండును. భర్తయొక్క మొండిపట్టు ధలకు చాల చింతించి అతనిం ద్రిప్పటకు మార్గము పదకుచుండెను.

ఒకనాడు కుమారిలస్వామి మేదినిపురమునకేగి మహారాణియొక్క మేడకు సమీపమున పోవు చుండెను. ఆసమయమున మహారాణి వైదికమతోద్ధరణ మెట్లు జరుగునా యని చింతించుచు నిట్లాక శ్లోకమును చదువ నారంభించెను.

‘కిం కరోమి, క్య గచ్ఛామి, కో నేదా నద్ధరిష్యతి’
(ఏమి చేయుదును, ఎటు కేగుదును, నేదముల నద్ధరించువా రెవరు?)

ఆ వాక్యములు వినుచుండిన కుమారిలస్వామి వెంటనే సంతోషముతో గగుర్పాటుకొంది—

‘మా నిషీద వరాహోహే, భట్టాచార్యోస్మి భూతతే’
(చింతింపకుము తిల్లి, నేనున్నాను భట్టాచార్యు డను.)

ఆ వాక్యములు విని రాణి ఆశ్చర్యపడి కుమారి లుని వెంటనే సౌధమునకు పిలిపించెను. ఆమె యడుగగా నాతడు తన వృత్తాంతమునెల్ల పూర్తిగా వచించెను. ఆతడు తప్పక జైనుల నోడింపగల డని యామె తలంచి అతనికి సకలోపచారములను జరుగు నట్లు ఏర్పాటులు చేయించి రాజున కెఱింగించెను.

కుమారిలభట్టాచార్యునకు రాజదర్శన మాయెను. అదిమొదలు రాజసభకు వచ్చుచు పోవుచు అతడు వాదార్థము సమయ మెదురుచూచుచుండెను. ఒకప్పుడు రాజసభలో నాత డుండగా కోయిల దూరమున ‘కుహూ’ అనినది. వెంటనే కుమారిలుడు కోయిల మీది నెపమున నీ శ్లోకమును చదివెను:

“మరికై వచ్చి న్న సంగ నేనీచైః కాకమరైః పిక
ప్రతిమానుకనిర్మాదైః కామనీయ ప్రదా భవేః”

ఈ శ్లోకము రాజానకు అన్వయించెను. నీచులగు
కై నులచే రాజు పరివృతుడని యాతని భావ మని రాజు
గ్రహించెను. ఆతడు మోము చిన్నబుచ్చుకొనెను.
మంత్రులు ఉద్వేగము నందిరి. కై నపండితులకు శోపము
వచ్చినది. సభాసదులు గుసగుస లారంభించిరి. అప్ప
డొక వృద్ధకై నపండితుడు సభవారిని నివారించి రాజాం
గాంచి “మహారాజా, కై నమతము దుష్టమనియు,
వైదికమతము అత్యుత్తమమైనదనియు ఈ కుమారిలుడు
తలంచి ఆ మాటలు పలికినాడు. అందుచే సభయంతయు
కలవరము జెందియున్నది. కాబట్టి ఈ రెండు మతధర్మ
ముల గుణావగుణములను వివాదముపై నిర్ణయింపవలసి
నది.” అని కోరెను. మహారాజు సుధన్వ్యుడంగీకరించి
ఒకనాడు వాదమున కేర్పాటు చేయించెను.

సభ సమావేశమైనది. ఎద్దరైచ్చటివారును
వచ్చి సుమిగూడిరి. ఉభయమతాభిమానములు వచ్చి
చేరిరి. అంతవఱ కెచ్చట నుండికోగాని వైదికమత
జ్ఞులు గుంపులుగుంపులుగా వచ్చిరి. తమకు మరల మంచి
కాలము వచ్చిన దని తలంచిరి కాబోలు. మహారాజు
సింహాసనము నలంకరించెను; మహారాజీయు వచ్చి
చెంత గూర్చుండెను. పిమ్మట కుమారిలభట్టాచార్యుడును
వచ్చి సుధన్వనర్తుల నెన్నుకొని కై నులలో శ్రేష్ఠుడగు
వానితో వాదమున కారంభించెను. “వేదమునందు
చెప్పబడిన కర్మములే ఆచరణీయములు; తద్వ్యతిరేక
ములు త్యాజ్యములు” అని కుమారిలుడు ప్రతిపాదించి
ఉపన్యసించెను. “వేదములు పౌరుషేయములు. అందు
జెప్పబడు యజ్ఞాదికర్మలు హింసాత్మకములుకావున
వేదకర్మములు ఆచరింపదగనివి. అహింసాత్మకములైన
కై నధర్మములే ఆచరణీయములు” అని కై నాచార్యుడు
ఖండనోపన్యాసము గావించెను.

అందువీధ వివిధకాస్త్రప్రసంగములగు వాద
ములు ఖండనమండనములతో చెలరేగినవి. ఈవిధముగా
కొన్ని దినములు వాదప్రతివాదములు జరుగుచునే
యుండినవి. ఉభయపక్షములవారి యింద్లతోహడ

చిన్న చిన్న సభలు జరుగుచు ఒకరి కొక రాలోచనలు
చెప్పుకొనుచుండిరి. కుమారిలభట్టాచార్యుని యొక్క
ప్రత్యుక్తులకు ఎల్లవారును ఆశ్చర్యపడుచు కై నేతరు
లెల్లను ఈతడు సాక్షాత్తు కుమారస్వామియవతారమే
యని యనుచుండిరి. తుదకు కై నపండితులెల్ల ఓడిపోయి
తమ పరాజయమును ఒప్పుకొనిరి. మధ్యనర్తులు కుమ
రిలునికే జయప్రతిక నొసగిరి. కై నులనేకు లాతనికి
శిష్యులై వైదికమత మవలంబించిరి. సహింసలేనివారు
దూరదేశములకు పోయిరి. సుధన్వమహారాజు వైదికమత
మవలంబించి రాణిని సంతోషపరచెను. మహారాణి
కుమారిలభట్టాచార్యుని విశేషముగా పూజించి సత్క
రించెను. తర్వాత నాతడు కై మినిమహర్షి రచించిన
పూర్వమీమాంసాసామ్రములకు ఉపన్యాయుడు రచించిన
వృత్తి ననుసరించి కబరస్వామి రచించిన ధర్మ
సూత్రభాష్యములను గ్రహించి తంత్రవార్తిక మను
పూర్వమీమాంసాగ్రంథమును రచించెను. ఆతనికి ప్రభా
కరభట్టు, పార్థసారథిమిత్రుడు మొదలైనవారు శిష్యులై
ప్రచారము మొదలిడిరి. దూరదేశముల కేగిన కై ను
లందఱును కుమారిలుడు గురుద్రోహి యని ప్రచారము
మొదలిడిరి.

౪

అదైకుల వాద శ్రీకంఠునకు ఎక్కువ
యాయెను. ఇక శ్రీకై నముకడ నుండరా దని తలంచి
యాతడు బయలుదేరెను. ఇంతలో జాతూకర్ణినీలకంఠులు
పరమపదించిరి. పద్మపురమునకు పోవనిచ్చగింపక
ఉండాశ్రీకంఠులు కృష్ణా కుంగభద్రాతీరములను వదలి
గోదావరీ తీరమువై పు రెండెడలండిలో నడక సాగిం
చిరి. ఉద్యోగిగి దూరదేశ మేదిగి వేములవాడలో నొక
చాళుక్యకాళి పరిపాలించుచుండెను. కాని వారు
కై నులు. ఆ రాజుల యాస్థానమున తన కాశ్రయము
లభింపదని తలంచి అట నిలువక అడవులు లోయలు
కొండలు చాటి చాటి బోదనమునకు పోయిరి. బోద
నమునూడ వేములవాడ రాజ్యములోనిదే. అచట వారుం
డగా గోదావరీతీరమునందలి లక్ష్మణావతీనగరము రాజు
ధానిగా ధర్ముడను రాజు పరిపాలించుచున్నాడనియు,
అప్పుడు ఆరాజుసభలో వృద్ధకై నులకు వాదప్రతివాద

మలు జరుగుచున్నదనియు తెలిసినది. విసోదార్థము శ్రీకంఠుడు సభార్యుడై అచ్చటికి పోయెను.

అప్పుడు అచ్చటి పరిస్థితి—బప్పభట్టి యని యొక పండితుడు మహావిద్వాంసుడు గ్వాలియరును పాలించుచుండిన ఆమరాజావాస్థానమున నుండెను. అచ్చట అత్యున్నత జరించి దానిని వదలి దక్షిణదేశమున లక్ష్మణావతికి ఆతడు వచ్చి ధర్మనిః విద్యారంభమైన అత్యంత ప్రయత్నమున నుండెను. బప్పభట్టిని మరల కొనిపోవలెనని ఆమరాజా ధర్మనిఃమీది కత్తివచ్చి మోసముగా ప్రమాణము చేయించుకొని బప్పభట్టిని మరల కొని పోయెను. తన పండితుని వదలుట కిష్టము లేకపోయినను ధర్ముడు దుఃఖముతో బప్పభట్టిని ఆమునికడకు పంపివేసెను. పండితుడును తన హృదయమును లక్ష్మణావతియందే యుంచి శరీరముతోమాత్రము గ్వాలియరు శేగను.

ధర్ముని హృదయమున ఆమరాజామీద క్రోధము పోలేదు. ఇట్లుండగా నొకప్పుడు వర్ధమానకుంజరు డను నొక పండితుడు జ్ఞాంతుడు ధర్మనిఃకడకు వచ్చెను. ఆతని బోధవలన ధర్ముడు జ్ఞాంతుడై తన శత్రువునకు ఆమరాజా నకు జాలువ్రాసెను. 'నీవు మాకు శత్రువర్గములోని వాడవు. నా పండితుని బప్పభట్టిని హరించివచ్చు. ఇప్పుడు మన మిరువురమును యుద్ధమొనరించి జీనహాని చేయుటకన్న ధర్మమార్గమున పండెమువేయుదము. మాకడ నొక జ్ఞాంతుపండితుడు కలడు. ఆయనతో సమానముగా వాదించువా డుండిన పంపుము. నీ పండితుడు ఓడిపోయిన నీ రాజ్యము నాది. నా పండితుడు ఓడిన నా రాజ్యము నీది.'

ఆమరాజా బప్పభట్టిని పిలుచుకొని లక్ష్మణావతికి వచ్చెను. ఆ పండితుల మిరువురకును వాక్కుల హము ప్రారంభమాయెను. మధ్యవర్తిగా వారిద్దరినీ వాక్వతిరాజును ఎన్నుకొనిరి. ఈతడు తీవ్రయుక్తుడు, పరమారవంశీయుడు, మహావీరుడు. ధర్మనిః సామంతుడు, వైదికమతస్థుడు. అట్టి సమయమున ఉండుటయు, శ్రీకంఠుడును రాజసభాప్రవేశ మొనరించి భావములను వినుచుండిరి.

వర్ధమానకుంజరు బప్పభట్టిమారులు ఒకరి కొకరు తీసిపోక ఆలు నిలులు వాదించిరి. వాదములు ఒకప్పుటికి ముగియునట్లు లేదు. ఆమరాజా తన కార్యములకు భంగమగుచున్నదని బప్పభట్టిని హెచ్చరించెను. ఆతడు తన యాపాసనాదేవతయు సరస్వతీదేవిని ప్రత్యక్షీకరించుకొని ప్రార్థించెను. అమె యిట్లునియె—'అబ్బాయి, జ్ఞాంతుని నోట అక్షులువచ్చునట్టి యని యొకటి ఉన్నది. దానిప్రభావమున నతడు అంత వాగ్విగానున్నాడు. దానిని అతనికి పూర్వము నేనే ఇచ్చితిని. నీ వాతని జయింపగోరిన నతని నోటిని కడిగించి వాదమునకు పిలుపుము' అనెను.

రహస్యము గ్రహించి బప్పభట్టి తన పూర్వపరిచితుని వాక్వతికి ఇట్లు చెప్పిపంపెను: 'పూర్వపరిచితుడు ననుసరించి నీవు నా కొక ఉపకారమును చేయవలయును. నీవును మునుపు వాదాన మొనర్చియున్నావు. నీడు తరుణము వచ్చినది. రేపు వాదమునకు ప్రాగంభించుటకుమందు మమ్మిరువురను నోళ్లను కడిగికొనుట కాజ్ఞాపింపుము.' వాక్వతిరాజు పూర్వము బప్పభట్టి అచ్చట నుండగా నట్టి వాదాన మొనర్చియుండెను. కాన నొప్పుకొనెను. ఇందలి మర్మము నాతడు గ్రహింపలేదు. వాదార్థము వాడు లిరువురును గూర్చుండగానే, తాను మధ్యవర్తిగాన, నిరువురను పుక్కిరించిరండని వాక్వతిరాజు అజ్ఞాపించెను. వెంటనే వారల్లు చేసిరి. జ్ఞాంతుని నోటి నుగిరాలిపోయెను. నా దాతడు ఓడిపోయెను. ఒప్పుకొనిన ప్రకారము ధర్ముడు తన రాజ్యమును ఆమున కొసంగెను. బప్పభట్టియొక్క ప్రార్థనమీద ఆముడు మరల ఆ రాజ్యమును ధర్మనిఃకే ఇచ్చివేసెను. తక్షణమే గ్వాలియరుకు వెడలిపోయెను.

ఈ సందర్భమున శ్రీకంఠుని జ్ఞానాభిమానము దృఢపడెను. వాక్వతిరాజు తొలక విక్రమై తర్వాత శిష్యుడాయెను. వాదియున నోడిపోయిన వర్ధమానకుంజరు ధర్మనిఃతో వాక్వతి ద్రోహ మొనర్చెనని భీర్యాదు చేసెను. ధర్మనిః కొపము వచ్చినది. శ్రీకంఠుడు వాక్వతికి ఆ కిటుకు తెలియదనియు, నాతడొనర్చిన సేవచే తుపింపదగుననియు రాజాభి ప్రార్థించి వాక్వతి రాజును తమింపించెను.

౫

తర్వాత కొన్నాళ్లకు కన్యాకుబ్జమునకు యశోవర్మ ప్రభువామెను. ఎనిమిదవ శతాబ్దప్రారంభకాలమునకు రాజాధిరాజును, మహాకవియు, నాటకకర్తయైన కవిబంధువు శ్రీహర్ష దేవుడు గతించి దాదాపు అరువదిసంవత్సరములై యుండెను. బాణమయూరాది కవులు గతించి చాలకాలము కాలేదు. కన్యాకుబ్జము శ్రీహర్షనియనంతరము పలువురు సాహసికులచేత బడి శ్రీకంఠుని కాలమునకు యశోవర్మపాలనమునకు వచ్చెను. కన్యాకుబ్జము గంగానదీతీరమున నేటి ఢిల్లీ నగరమునకు దాదాపు రెండుసంవత్సరముల ఉత్తరమున నున్నది. దానికి దక్షిణమున దాదాపు నూరుమైళ్ళ దూరమున యమునానదీదక్షిణతీరమున కాలప్రియమును సుప్రసిద్ధత్రేత్రము కలదు. ఈ త్రేత్రము నాడు మహాన్నతస్థితీయం దుండెను. రాష్ట్రకూటరాజులును కొందఱు ఇచ్చట యుద్ధ మొనరించియున్నారు. యశోవర్మమహారాజు కన్యాకుబ్జమును వదిలి కాలప్రియనాథ త్రేత్రమును తనకు రాజధానిగా చేసికొనెను. (ఈప్రదేశము నేడు కాల్పియనబడుచున్నది.) ఇట్లు చేయుటచేత అతనికి పశ్చిమమునుండి దండెత్తినచ్చునట్టి కాశ్యపప్రభువు లలితాదిత్యముక్తాపీఠుని బాధ తప్పను.

ఈ యశోవర్మ చంద్రవంశసంజాతు డని యొకరును, మార్యసామ్రాట్టు చంద్రగుప్తుని వంశీకుడని జైనులును తెలుపుచున్నారు. యశోవర్మ మహాదేవ, దేశాంతరములతో వాణిజ్యవిద్యాసంపర్కములు గలవాడు. దూరదేశమైనను చైనాకు రాయబారముం పోను. బహుశః అతని యుద్ధేశము తన సామ్రాజ్యమునకు, చైనాదేశమునకును నడుమ నుండు శత్రువులు తనపై నెత్తినచ్చినయెడల వారిని వెనుకనుండు చీనావారు కొట్టవలయునని యుండును. ఈ రాయబారము శ్రీ. శ. ౩౩౧ లో జరిగినట్లు చైనీయుల గ్రంథములలో గలదు. కన్యాకుబ్జభాధీనుడైన ఇ-ధ-ప-క-ము (యశోవర్మ) తన సుంద్రియైన సెంగ్-పో-త (?) అనువానిని చీనాకు పంపియుండెను.

యశోవర్మ ఉత్తరదిక్కున నాపద రాసియక కాపాడుకొని దిగ్విజయ మారంభించెను. వర్షాదిరాసు

నుభగమైన శరదృతువులో బయలుదేరెను. చల్లని మలయమారుతము వీచసాగెను. ఎచ్చటి నుండియో పువ్వులవాన కురిసినది. పౌరాంగనలు మహారాజదర్శనోత్సవకలై కిటికీలకడకు వచ్చి చూడసాగిరి. కవులు వందులు సంగీతవిద్యాంకులును తమ కవిత్వస్తోత్రగానములచే రాజు నాకీర్ణించిరి. అతడు క్రమముగా తన రాష్ట్రమును వదిలి సర్వానదీతీరభూములకు వచ్చెను. ఇంతలో చలికాలమును వచ్చెను. అటనుండి యాతడు వింధ్యారణ్యముంజొచ్చి వింధ్యవాసినిం గనెను. మహాదేవిని పూజించి బయలుదేరెను. వర్షాకాలము ప్రారంభమాయెను. వింధ్యవాసిన్యాలయము నేటి యు. పి. రాష్ట్రమున మీర్జాపురమున నన్నది. మగధాధిపుడు యశోవర్మయొక్క సేనాసమూహముం గని పారిపోదలంచెనుగాని ధైర్యముతెచ్చుకొని ఎదుర్కొనెను. అతని సాయంతులును ఎదిరించిరి. మగధాధిపునే గొడుదని కొందఱు కవులు వ్రాసియున్నారు. మహాయుద్ధము పాసగగా యశోవర్మ గౌడరాజును రణరంగమున తాకి నటించెను. అటనుండి బయలుదేరి ఏలూరుగంధభూయిష్టంబగు సముద్రతీరభూములకు పోయెను. తిర్వార వంగదేశమునకు పోయి దానిని జయించి అటనుండి లెక్కలేని ఏనుగులను గ్రహించి తర్వాత దక్షిణమునందలి సహ్యాపర్వతములకు వచ్చి అచ్చట నొక రాజును జయించెను. తర్వాత పారసీకులను జయించి కవేరులను జయించెను. అటనుండి బయలుదేరి గోదావరి తీరమునందలి రాజులను జయించుచు క్రమమున లక్ష్మణావతికి వచ్చి ధర్మని జయించెను. ధర్మని సేనాపతిగా వాక్వతిరాజు ఎదిరింపగా నతనిని పట్టి చెఱవైచెను. అటనుండి పశ్చిమమునకు మరలి పర్వతదుర్గము ప్రదేశములను జయించి సర్వదానదిని దాటి మరు (మర్వాడి) దేశము చొచ్చి శ్రీహర్ష మహారాజుచే పాపనమైన చరిత్రప్రసిద్ధ శ్రీకంఠదేశమునకు వచ్చెను. అచటినుండి హరిశ్చంద్రునిచే పవిత్రీకృతమైన అయోధ్యానగరమునకు వచ్చి, రాజుల కానుకలు గ్రహించి, దేవదారు వృక్షముల రసములచే పరిమళవంతమైన సీమాలయ భాగములను కూడ జయించి తన రాజధాని మరలెను. తాను ముఖ్యముగా జయించిన మగధదేశముండు రణరంగమున యశోవర్మపుర మని యొక నగరమును నిర్మించెను.

(సకేషము)

మాయ ముత్యాలు

'కాత్తి'

అమూల్యమైన నవరత్నాలలోనూ ఒకటైన ముత్యము యొక్క జననరహస్యాన్ని గ్రహించి ప్రకృతి సిద్ధమైన ఈ అలంకారవస్తువుకు ఏమాత్రమూ తీసిపోని కృత్రిమముత్యాలను (మాయముత్యాలను) ప్రపంచ మంతటా వెదజల్లినవాడు మికిమోటో.

ఈతడు జపాను దేశముడు. చాలా బీదకుటుంబానికి చెందినవాడు. పిల్లల్లో తిరిగి చేపలు అమ్ముకొంటావుం డేవాడు. తన 33 వ యేట ఒక సముద్రస్థులవెదర్చనం చూడడం తటస్థించింది. అక్కడ ఇతడు చాలా ఖరీదైన ఈ ముత్యాలనూ, అవి తయారగు విధానాన్నీ చూచాడు. సముద్రంలో వుండే ముత్యపుపురుగు (Oyster) దేహంలోకి ఒక ఇసుకకణంగాని, లేక ఒక ముత్యపుచిప్ప కణంగాని ప్రమాదవశాత్తూ ప్రవేశించి దానికి బాధ కలుగజేస్తుంది. ఈ బాధానివారణకోసం ముత్యపుపురుగు తాల్చియం కార్బనేటు (Calcium carbonate) ను అనేకవేల పల్పని పొరలుగా, ఈ నూత్నకణం చుట్టూ ప్రసరింపజేస్తుంది. ఈ పొరలు క్రమంగా ఘనీభవించి ముత్యము అవుతుంది. సృష్టిచైచిత్రియం! ఒక చిన్న ముత్యపుపురుగు తన ఆవేదనను ఆత్మంతలనణ్యమైన ఒక ముత్యంగా మారుస్తుంది!

దైవికంగా జరిగే ఈ పరిణామంలో ముత్యపు పురుగుకు మానవుడు తోడ్పడితే లాభం ఎందుకు వుండే మాడదని మికిమోటోకు తట్టింది. వెంటనే అతడు ఆగో అభాతానికి వెళ్ళి తన పరిశోధనలను ప్రారంభించాడు. ఇక్కడ సముద్రం ఎక్కువలోతు లేక క్రాంతంగానూ, సారచేప మొదలైన క్రూరసముద్రజంతువులు లేకుండానూ ఉంటుంది. సుమారు పదివేల ముత్యపుపురుగులను పట్టుకొని పురుగునూ, పురుగుచిప్పనూ మధ్య ఒక్కొక్క ఇసుకరేణువును వుంచి వాటిని మిక్కిలి నీళ్ళలో వదలిపెట్టాడు. కొన్ని రోజులకు తరువాత పరిశీలించి చూస్తే ముత్యాలు తయారయిన నూతన అతడికి ఏమాత్రమూ కనిపించలేదు.

మికిమోటో ఏమాత్రమూ నిరాశ చెందక తన పరిశోధనలు మళ్ళీ ప్రారంభించాడు. ఇసుకరేణువుకు

బదులు చిన్న గాజుకణాలూ, ముత్యపుకణాలూ మొదలైనవి పురుగుకరీరంలోని అన్ని భాగాలలోనూ వుంచి, వివిధప్రమాణాల నీటిలోనూ, వివిధ కీతోష్ణపరిస్థితులలోనూ తన పరీక్షలు సాగించాడు.

గెండుమూడు సంవత్సరాలు ఈవిధంగా ఫలకూన్యంగా గడిచింది. ఈ ప్రయత్నాల ఫలితంగా అతడు అప్పలపాల గూడుకు కాని అతడు ఏమాత్రమూ నిగత్తూ వాపడలేదు. దీనికి తగ్గట్టు దురవృష్టవశాత్తు మూడవసంవత్సరంలో ఒక గుంపులోని పురుగులు తప్ప మిగిలినవన్నీ నశించాయి. నిరాశ చెంది ఈ మిగిలిన పురుగుల్ని మికిమోటో, అతని భార్య పరిశీలించారు. కాని ముత్యాలకాద ఏమాత్రమూ కనుపించలేదు. ఆరురోజుల తర్వాత ౧౮౯3 జూలై ౧౧ న అతడి కష్టాలకు ఫలితం కనిపించింది. ఒక పురుగును చంపి మూడవగానే దానిలో అర్ధగోళాకారమైన ఒక ముత్యం కనుపించింది. అప్పుడు ఆ భార్యగర్భం అనందానికి మేరలేదు. వెంటనే మిగిలిన పురుగుల్ని కూడ పరిశీలించి చూస్తే ఇంకొక నాల్గు అసంప్రాప్తంగా తయారైన ముత్యాలు కనుపించాయి.

వెంటనే మికిమోటో ముత్యాల తయారపద్ధతికి స్వంతహక్కు (patent) తీసికొన్నాడు. "టటోమా" అనే ద్వీపంలో పెద్దలెక్కను నాల్గుసంవత్సరాలు తన పరీక్షలు కొనసాగించాడు. మొదటిసంవత్సరంలో ఫలితాలు అంత తృప్తికరంగా లేకపోయినా తరువాతి సంవత్సరాలలో పంట బాగానే వుంది. ౧౯౦౧ సంవత్సరంలో ఏడవ ఎడ్వర్డుచక్రవర్తి పట్టాభిషేకసందర్భంలో జపాను ప్రతినిధి ఆయనకు కొన్ని మికిమోటో ముత్యాలను బహూకరించి అంతుకీ ఆశ్చర్యం కలుగజేశాడు. మికిమోటోకి దీని నలుదిశలా ప్రాశంధి. జపానుచక్రవర్తి ముత్యాలను పండించే ఈ కొత్తవిధానాన్ని అతడి ద్వారానే విన కుతూహలపడి అతనిని తనవద్దకు రావించి గౌరవించాడు.

అయితే మికిమోటో గోళాకారం గల ముత్యాలు పండించడంలో ఇంకా తూర్తిగా ఉత్తీర్ణుడు

కారకపోయాడు. ఇలా వుండగా ౧౯౦౫వ సంవత్సరంలో అద్భుతముగా అయిదు ఉత్క్లష్టమైన గుండ్రని ముత్యాలు లభించాయి. ప్రమాదవశేషము ముత్యపుపురుగుమంసంలో ఇసుకకణాలు ప్రవేశించడంవల్ల దానిచుట్టూ కార్నియంకార్బనేటు ఘనీభవించి ఈ ముత్యాలు తయారయ్యాయని అతడు తెలిసికొన్నాడు. ఇంతవఱకు ఈ కణాలు పురుగుచిప్పకు మాంసానికి ఉంచడంవల్ల ఈ ద్రవం అన్నివైపులా సమానంగా పేరుకొనడానికి అవకాశం లేక ముత్యాలు అసంపూర్ణంగా అవుతువచ్చాయి.

దీనితో మిక్సెటోకు ముత్యాల రహస్యం పూర్తిగా తెలిసిపోయింది. వెంటనే ఇసుకకణాలు, ముత్యపుకణాలు పురుగుమంసంలోనే వుంచి తన పరీక్షలు సాగించాడు. ఈ పనికి చాలా నైపుణ్యం కావాలి. కణం చాలా లోతుగా పోలే పురుగు చచ్చిపోతుంది. లేకపోలే కణం బయటికి ఊడిపోయే అవకాశం వుంది. ఈపనికి ప్రత్యేకనిపుణులు అవసరం. పరీక్షలో మొదటి నూరుపురుగులలో ఆఱు అత్యంత సౌందర్యమైన ముత్యాలు దొరికాయి.

ముత్యాలను పెద్ద లెక్కను పండించడంలో కృతకమృత్యుడు కాగానే, మిక్సెటో, ముత్యపుపురుగులు ప్రారంభద్రవంతువుల బారి పడకుండా అనేక మార్గాలను అన్వేషించాడు. సముద్రంలో బ్రహ్మాండమైన తీగపంజరాలను నిర్మించి వాటిలోనే పురుగులు బాగ్రతగా పెరగడానికి, ముత్యాల పంటకి ఏర్పాట్లు చేశాడు. పంట ఎక్కువ ఫలవంతంగా వుండే కీతోన్నీకులు, జలప్రమాణాలు మొదలయినవాటిని నిర్ణయించుకొన్నాడు.

అసలు ముత్యాల ధరలో నాల్గవంతు ధరకు మాత్రమే తన ముత్యాలను యూరోపులో మిక్సెటో అమ్మడం ప్రారంభించగానే పెద్ద సంపదనం బయలుదేరింది. అసలు ముత్యాలకూ, ఈ తక్కువధరకీ గల ముత్యాలకూ గల వేడా తెలిసికొనడం చాలా కష్టమయినపని అయింది కొన్నేవారికి. ఈ వేడా తెలిసికొనడం ఒక్క X కిరణాల సహాయంతోనే నీలవడుతుంది. అసలు ముత్యాల వర్తకులకు చాలా నష్టం వచ్చింది.

వెంటనే వారంతా ఈశ్రాత్తముత్యాలను, వాటిని విక్రయించేవారిని వెలివేరారు. దానితో ఈ తగవు న్యాయస్థానానికి వెళ్ళింది. అసలు ముత్యాల వర్తకులు ఈ కోర్తరకపు ముత్యాలు నాణ్యమైనవి కావని ఋజువు చేయడానికి ప్రయత్నించారు. ప్రఖ్యాత శాస్త్రవేత్తలు చాలా గట్టిపరీక్షలు చేసి ఈ ముత్యాలు అన్నివిధాలా నాణ్యమైనవేనని నిర్ణయించారు. అసలు ముత్యానికి, ఈ మిక్సెటోముత్యానికిగల వేడా వొక్కటే. అసలు ముత్యంలో కేంద్రకణము (central particle) స్వాభావికంగా ముత్యపుపురుగుదేహంలో ప్రవేశిస్తుంది. మిక్సెటోముత్యంలోని కేంద్రకణం శాస్త్రీయంగా కృత్రిమంగా వుంచబడుతుంది. అంటే. చివరకి మిక్సెటోయే గెలుపొందాడు.

తరువాత అతడు ప్రపంచంలోని అన్ని ముఖ్య నగరాలలోను తన ముత్యాలను విక్రయించే కేంద్రాలను నెలకొల్పాడు. ఒకానొక కాలంలో ప్రపంచంలో మొత్తం ముత్యాల పంటలో నూటికి ౭౫వంతులు మిక్సెటో తన నూతనవిధానంప్రకారం పండించిన ముత్యాలే! ౧౯౨౧వ సంవత్సరంలో అతడు తీసికొన్న స్వంతహక్కుగడుపు తీరిపోయింది. వెంటనే అనేకమంది పోటీదారులు ముత్యాలను పండించడం ప్రారంభించారు. వీరిలో చాలామంది అతడివద్ద తరిఫీదు పొందినవారు. కాని వారంతాకూడ చవకరకపు ముత్యాలను విక్రయించడం ప్రారంభించారు. దీనితో మిక్సెటో వీరందరికీ పాతం చెప్పుడానికి, తాను ఉత్తమరకపు ముత్యాలనే విక్రయిస్తానని లోకానికి తెలియజెప్పడానికి, ౧౯౩౩ సంవత్సరం జూలై ౧వలేదీన ౭౫౦,౦౦౦ రెండవరకపు ముత్యాలను ఒకగుట్టగా పోసి దగ్గపటలం చేశాడు!

యధృకాలంలో మిక్సెటోవ్యాపారం నీరసించి ఇప్పుడిప్పుడే లేరుకుంటోంది. ఈతడికి ఇప్పుడు ౯౧ సంవత్సరాల వయస్సు. “ముత్యాలవారం ధరిస్తే వ్యాధి నివారణ అవుతుం దన్న నమ్మకం మాట ఎట్లా వున్నా, ఒక్క ముత్యాలవారం బహుళారింపబడడంతోనే స్త్రీ అన్ని మూలుగులూ పోయి, ఆమె మందహాసవదన అవుతుంది” అంటాడు మిక్సెటో!

రాజ జామాత

(గీతికా రూపకము)

శ్రీ శివశంకరశాస్త్రి

పాత్రలు:

ఖంఖుడు	...	కాశ్మీర ముఖ్యామాత్యుడు	కజ్జ	అంతఃపురపాలిక
దుర్లభఃకర్ణుడు	రాజ జామాత	నసంతలేఖ
బలాదిత్యుడు	కాశ్మీరమహారాజు	సుగంధ
అనంగ లేఖ	రాజపుత్రిక	బింబాదేవి

రంగములు : శ్రీనగరములోని రాజప్రాసాదమున; కాలపరిమితి ఇంచుమించుగా నప్రామాణము.
క్రీ. శ. పదవశతాబ్ది.

ప్రథమరంగము

(కాశ్మీరమహారాజు బలాదిత్యుని ప్రాసాదములో)
స్త్రీజనము నసించు భాగము. ద్వారముకడ ఖడ్గహస్తయైన కజ్జ కావబడును. ఇంతలో ఒక శ్రక్కనుండి ఖంఖామాత్యుడు మెల్లగా ప్రవేశించి, యిటునటు చూచి, ద్వారము సమీపించును. ఖంఖుడు సంజ్ఞలు చేసి, నిష్క్రమజనముని యెంచి, ఉభయపార్శ్వములను పరీక్షించి, కజ్జబాహువు స్పృశించి, మండస్వరముతో—

ఖంఖుడు

కజ్జా, యేటికొ కదలవు మెదలవు!
అన్యమనస్కర నగపడె దేలనో!
నీపాదద్వయి నేలకు దృఢముగా
శంకుకీలితము చాచ్చున దోచును.

ఎప్పుటియట్టుల నీవిభావరిని
ఉత్సాహముతో నుండవు కజ్జా!

కారణము నే గ్రహింపలేనే,
ఏమో తెలుపవ యింతటనైనను?

కజ్జ

దండమ్ము దండమ్ము దయయించి వెడలుడి
సమయాన వేగమే! జామాత! జామాత!

ఖంఖుడు

చాలునులే! నీ చాతుర్యమ్మును
కట్టిపెట్టవలె కజ్జా, యిటువై.

కజ్జ

భద్రమ్ముగా నేను పాలింపవలెగదా
అంతఃపురస్త్రీల నన్నివేళాయందు?
అనమయంబున మీర లరుడెంచినా రేల?
జాయకడ నుండవలె జామాత-జామాత

ఖంఖుడు

మోసగింపగా డునయకు మోసీ!
బయలుపడెను నీ పాలననైపుణి!

ఏకడ జనియెనో యెరుగుదులే: మన
ప్రభుజామాతను పలుకరించితిని.
మార్గమధ్యమున - మరలి రా డతడు
త్వరితముగా నిక ద్వారము తెరపుము.

క

అది కాదు స్వామి, మీ రన్ని తెలిసినవారు:
అంతఃపురద్వార మట్టె తెరిచుట యెట్లు?

ఖంఖుడు

ఊరక ద్వారం బున్నుకొంటం బగు
నని యెన్నడు నే ననుకొనలేదే.
పసిడికోలతో బద్ధద్వారము
అనువగు తెరచుట కశ్రమమ్ముగనె.
(మంత్రపతయము తీసి యిచ్చును)

క

(నమస్కారపూర్వకముగా స్వీకరించి, ద్వారము తెరచి
ప్రక్కకు నిలిచి)

తుమియింపవలె మహాస్వామి, సరసోక్తులను!
దయతప్పనీయకుడు తమ దాసురాలివై!

ఖంఖుడు

(ఖడ్గహస్తయైన వసంతలేఖను జూచి లోనికి
వాలగడుగులు వేసి, మృదువుగా)
వసంతలేఖా, వసంతలేఖా!

(ఆమె మందరికి వచ్చును)

రయమ్మునం జని రాజకుమారికి
నివేదింపవలె నే వచ్చితిని.

వసంతలేఖ

స్వామీ, రాజకుమారిక -
సన్నిధియం దున్నవారో
జామాత, కనుంగొని నే
సత్వరమే మరలి వత్తు.

ఖంఖుడు

ఇదిగో వసంత! ఈ హారము నీ
కంఠమున కలంకారముగు జామీ!

జామాత లేడు జాయనన్నిధిని,
వచ్చినటులు నే వైశమ తెలుపుము.

(హారము స్వీకరించి, తలుపు తెరచి యామె
లోనికిపోవును. ఆతడు నిట్టూర్చి—)

అంతఃపురమున నడుగు పెట్టుటకు
అనుపదమ్మునను అంతరాయములె.

వసంతలేఖ

(మరలివచ్చి)

కుమారియానతి: కూరుచుండవలె
ఎందులకో, తమ రీస్థానముననె.

ఖంఖుడు

అనంగలేఖకు అనామయమ్మే?
నిజమ్ముగా నను నివారించినద?

వసంతలేఖ

ఆరోగ్యమ్మున ఆవంతేనియు
గోచరింప దేకారత కుమారికి!

ఇంచుక వేచిన, నిచ్చటికే తా
రయమున వచ్చును రాజకుమారిక.

చూడుడు స్వామీ, సుఖాసీనులై
శిల్పసార మీచిత్రపటమ్మును.

(వసంతలేఖ వెడలిపోవును. ఖంఖుడు చంద్రశిలా
వితర్దికమిది చిత్రపటమును రెండుచేతులతో బట్టుకొని
ఎదుటి నిష్కణ్ణకముపై సుపతేళించి, విలంకించుచుం
డును. అనంతరము రాజపుత్రి అనంగలేఖ పాదధ్వని
కానీయక వెనకనుండి ప్రవేశించి, రెండుచేతులతో
ఆతని కన్నులు మూయును.)

ఖంఖుడు

చెప్పకే చెప్పలే చివురుటాకుకరాలు
కశ్మీరదేశమే కాక యావద్భరత
ఖండసాంద్రైకకమలాలయాదేవి
కాయముగ ధరియించి కరుణతో నన్నేలు
అక్షిగోచరకాక అనుగ్రహించిన దనియె!

(పటమును వికర్షింపఁచి, ఆరడు లేచును.)

రాజబామారి అతనిని గాఢాల్లింగనము చేయును.)

అనంగలేఖ

సప్తాహము భుజబంధన
సౌఖ్యం బెరుగని యీ తను
వెటు కృశించిపోయినదో
యిండుక పరిశీలింపుడు !

ఏటికైన నామీదను
ఈరసంబు మీ మనసున
జనియింపగ లేదుగదా ?
సత్యము వచియింపవలయు.

ఖంభుడు

(మందహాసముతో)

లావణ్యదుగ్ధాబ్ధి లక్ష్మీపై కినుకయా !
నక్రకేతను జీవనాడిపై కోపమా !
రాజకార్యధురంధరత్వమే పలుమారు
నీకు నాకును నడుమ నిలుచుచుండు అనంగ !

అనంగలేఖ

శత్రుఘ్నమాశవుల్ సచివోత్తములు భవ
తోద్దరుల్ బహుకార్యశూరు లున్నారగా!
వారలైనను కొంతవరకు మీ భారమ్ము
తొలగింపగా నేల తోడ్పాటు చేయరో ?

ఖంభుడు

సకలవిధమ్ముల సాయము చేయుదు
రిరువురు సోదరు లెల్లకార్యములు.
అయినను క్లిష్టం బవాపనీతి
క్రమమ్ము: స్వయముగ కనుగొనవలయును.

అనంగలేఖ

(చిరునవ్వుతో)

అవాప మేటికి ? అంతఃపురమును
పరిఘాలింపగ ప్రయత్నింపదగు!

ఖంభుడు

కడు హర్షంబే ! కాని రేనిచే
ఈ యుద్యోగం విప్పించెదవా ?

అనంగలేఖ

(అతని పెదవులు ముద్దుపెట్టుకొని)

అధికారము మీహస్తగతంబే,
ప్రభు వీవలెనా ప్రత్యేకముగా ?
కాశ్మీరము మీ కరచాలనమున -
నే కద నడచుట నిరుపద్రవముగ ?

ఖంభుడు

అనుదినమ్మువలె అంతర్గ్రహమున
కరుగుదెమ్మనక ఆపితివే యిట ?
మోదముతో నీ మూడుయామములు
నీతో గడవగ నే నరుదెంచితి.

అనంగలేఖ

కడపవచ్చు - గడపవలయు :
కాని అంతరాయ మిపుడు
తల్లిరూపు దాల్చి రేయి
దాపురించె, నేమి చేతు !

ఎన్నడు నా మందిరమున
కిట్టివేళ రానియామె
పడిపోయినయట్లు వచ్చి
బయలుదేరకున్న దకట !

ఖంభుడు

ప్రేమ కలది నీమీదను
బింబాదేవి శాంతమూర్తి
వార్ధకమ్మునందుగూడ
వరవర్ణినియే సుమ్మీ !
జనయిత్రికి నీమీదను
సంశయమ్ము లేదుకదా ?
అంతఃపురపరిచారిక
లామెతోడ జెప్పదుకద ?

అనంగలేఖ

అమ్మకు నామీద నెట్టి
యనుమానము లేనలేదు,
అనుమానము కలుగుగాక,
ఆవంతయు భయము లేదు.
ప్రాణమ్ములమీది యాశ
పరిత్యజించికాని యిచటి
ఁరిచారిక యెవలె కూడ
పరులతోడ మాటాడదు.

ఖంఖుడు

కక్ష్య విడిచె నేమొ రాణి
కనుగొమ్మని యాజ్ఞయిమ్ము
హేతు వేమొ బింబాదేవి
యీ రాతిరి యరుదేరగ ?

అనంగలేఖ

మరి యే మున్నది - మాతృప్రేమము
తిరక పొంగుచునుండు పాలవలె !

ఖంఖుడు

అనురాగము గల దగుటంజేసియె
అవరోధము లే కాటలు సాగుట.

(వృదువుగా చెక్కిరిపై తట్టును)

అనంగలేఖ

ఓసి సుగంధా, ఒకమా రిటురా !
జనని యున్నదో చన్నదో చూడుము.

(కరవాలము కటిబంధమున దాల్చియున్న గుగంప
మందరికి వచ్చి, నమిత్తు, పెడలిపోవును. ఇరువుడను
ఏకినివద్యపై గూరుచుండురు.)

ఖంఖుడు

(పటముతీసి)

అనంగ, చిత్రము కనంగ కనంగ
కనుంగవం గడు కనంబడుకా కళ.
ఎవండు పటాన నవాద్యులమ్ముగ
నజీవమూర్తిని నృజించినాడో !

అనంగలేఖ

వచ్చుచున్నది జన్మవాసరోతస్సవ మింక
నాల్గునాభులలోన నాకారక జనయిత్ర
చిత్రకారునిచేత చేయించినది నిన్న.
శల్పణాభిఖ్యుండు చాల యోగ్యుడు, వర్ణ
చిత్రలేఖనమందు సిద్ధహస్తం డంట
మూడురోజులలోన ముగియించినాడు నా
కట్టెదుటనే చిత్రకారుండు లేఖనము.

ఖంఖుడు

కూర్చుంటివా ప్రియా, కుదురుగా సుఖముగా
ఆతండు చిత్రించు నన్నిగడియలుకూడ ?

అనంగలేఖ

క్రమము తోపగనీక చతురోక్తులం బల్కి
చల్లగా చిత్రించె చాటుకారుడు శిల్పి.

ఖంఖుడు

ఁంపగలవా ప్రియా, పటము మా భవనమున
కొకసారి భద్రముగ నుదయకాలమునందు ?
అన్మద్యవనసీమ కరుగుదెంచును శిల్పి
ప్రాతస్సమయమందె ప్రతిరూపము లిఖంప.

అనంగలేఖ

ప్రతిబింబమే నాకు పంపి, మీరలు దీని
గుప్తమ్ముగా నుంచికొనవచ్చు మీకడనె.

(పక్రమగా జూచి)

అయిన నే నిజముగా అందముగ నున్నానో
తరిగిపోవుట లేద తపనీయవర్ణమ్ము ?

ఖంఖుడు

(అమె శంకపాలిని కేర్చుకొని)

పదియారు వన్నియల పసిడివిక్రహమేని
ఏనాటి కానాడె యెక్కించినను మెరుగు
క్రమముగా క్రమముగా కళలు గోల్పోవచ్చు
కాని తావకవపుర్ణాంగేయదీప్తిలో
లవమైన తరుగునే లావణ్యజేవతా !

(అన్యోన్యాలింగనము)

అనంగలేఖ

మెరుగెక్కునో యేమొ మీ దీర్ఘదోర్దండ
కవణముచేత నా గాత్రచామికరము.

(లజ్జాభీషయము)

ఖంఖుడు

గుప్తముగా నుంచుకొమ్మంటి వేసి నీ
చిత్తకుపు మాయింట శృంగారదేవతా !
బహిరంగముగనె నా పడకటింటను పటము
తగిలెంతు కుడ్యమున తల్పమున కెదురుగా.
కనులుమూసినభవశ్శమనీయవిగ్రహము
గోచరించును తలచుకొన్నంతమాత్రాన.
అయిన నేత్రోత్సవం బగుగాక నిరతమ్ము
ప్రత్యక్షముగ చిత్రపటములో నీ రూపు.
సతత మొసగునుగాక సౌందర్యసముదాయ
సారదైవతమూర్తి సాంద్రప్రమోదమ్ము !

అనంగలేఖ

ఊరకే అన్నాను : ఉండనిం దెదురుగా
శయ్యాగృహమునందె సకియచిత్రపటమ్ము.

సుగంధ (ప్రవేశించి)

కూరుచున్నవారు దేవి
కునుకుపాట్లు పడుచు, నన్ను
అడిగినారు రాకుమారి
అరుగుదేర లే దేమని.

అనంగలేఖ

శీఘ్రముగా వత్తుననియె
చెప్పి మాతతోడ, నీవు
భద్రముగా తత్కవాలట
పార్శ్వమ్మును గాచుచుండు.

(సుగంధ పతతిరక్కయై వెడలును)

సాకు చెప్పకుండ మీరు
జన్మవాసరోత్సవమ్ము

చూడగ నేతేరవలయు

శుద్ధాంతములోని కార్య !

ఖంఖుడు

బహిరంగముగ నాకు బంపువో నాహ్వన
మెన్ని కార్యములున్న నేతెంతు ధ్రువముగా.

అనంగలేఖ

ఆదరమ్ముతో నాహ్వనించును
జనపతి మిమ్ముల స్వయముగ శీఘ్రమె.
ఉత్సవమ్ము మీ రుండక యెట్లగు
శోభావంతము శుద్ధాంతములో ?

(మందహాసము చేసి, ఏవో వాసన పట్టి)

మాటలనందడి మరచితి - నెచటిది
మీ శరీరమున మృదుపరీమళము ?

ఖంఖుడు

పంపినాడు సామంత
ప్రభు వొకండు; తావకీన
కంచుకమ్ము వాసించును
గాక రేపు యామవరిని.

(వక్షుడు నిచురును)

అనంగలేఖ

అపనయింపగా శ్రమమ్ము
ఆసవమును తెప్పింతున ?

(ఆతడు తల తిప్పును)

మరచినాను బ్రాహ్మణు లను
మాట ! నన్ను తమియింతుర ?

ఖంఖుడు

అధరామృతమును మించిన
ఆసవమ్ము కలదె ప్రియా !

అనంగలేఖ

(లజ్జాహాసముతో)

కలదుగదా యొక్కించుక
కాలవిలంబము దానికి.

ఫలరసమ్ము, హిమఖండము,
పానీయము తెప్పింతున ?

(ప్యగువుగా ఘంటారావము వినబడును)

అబ్బబ్బా ! ఏమికర్మ,
మనమయమ్మునందు వచ్చు
పానకమ్మునందు పుల్లి
పగిదిని జామాత యిటకు !

(ఇండుక శోపమతో)

తెరవవలదు ద్వారసీమ
తెల్లవారువరకు నటన
నిలువనిండు ! కాకున్నను
నిజకక్ష్యకు బోవనిండు.

ఖంఖుడు

అన్యాయము! జామాతను
అంత బాధపెట్టవలదు. ,
నేనె వెడలిపోదునులే—
నేటికి తిప్పదు విఘ్నము !

అనంగలేఖ

వీలు లేదు స్వామి, వెడలి పోవరాదు.
నేడు మీర లిటన నిద్రచేయవలయు
ఇచట నున్నమీర లెవ్వ రేమిచేతు,
రదియు చూడవలయుఅచిరముగనె స్వామి!

ఖంఖుడు

ఇప్పుడు నన్ను జామాత
యిచట పీక్షించునేని
సరసముగా నుండ దన్న
సంశయమ్ము ప్రియతమా !

అనంగలేఖ

ఇటు రా సుగంధ ! ఈ భవనములో
స్వామికి సపర్య నలుపుచుండవే.

(పాశ్చర్యవారము తెరచి, సుగంధ తోనీ
బోవును; ఖంఖుడును లోపలికి జనగానే తలుపు మూ

యును. అనల అనంగలేఖ వేరొక ద్వారార్ధము తీసి,
వచ్చి, నివద్యపై పరధ్యానముగా నుపవేశించును.
మాడుతూరులు తలుపుతట్టి జామాత మెల్లగా ప్రవేశిం
చును)

దుర్లభ ర్థము

ఏకాంతముగ ప్రియా, ఇచట గూర్చున్నావు
ఏదో యాలోచించు చేకాగ్రదృష్టితో.

అనంగలేఖ

ఆకస్మికమ్ముగా నరుగుదెంచినవార
తలనుంధి ! ఆదిలో నెచటి కేగినవార ?

దుర్లభ ర్థము

(భార్యగ్ధాగా గూడుచుండి)

ప్రాణప్రియా, రేయి పట్టనంబున గడప
బయలుదేరితి తొలుతః పథములో నీమీద
బుద్ధి మరలగ, నంతిపురమునకె వచ్చితిని.

అనంగలేఖ

(నిరుత్సాహముగా)

పురములోనికి మీరు పోవుటే సముచితము!
మార్గమధ్యములోన మరలె నాపై మనసు !
ప్రణయమూర్తులు గాన భార్య జ్ఞప్తికివచ్చె!

దుర్లభరర్థము

క్షమియింపుము ప్రాణేశ్వరి !
సత్యమే వచియించువాడ
గ్రహియింపగలేవు నాకు
గల యనురాగము నీయెడ.

ప్రొద్దువోయె ప్రాణప్రియ !
పోవుదమా యింకనైన
శయ్యాసదనములోనికి !
చాల ప్రొద్దుపోయినదే !

అనంగలేఖ

మనసు మరలినయపుడుమాత్రమే కావలయు
స్వీయ! ఎంతటి రసిక కేళిరుల్ తమ రార్య!

రత్నం

సబ్బు వాడుట తోడ్పడతూ :
మరుగుదీసి ఉద్దుః. అంతేగాని
సబ్బు ముత్యరంపై ఆరగతియ్యకు
సబ్బు పెట్టెను పోషించుచు.

అతిమృదువైనది!

దీని లావణ్యమైన మరుగు చర్మమునకు చాలా
మెత్తదనం యిస్తుంది. పరిశుభ్రంగా చేసి,
నిత్యం వలె చర్మాన్ని కాయాచేస్తుంది. చర్మం
మృదువైనదిగా, పొరిబోయినట్లు చెయ్యదు.

మైసూరు

రాండల్ సోప్

రీటీ బార్లీ

ఇంకా ఎనిమిది రెట్లకు పోతుంది.

పీక్చర మామోల్ బార్లీ వియ్యంయొక్క ప్రత్యేకత అంతే కలిగిఉంటుంది ఫ్యూటీ బార్లీ. ఒక్క రెట్లచాడు ఫ్యూటీ బార్లీ ఎనిమిది రెట్లచాడు బార్లీ వియ్యంకి సమానము. మిరపప్పుడు తాళాగా కొంటాడు ఎందుకంటే అశోగ్య కాత్తరీత్యా క్షీణకావించబడిన జన్మలలో మిమ్మల్ని ఉల్లిమింది కావల్సి. ఒక్క 20 ఏమిసాలలో ఉచితర మెకగంజని తయారు చేయగలరు. గెండు సమవస్థుల్లో బి మ్మూడు ఫ్యూటీ బార్లీని నీటిలో ముద్దచేసి ఒక పయింటి నీళ్లలో విడు విమసాల మాత్రమే తాగిగా ఉడుకని పోబార్లీ పిక్చరీ ప్రయంగా తయారు చేయవచ్చు. ఇదికి ఉచ్చాపించడచాడో. లేక నిమ్మరసమో కలపండి.

పూర్వ రీటీ బార్లీ

అట్లాంటిస్ (చార్జ్) రిమిడెడ్. పోస్ట్ బాక్స్ నెం. 864, రెలక్ట్రా.

670820

ఉత్తమశైవ మత గ్రంథము

పండితారాధ్యచరిత్ర

పాల్కురికి సోమనాథకవి

రచించిన ఉత్తమ ద్విపద కావ్యము. డా॥ చిలుకూరి నారాయణరావు గారిచే పరిష్కరింపబడినది. దీక్షా, పురాతన, వాద, మహిమ, పర్వతములను అయిదు ప్రకరణములును ఒకే సంపుటమున గలవు. ఇంత నిర్దుష్టముగ ఈ గ్రంథము నిదివర కెవ్వరును ప్రచురించి యుండలేదు. నారాయణరావుగారు రచించిన అమూల్యమైన పీఠికకూడ కలదు.

వెల రూ. 5-0-0

శ్యాకింగు, పోస్టేజి రూ. 1-4-0

. అంధ్ర గ్రంథమాల, పోస్టుబాక్సు నెం. 212, మదరాసు

అయిన నా కది యేల—అన్వయముగ నున్న
దిపుడు, నమ బాధించ కేగవలయును వేగ!

(దుర్లభవర్ధనుడు (సంభ్రమముతో)

అయ్యయ్యో, నీ శరీర
మన్వస్థముగా నున్నదా ?
ఇటు తిరుగుము, చూడనిమ్ము,
ఏదీ యొకసారి ప్రయా !

(అమెడో మును పరికించి)
అనంగ శేఖ

ఊరకున్న జాలు ! నాకు
ఉపచారము చేయవచ్చు.

తాము నన్ను బాధించక
దయచేయుడు శ్రీస్రముగా.

(దుర్లభవర్ధనుడు

(పటము చూచి, చేత బట్టకొని)

ని ప్రతిమూర్తిని నిరసముగ కన్నులు
యెదుట నిలుపుకొనగల్గిన ప్రయామ !

అనంగ శేఖ

జనని ప్రేమతో జన్మవాంఛింపు
బహుమానముగ పటము చూచుచు.
అయినను, మీ కిది అనంగరత్నమును
వీక్షించెడు నెడ విసుపు జనించును.

(శిరము పట్టుకొని)

వేచుచున్నది వేదన శిరిసును !

పంపుడు పోవుచు పరిచారికనిను.

శుభస్వస్థముల సుఖవిద్రం గవి

ప్రొద్దెక్కగ మీ పునర్దర్శనము !

(దుర్లభవర్ధనుడు మందమందముగా వెలి

పోవును. అనంగ శేఖ కొంచెముతడవు కొంతముగా
నండి, మృదువుగా ఘటనాదము చేయును. సుగంధ
ప్రసాదించును. మందస్వరముతో దానిని దర్శన
బిలిచి—) అనంగ శేఖ

జామాత చనినట్టి జాడలు చూచి

జాగరూకతతోడ జననిని గాంచి

శయ్యాగృహమును సజ్జికరించి

వచ్చి, నాతో జెప్పవలయు సుగంధ !

(సుగంధ నిక్రమించును. ఇంతుక తడవునకు
పార్శ్వకక్ష్యనండి మెల్లగా నీలకు వచ్చి రాజకు
మరిఘజములపై చేతులుంచి—)

ఖంఖుడు

మంచిమాటలతోడ మెలిగించినావె

జామాత చాత్రీయసదనమ్ము వెనకు ?

అనంగ శేఖ

ఈయీమనశియందీ నింక నేటికి

అంతరాయము లేక ఆనంద మొదలు.

(ఉగ్రిములు తొడవంగును)

ఖంఖుడు

దుర్లభవర్ధను గోచము లేదా:

యావత్తుము నియము నందమ్ము కల్గు,

అదికాక యోగ్యుడే - అని విరక్తి

ఈరనివై నీకు నేటికి వచ్చి ?

అనంగ శేఖ

భరియించువా డైన భర్త కావలయు:

ఈగమనను భరియించుచున్నాడే !

భర్తృభావమె నాకు హుక్కాటకము—

ఓర్వకల నిరోధ ముక్కొరగేను.

ఇంపుగా వేడు నా కనునయభిధ !

యోగ్యుడైననే బరిగిన దేమి!

కృత్రిమోన, గాఢభయమును కాని

వానికి నన్నిచ్చి నొచ్చించినాడు.

ఖంఖుడు (కాశముతో)

సచ్చిదా బ్రహ్మ, నా పేరు నీకు !

అతిమధురమ్మ ఈ యక్షరస్వయము ?

అనంగ శేఖ

పెద్దలు పెట్టిన పెరు - మీరేమి

చేయగల్గుదురు - మీ స్థితిగతుల వేరు.

కాశ్మీరభూమి మీ కరబంగంబు.

బహుశక్తిమంతు లా బ్రాహ్మణోత్తములు.

నిందుపార్ష మొనంగు నేను మీదాన

ననియెడి తలపు నా యంతరంగమున !

(గాఢాశ్రింగనము)

(సోపానము)

చివరిఅంకం

[కథానిక] . . 1

శ్రీ పంతుల శ్రీరామశాస్త్రి

‘సంప్రదాయం’ అనే సరికొత్త సాంఘిక నాటకం ; చివరి అంకం ప్లేజమీద జరుగు తుంది. రిజర్వుడు క్లాసులో కూర్చుని అంతేసేలూ అతిశయోక్తితో మాట్లాడు సన్యాసిరావుకు నాటకంలోని పాత్రలు, సంఘటనలు ప్లేజమీద మనస్సు నిలవడం లేదు. తన గిరిజీవితకూ, ప్రస్తుత పరిస్థితి, భావికార్యక్రమనూ ఇంన్నీ ఒకదానితోఒకటి పైపె గొని, కలత పెట్టడంవల్ల చివరికి ఎట్టానరుగుగా ఏమి చూస్తున్నాడోకూడా గమనించని స్థితిలోకి వచ్చేడు సన్యాసిరావు. తెరపడిపోవడం, నలుగురూ లేవడం, అంతలో తనూ లేచేడు. అంతేకాని, ఆనందంకోసం అంత ఉత్సాహంతో, అభిమానంతో చూడడం ఆరంభించిన నాటకం ఏవిధంగా సాంతమయిందో సరిగా తెలియలేదు, సన్యాసిరావుకు. అయితే చివరి అంకంలో అంత రథసంగా అందరు కొత్తపాత్రలను ప్రవేశపెట్టి, అన్ని పరస్పరసంబంధంలేని సంఘటనలు క్లిష్టించడం నాటకరచనదృష్ట్యా కొప్పు పని అయితే కావచ్చున గాని, తనకుమటుకు అట్టే రుచించలేదనుకొని, ఈ కూటే నాటకకర్త, తన బాల్యమిత్రుడు సత్యనారాయణుడు రాయాలనుకొన్నాడు, హాలులోంచి బైటికి వస్తూ. ఆమాత్రం ఈమాత్రం అశ్రద్ధగా ఉంటేమాత్రం నాటకకళ అందరికీ తెలియవస్తూ? ఇంతకూ నాటకం చూడడానికి వచ్చేవాళ్లు ఏదో నాటకం చూసి కులూ సాగా కాలం గడుపుదామని వస్తాననిగాని, లెక్కల తెలివితేటలూ, శుష్కతార్కికజ్ఞానమూ ఉపయోగించి బుట్టించుకుందుకు రారుకదా! ఇది అతని ఊహకు దాతుకట్టులు. ఇంతా తను అశ్రద్ధగా ఉన్నాడన్న విషయాన్ని ఒప్పుకొందుకు తన మనస్సుదగ్గర పతే మొగమాటం.

కాని నాటకమాత్రం తన పనిని సన్యాసిరావు మీద అద్భుతంగా చేసిందనాలి. ఎంచేతంటే నాటకం చూడడం అన్నదే సన్యాసిరావు పద్ధతికి చాలా వ్యతిరేకమైన సంగతి. ఈ పద్ధతే మధ్యనూ అతను నాట

కాలకు అసలే వెళ్లలేదు. సినిమాలకుకూడా వెళ్లినది లెక్కగా ఏ అయిదారుమాగ్లో; అదీ ఇతరుల బలవంతం మూలంగానే. వాటిలో చూసినదిగాని, విన్నదిగాని అతనిని అట్టే ఆకర్షించలేదు. అటువంటి మనిషి ఈ నాటకంకోసం మూడునాలుగు రోజులు ముందుగా ప్రకటన చూసినప్పటినుండి, ఎగురుచూడసాగాడు. అయితే ఆ ఎగురుచూడడం నాటకం చూడాలన్న కుతూహలంచేతకంటే. అది రాసినవాడు తన బాల్యమిత్రుడన్న కారణంచేత కావచ్చును. వైగా ఎవల్లో అన్నారూ—కవిగారుకూడా నాటకం ట్రూపుతో వచ్చి స్వయంగా డైరెక్టుచేస్తారని. బహుశః తా నీడోళ్లో ఉన్నాడని వాడికి (కవికి) తెలియకపోవచ్చు. అయితే తాను నాటకం ట్రూపు బసదగ్గరువల్ల, తీరా వాడు వచ్చేడోలేదో, ఊరికే తాపత్రయపడి, నలుగురినీ అడిగి, నేను ఫలానా అని చెప్పుకొని, అతనితో మాట్లాడవలసిఉందని చెప్పుకొనేకంటే, లక్షణంగావల్ల టిక్కెట్టుతీసుకొని ముందునరసలో కూర్చుని నాటకం చూడడం మంచిది. ఈలోగా అతను వచ్చేడోలేదో తెలుస్తుంది. కాక, ఈలోపున అతనే తనను చూస్తే పలకరించడానికి సావకాళం కూడా కలగవచ్చు. లేకుంటే తను సామాన్యంగా నలుగురితోపాటు నాటకం చూసి వచ్చేస్తాడు. ఇది అతని ఏర్పాటు. చివరికి అదే మంచిదనిపించింది. నాటకారంభంలోనే ఎవరోనటకుడు వచ్చి చెప్పేడు—“సామాన్యంగా కవిగారు వచ్చి డైరెక్టుచేయగా అడడం మా పద్ధతిగాని, ప్రస్తుతం వారికి కిరీంలలో అస్వస్థతగా ఉండడంవల్లనూ, అన్నవాటికి ఎన్ని అవాంఛిరాలువచ్చినా నాటకం ఆడితీరాలి అన్నది మా ప్రధాన నియమంకావడంవల్లనూ మేము నాటకం ఆపుచేయకుండా ఆడుతున్నాం. ప్రకారంగా ఉండి, మధ్య మధ్యను పాతలలవాటుచొప్పున వస్తుమారులనకుండా ఉండవలసిందని మాప్రాధన.”

ఇంటికి వస్తుంటే దారిలో నడక దానంతటనే తొందరయింది. మనస్సుకూడా ఒక్కమాటు తుపదేళ్లి అనుభవాల నీరసాన్ని చిరిగిన కోటులా విడిచి, అతి ఉత్సాహంతోనే ఉండకభరితమై పనిచేయసాగింది. ఆలోచనలోపలి ప్రవాహంతో సంబంధం లేని నలుపటి మనస్సు, నాటకం గెంపకు అంకం ఆరంభంలో నాయక పాడిన 'మనసుకే కమగిస్తా, మధ్యపరచి ఫలితి మేమి?' అన్న పాటను కూలపాట పాడిస్తూంది. ఆవిధంగా ఒక గూఢాగ్రహాలు నడిచేమనకూ నీవనంటి తిరుమిసి అంటి రాత్రుప్పుడు గోడ్డుమీద కూలపాటపాడడం అసంబంధం అన్న విషయాన్ని గుర్తించి లేకపోయింది అలాంటి ముల్ల మనసు.

పాట మానిన దగ్గరనుంచీ అడుగులు ముందే నడిపి రగా పడసాగాయి.

ఇంకా తను గెంపకి అడవిలో ఉంటానని పంపుడు కుక్క పేసినా లేచి, అట్టే గెంపకు అయ్యకుండా నేనుదయన గొంతుతో పలకరించింది. ఇంతగా తిప్పుడు తను ఎక్కడికీ పల్లెటెం, గావడం దానికి అలవాటుయిన సంగతి కాదు. అందువల్ల తన తిరిగివచ్చే వర్యంతోనూ అది మేలుకొనే ఉంది కాబోలు.

మెట్లెక్కుతూ ఉంటే గావగు సీతన్నగీ తెలిసి వచ్చింది. 'బాబోచ్చిరా' అన్నాడు.

సామాన్యంగా వీధిలోంచి రాగానే మేరీ తోనూ, సీతన్న తోనూ ఏవో కలుస్తున్నా కాల కేవలం చెయ్యడం అదవరకు మామూలయినవస్తరి. కాని నాడు మాత్రం చాలా రాత్రయిందని కారణం చెప్పకొని, ఏమీ మాట్లాడకుండా బట్టలు మార్చుకొని, మించినట్లు తాగి, దాబామీదకి వెలిపోయేడు. బాబుగారికి బాగా నిద్రవస్తూన్నది కాబోలు, ఏమీ మాట్లాడలేదను కొన్నారూ మేరీ, సీతన్నాను. కొద్దిసేపటిలో సీతన్న గుట్టుపెట్టసాగాడు. ఆ అలవాటుయిన శబ్దపు బాబి పాటతో మేరీకి కూడా నిద్రవచ్చింది.

కాని సన్యాసిరావుకు మాత్రం నిద్రపట్టే సూచన లేమీ కనబడలేదు. ఏదయినా పుస్తకంతోనే చదివికే నిద్రవస్తుండేనూ నని దీపం పెద్దది చేసేడు. కాని పేదరిలమీదను పెల్లులోనూ ఉన్న పుస్తకాలలో ఏదీ మనస్సును అరికట్టగలిగేది ఉన్నట్టు రూపించలేదు. మళ్లీ దీపం తగ్గించి, గట్టిగా కట్టుకూసుకొని, తనను నిద్రకు దూరం చేస్తున్న ఆలోచనలను అరికట్టాలని,

ఒకటి గెండు మూడు నాలుగు అని లెక్కపెట్ట సాగాడు. కాని నలుభైఅయ్యడు ప్రాంతంలో నూత్రం తెగిపోయి, నాటకం నాలుగవ అంకంలోని సంఘటన లలో తెనయిలే ఏవిధంగా వ్యవహరించేవాడు అన్న ఆలోచనలోకి నూకింది మనస్సు. కొంతసేపటికి, ఇవ్వ డీ గొడవ ఎంతుకు, అనవసరం, నిద్రపోవడం మంచి దని, మళ్లీ తన అంకెల లెక్క మొదలుపెట్టేడు. కాని, ఫలితం ఎప్పుడోకే. పగిలంలో చిరప తెగిపోవడమూ, ఏదో రావట్టుకొన్న ఆలోచన మనఃప్రతిసీరమీద ప్రతిఫలించవలెనన్నా. నిద్రకోసమని చేసే ఈవిధమయిన నిష్ఫలప్రయత్నాలతో అటూ ఇటూ మంచంమీద గొడ్డుకూ సుమాగు పెగిసింట్ల గడిచిన తరవాత, తన లోని నాటకాన్ని సూక్ష్మమైన ఒక క్రమాన్ని అనుసరిం చని అభిప్రాయకారేడు మూడుకొంతికి కావలె మని, లేచి, నంటినే తన అభిప్రాయాలు మిత్రుడు సత్య వారాయాకు తెలియజేస్తే కాస్త తృప్తిగా ఉంటుం దని మళ్లీ గీపం పెద్దాచేసి, కాగితం కలం తీసి ఆరం భించేడు.

ఒకప్పుడు విద్యార్థినికోసా నాలుగుసంవత్సరాలు జన్మజన్మలకూ విడుదల వన స్పృహం అన్నట్టుగా ఉండి, తరవాతి సుమాగు ఒక పుష్కరంకాలం కలుగు కోకుండా, ఉత్తరాలయినా రాసుకోకుండా ఉన్న మిత్రులలో, నాగార్జునా ఒకడు గెంపకునారికి ఉత్తరం రాయాలంటే ఎన్నోన్నో అనుమానాలు వస్తాయి ఎంతటి నారికయినా. ఏది రాసినా ఎంతో కేలవంగానూ, అతి సామాన్యవ్యాకరణపద్ధతికి అనుగుణంగానూ మాత్రమే రూపిస్తుంది. కాని, రాయా లనుకొన్న తరవాత మాత్రం ఊగుకొందుకు మనస్ఫురించదు. నాలుగయ్యడు కాగితాలమీద కొద్దికొద్దిగా రాసి, అసలు ఆరంభమే ఇవ్వసాగి చిత్తుకాగితాల చిక్కులో పడేసి, ఇక నిది కాదని, ముందు, నివ్వగీకంగా, ఏమీ సంబంధంలేని విమర్శకుడు రాసినట్లుగా 'సంప్రదాయం' నాటకం మీది తన అభిప్రాయాల్ని రాసి, అందుతో కలిపి, సత్యవారాయణను ప్రశంసితస్తూ, పూర్వమైత్రుని జ్ఞాపకం చేస్తూ ఒక చిన్న ఉత్తరం రాయాలనుకొని, విమర్శన ఆరంభించేడు.

సన్యాసిరావు ఉత్తరం రాయడం అంటే, అలా కొంతసేపు విమనకోకుండా రాస్తే సాంతంలేనే వాడేనాగాని, విమర్శన రాయడం ఆరంభించడంతో

మరి చి క్కయిపోయింది. ఒక చిన్నపంకతి చెప్పాలని ఒక నాక్యం రాసేసరికొని, అందుకు ప్రతికూలంగా ఎన్నెన్నో ఉద్దేశాలు అహముహుమికాభావంతో పొడుచుకొని రాసాగాయి. తనకు లోలోపల అనుమానానికి తాను లేకుండా నిశ్చయంగా ఉంటున్నట్టు అదివరకు తోచిన విషయాలే, కాగితంమీదికి వచ్చే సరికొని ఏమిటో తనకు తెలియని, తన ఇష్టంతో అట్టే పూకరించని కొత్త పంకతులలో కనిపించసాగేయి.

కావాలని ప్రయత్నం చేసినంతసేపూ రాక పోయినా, అతిని విమర్శనా, ఉత్తరమూ పూర్తి కాకుండానే నిద్ర వచ్చింది. ఎలా మర్చిపోయిందో తెలియని మందమీద పడుకొన్నాడో అతిని కేవలం తెలిసిన.

కోసూ ఉదయం సీతన్న పేర్లన్న కాగితాల్ని, తన పర్యవేక్షణ చేసే అలవాటు లేని సన్యాసిరావు ఆ సోపాన, అందులోనూ పోలివాటిరాత్రి సరిగా నిద్ర లేకపోయి కూడా అంతవేగంగా లేచి ఉంపనం సీతన్నకు ఆశ్చర్యం కలిగించింది.

ఆతిథ్యంగా స్నానం ముగించుకొని, సీతన్న కాఫీ తాగివున్నాడని, శలవరీ రాసేసి, "సీతన్నా, తక్కిన పనులు తరవాతి చేద్దవుగానిలే, ముందే పట్టుకొనివెళ్ళి చింగనాథం (ఆఫీసరు)గారి కిచ్చేసిరా" అన్నాడు.

కొన్ని సంవత్సరాలుగా ఏడాదికి గొడవమార్లు తట్టినాకు తప్ప శలవుపెట్టని సన్యాసిరావు శలవు పెట్టడం సీతన్నకు ఏమీ బోధపడలేదు. ఆకోణ ఏమీ తిద్దనంకోసం కాదే. గొండు తిద్దినాలా చైత్రమాసంలో వారంకోసల వ్యత్యాసంతో వస్తాయి. వాటికి ముందు చాలా ప్రయత్నం చేస్తారు బాబుగారు. వంట బ్రాహ్మణ్ణి తప్పించడం, బజారుసామన్లు లేవడం మొదలయిన తంతు చాలా ఉంది. కాక, కాఫీ తాగే సేగు కూడా, ఏమో పంట్లో బాగుండడంలేదేమో! మామూలుగా ఉన్నట్లే ఉన్నారే.....ఆ యీ అనుమానాలన్నీ ఆ ఒక్క క్షణం లోనూ సీతన్న మొగంలో దోళితక మయ్యాయి.

"నువ్వేం చికాకు లేదు సీతన్నా. నేల్లి అది ఇచ్చేసిరా. ఇవారే ఏమిటో ఆఫీసుకు వెళ్లాలని లేదు. కాక, నేరే కొంత చెయ్యవలసిన పని ఉందిలే. దాల్లో

కస్తున్నప్పుడు హోటలులో భోజనం మామూలుగా తొమ్మిదిగంటలకు కాకుండా పదకొండుగంటలకు పంప మని చెప్పడం, ఒక వాలగు ఇడ్డెన్లు, ఒకదోసె, గొండు కిక్కిలు తీసుకొనిరావడం చెయ్యాలి. ఇంద, రూపాయి. ఆ, దారిలో పోస్టాఫీసులో ఒక గొండు కనగూ కూడా తీసుకొనిరా, పెన్సి" అని, అదివరకే తను తేసిలుమీద తీసిఉంచిన పైల్లు తిరగవెయ్యడంలో పడ్డాడు.

ఉత్తరాలన్నీ ఒక గుత్తెం (పైలు); మని యార్దగురసీదులన్నీ ఒకొక పైలు. తన బాగ్రత్తకు తనకే ఆశ్చర్యం వేసింది సన్యాసిరావుకు. మొదట్లో సత్యకతి ఒక ఆరు నెలలు మనిగూరగూ తీసుకోలేదు. అవన్నీ తిరిగిననే తానే సంతకంచేసి తీసుకొన్నాడు. అదే ఇంకొక దెవడయినా అయితేనా ఆకారణం చెప్పకొని తరవాతి పైల్లు పంపడం మనివేసి ఉండును. తానుకాబట్టి...తనవాత ఒకపది సత్యకతి సంతకాలతోనే ఉన్నాయి. అక్కడనుండీ, ఆమె తనతరపున తీసుకోవచ్చని చెప్పింది కాబోలు, బావ చరది నెంకట్రావు సంతకాలతోనే ఉన్నాయి తక్కిన రసీదులన్నీని. అలా కొంతసేపు కొత్తగా అక్షరాలు చదవడం నేర్చుకొన్న ముట్టాడు ఎదురుగా కనిపించినవన్నీ చదవడానికి ప్రయత్నించినట్లుగా చదవసాగేడు బొట్టుమద్రలనూ, తను రాసిన విలాసాల నున్నూ. ఇన్ని సంవత్సరాలు నెలకొకటిచొప్పున రాసిన కాగితాలలో కూడా తన దస్తూరీగాని, ఉపయోగించిన సిరాగాని ఏమీ మారకపోవడాన్ని గమనించి గమనించి, ఇకమరి ఆలస్యం చెయ్యడం లాభంలేదని ఉత్తరాల పైలు తీసేడు. మొదట్లో అతిని ఉద్దేశం సీతన్న తిరిగివచ్చే పర్యంతమూ ఏదో కాలక్షేపం చేసి, అప్పుడు టిఫిను తిని, స్థిమితంగా మధ్యాహ్నం భోజనం చేశాడేమోనా ఉత్తరాలు చదువుకొంటూ కూర్చోవాలని. కాని, అంతసేపు ఆగలేకపోయేడు.

ఒకమారు ఉత్తరాలు చదవడం ఆరంభం అయినతరవాత, అతనికి మరి తనమట్టా ఉన్న ప్రపంచంతో సంబంధం లేకపోయింది.

ఒక గంటసేపు తేసిలుమీద టిఫిను పడి ఉన్నతర వాత, సీతన్న మల్లీ మళ్ళీ పక్షాపకం చెయ్యగా, విసుక్కుంటూ, ఎడంచేత్తో ఉత్తరం పట్టుకొని చదువు తూసే, కొద్దిగా తిని అయిం దనిపించుకొని, కిక్కిలు

తెందూ ఒక్కమాత్రే తేమకొని, మల్లీ తనబూకంటా పడ్డాడు.

మధ్యాహ్నం భోజనం సంగతి అంతే. ము కొండుగంటకు తెచ్చిపెట్టినది గంటిగంటకూ ముట్టుకోలేదు. అప్పుడయినా సీతన్న సొందూ చేయించి పలికే. మేరీకూడా ఇంతవరకు ఆకలితో ఉండి పోయిందే అనుకొంటూ, అప్పుడు ఏమో కూర్చుని, కొద్దిగా తిని, ఆ చిల్లారిన పెరుకులు సహించలేననీ, అసలు వంటకాలు ఏమీ బాగా చేసిన సోపాయి వంటనే బాగా ప్రాంగు కాఫీ పెట్టుకున్నాడు సీతన్ను. అతినివ్వారి ఒక్క సీతన్నకే కాదు, మేరీకూడా వింతగానే కనిపించసాగింది. సోబూ ఉదయం తేవినదగ్గరనుంచి అఫీసువేరే పర్యంతియూ తిననోనే కాలతేవం చేసే యజమాని, ఈ సోబూ తనవంక చూసే నయినా లేదు. మైగా తను ఆమాత్రం ఈమాత్రం దగ్గరకు వల్లి, నెమ్మదిగా తన రాకకు తెలియజేసినా ఏమీ పరికించడం లేదు. చూసే చూసి, ఏమిటిదంతా, సీతమయినా తెలుసునా అన్నట్లు సంగంపట్టి, సీతన్న సగ్గరికి పట్టి, వాడిజనకాలిల కొంతసేపు తిరిగి, వాడు కొంతసేపటికి ఏమీ తోచక కూర్చుని, మట్ట తొవతి మట్టచొప్పున కాలుస్తూ ఉంటే, తానూ ఆ పొగ చూస్తూ వాడి కాళ్లదగ్గర పెదలకుండా కూర్చుంది. వాడుగాని సీత బాబుగారి గది దగ్గరకు వెళ్తే, తానూ వాడి జనకాలిల వెళ్తేద. బాబు గారు చూస్తన్న కాగితాలలో ఏయిందో, ఎంగుకు ఆయన సుధ్యుగ్ధుల సేవీ కాగితాలు చేత్తో పట్టు కొని అటూ ఇటూ పచారు చేస్తున్నాగో, ఒక్కొక్కప్పుడు కదలకుండా నిలబడి గట్టిగా కష్టమూసు కొంటున్నాగో సీతన్నకే దురవగాహంగా ఉంది. వాణ్ణి ఆశ్రయించుకొని ఉన్న మేరీకి ఎంత తెలుసునో ఊహించడం కష్టమే; కాని మొత్తమీద, బాబు గారి ఆతాంతి కేవలం తిమిమీద కోపం కాదనీ, వేరే ఏదోకారణంవల్ల పుట్టిన దనీ ఇద్దరికీ స్వభావసిద్ధమయిన విశ్వాసం ఉంది.

అలా కొంతసేపు చదవగా చదవగా సన్యాసి రావుకు ఒక కొత్తవిషయం స్ఫురించింది. ఇన్ని ఉత్తరాలలోనూ ఒకదానిమీదా రాసిన ఊరి పేరుగాని, తేనీ గాని లేదు. తాళయితే వచ్చిన ఉత్తరాలన్నీ, అప్పటి ఉద్రేకాన్ని బట్టి చదివినా చదవకపోయినా, ఒకవరసన ప్రేమచేసేడు. ఇటీవల, అంటే ఏమిటి,

సుమాదు నాలుగేళ్లయిందే ఇదీ రావడం మానేసేయి. రాసి రాసి నిరాశి చేసుకొని రాయడం మానేసింది కాబోలు. తానూ, నలకేతిం తీసుకోగానే, అలాగేయి. చొప్పున సునిగూర్చుచేయడం తప్పిస్తే, ఉత్తరాలు రావడం ఆగిపోయి ఇంతకాలం అయిందని ఇన్నాన్ని గుర్తించనేలేదు. తన ప్రస్తుత జీవితంలో అఫీసుకర్మచూ రాలకు సంబంధించిన ఎక్కువ పని ఉండే సోబూలా తక్కువపని ఉండే సోబూలా అనితప్పు, కష్టకాలం గా తనకు అన్నసోబూలా ఒక్కటే. నలబూ సంతపి గానూ గడిచినా అలామాత్రం భేదంలేని దయ పోయింది తన జీవితం!

ఇప్పు డీ ఉత్తరాలన్నీ తేనీలు చదువడా ఉన్నాయికానీ, ఈ కథకు తప్పించేసే కలగాఫలం ఉండే, మల్లీ తాను సరేమంగా పేర్చుకొంటా? ఏమో, ప్రయత్నించి చూపాలనింజే. ఎవరూ నోటికి తీసి సునిసి, చేతుకుక్కులు ముంగు పడేసుకొని తాత్కాలికంగా ఏమో ఒక కొత్త ఆటను సృష్టించుకొన్నట్లు, అతిమ ఉత్తరాలన్నీ ప్రేమలోనూండే తీసి రాశిగా తేనీలుమీద పడేశాడు. ఇదవరకు చదవడం కేవలం చదవే మే. ఇప్పుడెలాగ కాదు. చదివిన ప్రతి ఉత్తరం సుమాదు ఏ సంతోషములూ వచ్చిందో ముంగు నిగ్గయించాలి. తాత తీసితిరవాలి ఏది వచ్చిందో తేలుకోవాలి.

అంగుకు ఉపక్రమణికగా గుడివాడు కంటిహో చూసి ఆనందించలేని దెబ్బనూ చేతికి తడిమి చూసుకొని తీర్చిపెట్టేట్లుగా, అన్ని ఉత్తరాలూ ఒక్కమాదిరి అటూ ఇటూ కలిపి, గట్టిగా కట్టు మూసుకొని, కుర్చీలో వనక్కి చేరగిలబడ్డాడు.

కొంతసేపు అలా కూర్చున్నతరవాత కిక్కు విన్న, ఏమీ ఎంకిక దెయ్యకుండా, చేతికి ఏది వస్తే అది అన్నట్లుగా ఒక ఉత్తరం తీసి, చదివిన ఉత్తరాలన్నీ సక్రమంగా పెట్టడానికి తేనీలుమీది ముంగుభాగం అంతా ఖాళీచేసి చదవడం మొదలుపెట్టేడు.

“ప్రియమయిన రావుగారికి, మీ సత్యకతి అనేక నిమిషాగ్రములు చేసి వ్రాయునది :—

క్రిందటివారు నేను రాసిన ఉత్తరానికైనా జవాబు ఇస్తూ రమ్మకొన్నాను. కాని, అతరవాత ఇప్పటి కప్పుడే పోస్టమేకా ఈ ఊరు వారానికి గండుమారు చొప్పున ఏడుమార్లు వచ్చేడు. అంటే చాచావు నేల అయిందన్నమాట. మీరు నాయడల దయకలిగివుంటే

ఈసరికి వుత్తరం రాసివుండును. శేకపోయినా మళ్ళీ ఉత్తరం రాసి శ్రమకలిగిస్తున్నందుకు మరింత కోపం రాకుండా ఉంటే చాలును.

క్రిందటిమాగు పోస్ట్ మేన్ వచ్చినప్పుడే మళ్ళీ మనియార్డుకు పట్టుకొని వచ్చేడు. ఆ మూలంగానయినా నన్ని పోషకం ఉంచుకొన్నందుకు సంతోషమే. అయితే, ఎప్పుటిలానే తిరగకొట్టడం జరిగింది.

మీకు నేనంటే అంత అసహ్యంగా ఉండి, అసహ్యం ఒక ఉత్తరం రాయడానికయినా ఇష్టం ఉందా ఉన్నప్పుడు నాకు బయ్యమాత్రం ఎందుకు సంపాదీ? ఇదొక్కటే మీ విధి అంటారా? అదేనా నాకు అగం కాను.

నేను ఎలాగా వున్నాకోకపోయేదానికి నల నల మీకు పంపడంకాదు ఎందుకు? అయితే ఒకటి - అతినిలో ఏమీ లేదు, ఇదీ తెలివి తక్కువది, మునుగ్గి విడిచి వచ్చేసింది; అయినా అతిను - ఆ ధర్మంగా ప్రతి నెలా బయ్య పంపిస్తున్నా ఉనిపించు కోవాలంటే, పంపించండి. అందువలన నాకా ఉపయోగం లేదు. మీకా శ్రమ. ఇలా పంపేకంటే, మీకొకటే నామీద దయ లేదుగాని, నాకు మీరుతిప్పేలాగా నా అనేవా గెవరున్నాను చెప్పండి? ఎప్పుడైనా అవసరం వస్తే నేనే రాస్తాను. అప్పుడు పంపగలము.

ఎప్పుటికయినా మీకు మళ్ళీ నామీద దయ వస్తుందేమో నన్న ఆశతో బ్రతికేంటున్నాను.

ఇట్లు

మీ సత్యవతి"

శరీర వాక్యమూ, 'నాకు మీరుతప్ప నిజంగా నా అనే నా గెవరున్నాను చెప్పండి' అనే వాక్యమూ చదువుకొంటే, సన్యాసిరావుకు కళ్ళలో నీర్లు కమ్మాయి. వైటికి చదవకపోయినా గొంతు డగ్గరికపడినట్లయింది. అప్పుడు ఆ ఉత్తరంఅందినవంటనే తనలో కలిగిన భావాలన్నీ మళ్ళీ ఒక్కమారుగా మురిసియి మనోయోగికమీద. చెప్పక ఒంటరిజీవితం తనకుమాత్రం ఏమీ బాగుండగనక. వల్లీ తన సత్యవతిని తాను తెచ్చుకుంటాడు. గుడ్డిలోకం ఏమనుకొంటే అనుకోనీ, తన కేం లక్ష్యం? ఎట్టఎదురుగా తనకు కనిపించే సౌఖ్యాన్ని విడిచిపెట్టుకొని, ఎక్కడో ఎవల్లో

తన వెనకాతల మాటలన కొంటూ రని తా నెందుకు భయపడాలి?.....అనుకున్నాడేగాని, తన మనస్సున, సౌఖ్యాన్ని తానే నమ్మలేకపోయేడు. అప్పుట్లో, వైగా, తక్కిన లోకమే కాదు, సత్యవతి తనను ఓడిపోయినవాడికింద తక్కువగాచూడేమా నని అప్పటి గోజాల్లో తన భయం.

ఆ భయమే ఇంత చేసింది. తను ఒకింత ఓడిపోయినట్లు ఒప్పుకొన్నంతలో తనకు శాశ్వతంగా జరగబోయే నేమింది? ఆమె ఒకమాటు కాదు, ఇన్ని మాట్లు ఇంత విస్తృతంగా ఒప్పుకొంటున్నదే తన ఓటమిని, పారపాటును! అయినా తాను తమించలేకపోయేడు. కాని, ఇది తమించడానికి వీలైన పొరపాటా? ఏమి, ఎందువల్ల కావచ్చు? కొంతకాలం సంతారం చేసి, సైధ్యం పొందిన స్త్రీలు మళ్ళీ వివాహం చేసుకోవడం సభ్యమయిన ఈగోజాల్లో ఒక్కమారు పారపాటుపడిన మనిషి, చిత్తస్పూర్తిగా ఇంతగా పరితపిస్తూఉంటే, తినుగా పరిగ్రహించడంలో ఉన్న దోషమేమిటి?

మరి ఆలోచనవేసిని భరించలేక, "అయితే ఇది మొట్టమొదటి ఆరు నెలల్లోనూ చిక్చికిరిమాగు బయ్య పంపవద్దని రాసిన ఉత్తరంఅన్నమాట" అనుకొని లేచిలుమీద ఒకచివరనుంచి కొంత స్థలం విడిచిపెట్టి, ఆ ఉత్తరం పెట్టి, ఏవో తిప్పనినిరివిధి అన్నట్లు ఇంకొకటి తీసిడు.

"ప్రియమయిన రావుగారికి, సత్యవతి ఆనక నమస్కారములు చేసి వ్రాయనది:—

ఈవారకి సరిగా మన పెల్లి అయి ఆరేళ్లవుతున్నది. కాని, ఇంకా నాకుమాత్రం నిన్ననో మొన్ననో అన్నంత స్పష్టంగా అన్ని సంగతులూ జ్ఞాపకం ఉన్నాయి. నిజంగా అలాగే అయిఉంటే ఏ గొప్పమార్పునలో ఈ ఆరేళ్లూ అనేవి మధ్యను లేకుండాపోతే! కొత్తగా ఒకరినొకరం పిల్చుకొందుకే కాదు, బాగా తేరిపారచూసుకొందుకుకూడా మొగమాటపడడమూ, ఏ ఒకమాటంటే అనతివారికి ఎల్లా ఉంటుందో అన్నట్లు సంతోచిస్తూ ప్రతిఒకపని రెండవవారి తృప్తికోసమాత్రమే చేస్తూ, మధ్యమధ్యను వచ్చే కొద్దిగంటలవిడబాటునూ ఎన్నోయుగాలన్నట్లుగా బాధపడుతూ గడిపిన ఆగోజాలు ఎంత రియ్యటివి?

ఇన్ని అంతులేని సంవత్సరాలు బ్రతకవలసిన మన జీవితాలలో అలాంటి తియ్యని హాయినించే కోజాలు అంత కొద్దిగా మాత్రమే ఎందుకున్నాయో. నన్ను బట్టేలోకం అంత నానాకే ఉండునానోన్నాను. అందరూ నావంటి దుశ్చష్టనంకు తెచ్చు కవుతాను? అందరి బ్రతుకులూ హాయిగానే ఉండునమ్మినా. నేను ఒక్కతేనే నోచి పుట్టలేను.

ఇదివరకల్లా కొంత ఆశ ఉండేది—అసమానం కదో, కోపం తెచ్చుకునో, ఉత్తరం రాస్తూ ఉంది. ఇప్పుడు ఆ ఆశ అంతరించిపోయింది. ఎందుకు నేను ఇంకా బ్రతికి ఉంటున్నానో, ఎన్నా స్పృహగా బ్రతికిఉంటున్నానో నాకే తెలియదు.

మామూలుగా జీవించేవాడని నా పుణ్యస్థలం మంచి దంటారు. అందులో, ఈసోదా సరిగ్గా ఆచర్యక్రిమిల మన జీవితమున ప్రవేశించింది. అందుకని, గాత్ర పలు కోణాలనుంచి మిమ్మల్ని భగవంతుడే సృష్టించి కొంటున్నామని ఇలా నా శరీరవిలక్షణ అని మూల నమ్మినా సరే, నిజమే.

అకస్మాత్తుగా మీకు నామీద దయ కలిగి నట్లుగా ఇప్పటికీ వెళ్ళగలను కనుక మనసేసి,

మీ సత్వనామి

ఇది చదివినతరువాత ఇందాకటి ఉత్తరం చదివినవనక చేయగలిగినపాటి ఆలోచన కూడా ఆతని మనస్సు చేరులేకపోయింది. ఉత్తరం ఎప్పుడో వయి ఉంటుందో ఊహించుకునుచే గుర్తుగా నేటిను మీద పడిపోయింది.

అప్రయత్నంగా ఆతని చేయి ఉత్తరాల రాళిలోంచి ఇంకొకటి తీసింది. మొదట కొన్ని పంక్తులు చదివేదరకూ ఆతనికి ఏమి చదువుతున్నది అని కాలేదు.

“మీకు అంతగా కోపం ఉంటే, నన్ను శిక్షించడమే మీ ఆనందమయితే, ఇలా నయనకి తెలిసే, విధంగా ఎందుకు హింసించడం? మీదగ్గరే ఉంచుకొని, వైవాళ్ళకు తెలియకుండా శిక్షించండి. చిన్నప్పుడు కళలలో విన్నట్లుగా, కావాలంటే కోజా కిన్ని

దబ్బలు అని కొట్టండి, కిక్కురుమనకుండా భరిస్తాను. అంతేకాని ఈ ఆనమానం భరించలేను. మీకు నామీద మరి ఎన్నటికీ క్షమించునని ఆగ్రహం ఉంటే, ఈ విధంగా నన్ను నూరింగా ఉంచి ప్రతి నేలా నా కక్కొకపోయినా మని నూర్చునే చేస్తూ ఉంచడమూ ఇదంతా ఎందుకు? నన్ను మీదగ్గరకు పిలిపించుకొని, విషం పుచ్చుకోమన్నా సందోషంతో, నా అంతిమనేనే పుచ్చుకొన్నా నని ఉత్తరం చదివినపుడు పుచ్చుకోగలనా.

లేదా, నా ఆఖరి కోరిక! మీకు నన్ను పూర్తిగా తీసుకుపోనీ, నానం బట్టినా మట్టి ఒక్క కోజయినా కలిపి ఉన్నాను అట్లు చేయకుండా నాన్ని పోవాలి.

నా ఈ ఒక్క కోరికా తీర్చునా?

మీ సత్వనామి

ఉత్తరం చదివినవంతుడే ఉంటున్నానని ఇంకొకటి తీసేను. తీసుకుపోనీ నానం చేసి వచ్చింది. కలం లేదు కానీ; కాగితాలు బాగా లేవు. చిన్నపిల్లల పుస్తకాలకు అట్లుగా నా నానాగించే కాగితం నా కాగితం అని పుస్తకాలలో రాయబడి ఉంది. ఇది ఒకటే కాదు, ఇంకొకటి తక్కిన ఉత్తరాలు కూడా చాలాగొరం.

“నాకు మరి ఎలాగూ ఆశ లేదు. ఇంకే. ఈ బ్రతుకే నా వల్లనూరవలసిందే.

కాని, మీ అందు కనపరచు ఒంటరితనం? నాకు మొన్నటి కరలక్షీ వ్రతం నాటికి ఇన్న ఆశ్చర్యం నించేయి. అంటే మీకు ఇరవై ఏళ్ళు దివ్య ముప్పై వస్తుంది మరొక వెళ్ళాలో. అంటే ఇప్పటికాలంగా కొందరు వెళ్ళుమొదటి వెళ్ళి చేసకునే కాయస్తే. మీకు మట్టి వెళ్ళి ఎందుకు చేసకోకుండును?”

అలా చదువుమండగా జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఆవేళ తను కాన్కల్లగ్గు అయిన సోజు. ఉత్తరం చదివి, ఆసీను అనగానే అలాగే బయలుదేరి వెళ్ళిపోవాలనకొన్నాడు సత్యవతిని తీసుకొనిరావడానికి. కాని,

భారత విరోధి ఆశ్చర్యము

హు, చెప్పకను దేనిబ్బరం చాలింది కాదు. తీరా స్తేష నకు వెళ్లి కూడా ఏవో పత్రకాలూ పుస్తకాలూ కొనుక్కొని తిరిగినప్పుడు తన ఎదారి ఇంటికి. ధ, ఈమనస్సుకు బస్లో తనకే తగని ముగమటనూ, అనమానమున్నూ.

ఆతరవాత మరి రెండో మూడో ఉత్తరాలు వచ్చేయి. అవి, ఏవో రాయకతత్వదని రాసినట్లుగా ఉన్నాయి. ఆవును పాపం, తనదగ్గరనుంకి ముచ్చట కయినా సమాధానం లేకుండా సంకల్పరాలతనిబడిసి ఎంతకని ఆపే రాయగలరు? తానే మూగుడు. ఆ వెంట గూర్చిన సామర్థ్యాల తేకపోవడమే కాదు, తన ముఖాన్ని కూడా తాను తెలుసుకోలేకపోయాడు. శుభికోనే ఉక్రకంలా తనను భగవానుడు శ్రీగా ముడితోపొల్పు కోగానే సరా? తన కేవల ప్రజాప్రభువాన్ని మన్నించితీరా లన్న నిర్బంధం లేదే. కాక తాను అదర్శపురుషుడు కాడే. హు, అంతే, ఒకళ్ల నని లాభం లేదు. ఎక్కడ కష్టముఖాలకు పాల్గొన చాలావరకు బాధ్యులు.

అవేలేగాని వెళ్లి సత్యకలిని తెచ్చుకొనిఉంటే ఇవాళకి నాలుకేళ్లు పైనయింది, ఈసరికి అదృష్టం ఉంటేఉంటే, ఇద్దరు పిల్లలు కలిగిఉండును. తన పిల్లలు ఈవిధమయిన నిర్జీవపువాసన కొడుమికాక, పిల్లల కేరింతలతో, ఆటలతో నిండుగా కలకలలాడుతూ ఉండిఉండేది.....సత్యవనే కాదు, తానూ అసలు గురవృష్టవంశుడు. ఆమెకు తన అన్నదమ్ముల పిల్లల నయినా చేరదీసి పెంచే అదృష్టం లభించింది. తనకు ఉన్నట్లా ఆఫీసుకుర్రో, శేరిలింగా, కైల్సూ, వేరీ

మాత్రమే. సీతన్నకయినా ఒక ఇంటికిగా ఉంది. పెళ్లాం పోయినా కూ ఇంటికి వెళ్లేసరికి తాళడానికి. తనకు సజీవమైన ఆఫీసులోని పుస్తకాలూ అంకెలూమాత్రమే తనకు సంబంధించినవి. ఇంట్లోని పుస్తకాలన్నీ ఎక్కడో దిక్కుడి యథార్థమోనవులతో, ఊహాకల్పితవ్యక్తులతో సంబంధించినవే—అవే తనకు తోడునీడలు. ఒకప్పుడు నిత్యజీవితంలో కనిపించే మనుష్యులకంటే, నాహిత్యజగత్తులోని వ్యక్తులే ఎక్కువగా స్నేహపాత్రులని ఆతిడు మనసా విశ్వసించకపోలేదు. కాని, ప్రస్తుతిపు నిరుత్సాహప్రవాహాలంతో ఆ పూర్వపు విశ్వాసాక్రయం సమూలం కొట్టుకొనిపోయింది.

మరి ఉత్తరాలు తియ్యడానికి కష్ట మనిపించింది. సగం కళ్లుమూసుకొనే వెళ్ల మంచంమీద పడుకొన్నాడు. అట్టే ప్రయత్నం అక్కరలేకుండానే బాగా నిద్రపట్టింది సాయంకాలం నాలుగుగంటల ప్రాంతంలో. ఆ పడుక్కొవడం రాత్రి ఎనిమిదన్న నిప్పుడు లేపితే ఏమంటారో అని విసుక్కుకుకుంటూ సీతన్న లేవేపర్యంతంగా తెలివి రాలేదు. లేచి, భోంచేసి నంటనే మళ్లీ పడుక్కొన్నాడు.

సీతన్నకూ, మేరికీ ప్రాణాలు కుదుటపడ్డాయి. బాటుగారికి మరేమీ స్పృశించకాకు లేను, మళ్లీ మామూలుగానే ఆవునున్నారని.

(మోక్షము)

